

**MAVİSEL YENER'İN “DOLUNAY DEDEKTİFLERİ”
ROMAN DİZİSİNDE ORTAOKUL ÇAĞINDAKİ
ÇOCUKLAR İÇİN ÖNGÖRÜLEN KAZANIMLAR**

NAGİHAN AVCI

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

2017

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**MAVİSEL YENER'İN “DOLUNAY DEDEKTİFLERİ” ROMAN
DİZİSİNDE ORTAOKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLAR İÇİN
ÖNGÖRÜLEN KAZANIMLAR**

(Middle Scholl Students Foreseen Outcomes In The Book Series “Dolunay
Dedektifleri” Written By Mavisel Yener)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nagihan AVCI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

ERZURUM

Eylül, 2017

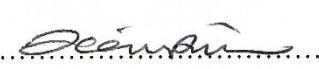
KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd.Doç.Dr. Tacettin ŞİMŞEK danışmanlığında, Nagihan AVCI tarafından hazırlanan **“MAVİSEL YENER’İN “DOLUNAY DEDEKTİFLERİ” ROMAN DİZİSİNDE ORTAOKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLAR İÇİN ÖNGÖRÜLEN KAZANIMLAR”** başlıklı çalışma 16 / 11 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK (Dan.)

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. M. Abdullah ARSLAN

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

13. /12/ 2017

Doç. Dr. Adnan ÇÜÇÜKOĞLU
Enstitü Müdür Yardımcısı

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “MAVİSEL YENER’İN ‘DOLUNAY DEDEKTİFLERİ’ ROMAN DİZİSİNDE ORTAOKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLAR İÇİN ÖNGÖRÜLEN KAZANIMLAR” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

/ / 2017

Nagihan AVCI

ÖZET

Bu çalışma Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri roman dizisinde ortaokul çağındaki çocuklar için öngördüğü kazanımları belirlemek için yapılmıştır. Çalışmanın kapsamını Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri dizisindeki altı eser oluşturmaktadır.

“Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri roman dizisinde ortaokul çağındaki çocuklar için öngörülen kazanımlar nelerdir?” ve “Bu kazanımların Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda ortaokul öğrencileri (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) için belirlenen kazanımlarla örtüşme oranı nedir?” soruları çevresinde Dolunay Dedektifleri roman dizisinitel araştırma yaklaşımlardan doküman incelemesi esas alınarak incelenmiştir. Eserlerde yer alan kazanımlar içerik analizi yöntemi ile tespit edildikten sonra tasnif ve tahlile tabi tutulmuştur.

Yapılan inceleme sonucunda Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri roman dizisinde yer alan altı kitapta Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla örtüşen kazanım örneklerine yer verildiği tespit edilmiştir. Bu amaçla çocuk edebiyatı alanındaki bu önemli dizinin Türkçe Programı'na uygun olduğu ve sadece bilgi yüklemesi yapılmadan kazanımları elde etmesinde öğrenciye yardımcı olacağı düşüncesiyle ortaokul Türkçe derslerinde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler:Mavisel Yener, Dolunay Dedektifleri, Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı, kazanımlar

ABSTRACT

This study has been done to detect the foreseen achievements for the children in the secondary school age in the novel series of Mavisel YENER's Dolunay Dedektifleri. The scope of the study is composed of six works in the novel series of Mavisel Yener's Dolunay Dedektifleri.

Dolunay Dedektifleri have been analyzed based on the document review of qualitative research approach with surrounding these questions : “What are the foreseen achievements of children in the secondary school age in the novel series of Mavisel YENER Dolunay Dedektifleri” and “What is the relevance between these achievements and the achievements determined for the secondary school students in Turkish Language Teaching Programme?” After the achievements in the works had been determined, they were classified and analyzed with Content Analysis Method.

As a result of the analysis, it was detected that the six books which are in the full series of the Dolunay Dedektifleri series included samples of the achievements related to the achievements in the Turkish lesson curriculum.

Key Words: Mavisel YENER, Dolunay Dedektifleri, Turkish lesson(1st-8th classes), curriculum, achievements.

ÖN SÖZ

Günümüzde toplumların kalkınması ve uluslararası güç hâline gelebilmesi için eğitim şarttır. Toplumlar, eğitim sayesinde ilerler; toplumsal barış, refah ve huzura kavuşurlar. Sahip oldukları kültürü gelecek kuşaklara eğitimle aktarırlar. Eğitim, okullarda planlı bir şekilde gerçekleştirilir. Eğitimin planlı bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli olan önemli öğelerden biri de öğretim programlarıdır.

Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı'nda öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri sözlü iletişim, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini kazanmaları, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini hedeflenmiş; amaçlar doğrultusunda sözlü iletişim, okuma ve yazma alanlarıyla ilgili kazanımlara yer verilmiştir.

Uzun süren kavramsal tartışmaların odağında olan çocuk edebiyatı, çocuğu eğlendirme vehoşça vakit geçirmelerini sağlama yanında eğitici yönüyle de öne çıkar. Anlatmaya bağlı kurmaca metinler çocuğu doğrudan eğitme amacıyla yazılmış olmasa da konusu, teması, kahramanları, dil ve anlatımıyla çocukta olumlu etkiler oluşturmayı amaçlar. Ayrıca kitap okumanın her alanda insana katkısı bulunmaktadır. Düşünme, yorumlama, eleştirme gibi zihinsel beceriler ve sözlü iletişim, okuma, yazma dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlar.

Bu çalışmanın amacı her yaştan çocuklar için eserler kaleme alan Mavisel Yener'in ortaokul çağındaki çocuklar için yazmış olduğu “Dolunay Dedektifleri” roman dizisinin Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla ne ölçüde örtüştüğünü tespit etmektir.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve konu ile ilgili araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde çocuk edebiyatında roman, polisiye romanın tanımı ve özellikleri, dünden bugüne polisiye romanın gelişimi, Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatında polisiye romanın gelişimi, polisiye ve serüven roman türünde çocuklar için yazılmış polisiye roman örnekleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca bu bölümde günümüz çocuk edebiyatında önemli yeri olan Mavisel Yener'in hayatı ve eserlerine de yer verilmiştir. Sonrasında 2015 yılında tamamlanan yeni Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı hakkında bilgi verilmiş; öğrenme alanları açıklanmış,

programda yer alan kazanımlara yer verilmiştir. Son olarak da kuramsal çerçeve ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

3. bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri analizi hakkında bilgi verilmiştir.

4. bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

5. bölümde araştırmanın sonucunda elde edilenlere ve örtüşen kazanımlara yer verilmiş. Bu sonuçlardan yola çıkılarak önerilerde bulunulmuş ve yapılan diğer araştırmalara katkı sağlanması amaçlanmıştır. Çalışma kaynakça, ekler ve öz geçmişle tamamlanmıştır.

Çalışmam sırasında bana destek olan, yol gösteren, bilgi ve deneyimlerini aktaran, kendisinden her konuda birçok şey öğrendiğim çok kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK'e teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın her aşamasında yanımda oldu ve sorularımı büyük bir özveriyle cevapladı, bana yol gösterdi. Ayrıca bu zorlu süreçte sabır ve destekleriyle başaracağıma dair inançlarıyla benim yanımda olan aileme teşekkür ederim.

Erzurum 2017

Nagihan AVCI

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖN SÖZ	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem / Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Çalışmanın Sınırlılıklar	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.6. Konu ile İlgili Araştırmalar	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Çocuk Edebiyatında Roman.....	9
2.1.1. Polisiye Roman	11
2.2. Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Polisiye Roman	17
2.2. Mavisel Yenerin Hayatı ve Eserleri.....	25
2.2.1. Mavisel Yener'in Hayatı	25
2.2.2. Mavisel Yener'in Eserleri	26
2.3. Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı.....	29
2.3.1. Öğrenme Alanları.....	31
2.4. Kuramsal Çerçeve ile İlgili Yapılan Araştırmalar	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
3. YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Evren ve Örneklem/Araştırma Grubu	41
3.3. Veri Toplama	41
3.4. Veri Analizi	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	43

4. BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1.Mavisel Yener'in <i>Dolunay Dedektifleri</i> roman dizisinde ön görülen Türkçe Dersi (1-8. Sınıf) Öğretim Programındaki kazanımlar.....	43
4.1.1. Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır. (T5.1.1. , T6.1.1., T7.1.1., T8.1.1.)	43
4.1.2. Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır. (T.5.1.1.2, T.6.1.1.2.).....	48
4.1.3. Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir. (T5.1.1.4, T6.1.1.4, T7.1.1.3, T8.1.1.3)	52
4.1.4. Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toparlar, konuşmalardan ne anladığını kendi düşüncelerini ifade eder.	57
4.1.5. Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.(T.6.1.2., T7.1.2., T8.1.2.).....	64
4.1.6. Konuşmasını/sunumunu, bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler. (T5.1.3., T6.1.4., T7.1.4., T8.1.4.)	67
4.1.7. Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar. (T5.1.4., T6.1.5., T7.1.5., T8.1.5.).....	68
4.1.8. Dinlediklerini/izlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır. (T5.1.6., T6.1.6.).....	68
4.1.9. Konuşmacının tezlerinin ve görüşlerinin hangilerinin gerekçeler ve kanıtlarla desteklendiğini, hangilerinin desteklenmediğini ayırt eder. (T6.1.7., T7.1.7., T8.1.7.).	69
4.1.10 Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar.	72
4.1.11. Dinlediklerini/izlediklerini özetler. (T5.1.8.).....	80
4.1.12. Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini mantıksal sıra içerisinde açıklar. (T5.1.9., T6.1.10.)	82
4.1.13. Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular. (T6.1.9., T7.1.9.).....	84
4.1.14. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler, sorgular ve değerlendirir.(T8.1.8.).....	87
4.1.15. Dinlediği/izlediği bir metnin, medya içeriğinin veya sözel sunumunun örtülü anlamını belirler. (T8.1.9.).....	89
4.1.16. Dinlediklerinde gerçek ve kurgu olanı ayırt eder. (T5.1.9., T6.1.11.)	90
4.1.17. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler. Öne sürdüğü düşüncelerle ilgili verileri, destekleyici bilgileri, gerekçeleri, kanıtları ve örnekleri kullanarak görüşlerini tutarlı bir şekilde ifade etmesi sağlanır. (T.7.1.10)	91
4.1.18. Başlık ve içerik uyumunu sorgular. (T.5.2.3., T.6.2.4., T.7.2.4., T.8.2.4.)	93

4.1.19. Okuduğu metindeki kahramanların özelliklerini belirler ve karşılaştırır. (T5.2.5., T6.2.6.).....	94
4.1.20. Okudukları ile izlediklerini; kahramanlar mekân, zaman ve içerik yönünden karşılaştırması sağlanır. (T7.2.6., T8.2.5.)	95
4.1.21. Çoklu medya kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (T5.2.10., T6.2.11.)	95
4.1.22. Çoklu medya kaynaklarından edindiği bilgilerin güvenilirliğini sorgular. (T7.2.10., T8.2.9.)	95
4.1.23. Bir bilgiye veya içeriğe erişmek için basılı ve dijital içeriklerde içindekiler ve sözlük bölümünü kullanmayı bilir. (T5.2.11., T6.2.12., T7.2.11., T8.2.10.)	97
4.1.24. Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder. (T6.2.14.).....	98
4.1.25. Hikâye edici metinlerde olay örgüsünü çözümler.....	100
<i>Olay unsurlarının birbiriyle nasıl bir etkileşim içinde olduğunun belirlenmesi ve olay örgüsünün çözümlenmesi sağlanır. (T7.2.12., T8.2.13.)</i>	<i>100</i>
4.1.26. Bilgilendirici metinleri çözümler.	102
4.1.27. Bilgilendirici metinde sunulan gerekçeleri ve kanıtları değerlendirir. (T7.2.14., T8.2.15.)	103
4.1.28. Aynı konu üzerinde birbiri ile çelişen bilgileri/görüşleri analiz eder.....	104
4.1.29. Okuduklarındaki olay zincirlerini neden-sonuç ilişkileriyle açıklar. (T8.2.21.)	105
4.1.30. Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir. (T8.2.23.).	107
4.1.31. Bir eserin yazılı metni ile aynı en medya sunumunu karşılaştırır. (T8.2.24.)	108
4.1.32. Anlamını bilmediği sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğrenir.	108
4.1.33. Kelime ve kavramların farklı anlamlarını öğrenir ve bunları bağlama uygun şekilde kullanır. (T5.2.25.).....	112
4.1.34. Okuduğu metindeki sözcük ve sözcük gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark eder. (T6.2.24., T7.2.25., T8.2.30.).....	112
4.1.35. Herhangi bir olayı veya etkinliği oluş sırası içinde yazar. (T5.3.1.4., T.6.3.1.4., T7.3.1.4., T8.3.1.4.)	112
4.1.36. Herhangi bir işin yapılması, işlemin gerçekleştirilmesi vb. konularda işlem basamaklarını sırası ile yazar. (T5.3.2., T6.3.2., T7.3.2., T8.3.2.).....	112
4.1.37. Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama öğelerini kullanır. (T5.3.3.)	113
4.1.38. Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları görüşünü desteklemek için kullanır. (T5.3.4.5., T6.3.4.5.)	114

4.1.39. Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları doğrudan alıntı veya atıf yaparak kullanır. (T7.3.4.5., T8.3.4.5.)	119
4.1.40. Görüşlerini destekleyen gerekçe/kanıtlar yanında, karşıt gerekçe/kanıtları da belirler ve bunlara atıfta bulunur. (T7.3.4.6., T8.3.4.6.)	120
4.1.41. İçeriğe uygun atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. (T5.3.5., T6.3.5., T7.3.5., T8.3.5.)	121
4.1.42. Gerekğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik ve görseller kullanır. (T5.3.6., T6.3.11.)	122
4.1.43. Gerekğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik, görseller ve diğer çoklu medya öğelerini kullanır. (T7.3.9., T8.3.10.)	122
4.1.44. Yazdıklarını gözden geçirerek anlam bütünlüğünü bozan ifadeler, yazım ve noktalama hataları varsa bunları belirler, düzeltir ve metni yeniden yazar/düzenler. (T5.3.12.)	123
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	125
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	125
5.1. Sonuç	125
5.2. Öneriler	133
KAYNAKÇA.....	135
EKLER.....	138
EK 1. İncelenen Roman Dizisindeki Kitapların Özetleri.....	138
EK 2. İncelenen Romanların Kapak Fotoğrafları	152
ÖZ GEÇMİŞ	158

KISALTMALAR DİZİNİ

- c. : Cilt
çev. : Çeviren
Dan. : Danışman
ed. : Editör
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
s. : Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Günümüzde eğitim yönünden kalkınmış milletler küresel gücü ellerinde tutmaktadır. İlerlemenin ve kalkınmanın başında eğitim gelmektedir.

Kavcar, eğitimi çocuk olsun, genç olsun, yaşlı olsun, insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği oluşturmak şeklinde tanımlar. Eğitimin işlevinin ise topluma sağlıklı bir biçimde uyum yapabilmeleri için insanları etkilemek olduğunu ve bu etkilemenin geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtip benimsetme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, hüneler kazandırma biçiminde özetlenebileceğini ifade eder (Kavcar, 1999, s,1).

Toplumlar eğitim sayesinde sahip oldukları kültürü gelecek nesillere taşırlar ve devamlılığını sağlarlar. Geçmişten ders alarak geleceği inşa ederler. Bununla bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitimde düzenlemeler ve yenilikler yapılmaktadır. 2015 yılında müfredatta değişiklik yapılmış ve yeni Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı hazırlanmıştır. Bu programda öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini anlayan, kendilerini rahatlıkla ifade eden, eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünen, millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanan bu programda öğrenme alanları “Sözlü İletişim”, “Okuma” ve “Yazma” olmak üzere üç başlık altında düzenlenmiştir. Dilbilgisi ise öğrenme alanları içinde öğrencilerin sınıf seviyelerine göre 1. sınıftan 8. sınıfa kadar aşamalı olarak hazırlanmıştır. Bu öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütünlük içinde ele alınmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda dil becerilerinin yanında düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, ilişki kurma,eleştirme, sorgulama, tahmin etme, analiz ve sentez yapma, değerlendirme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçların gerçekleştirilmesine yönelik kazanımlar sıralanmıştır. Öğrencilerin bilgi, birikim, beceri ve gelişimleri göz önüne alınarak tespit edilen kazanımlar sürekli gelişme ve ilerleme gösterecek şekilde planlanmıştır. Öğrencilere verilmek istenen bu kazanımlar sadece derslerde bilgiaktarımla değil, eğlendirerek de kazandırılabilir. Bu konuda edebiyattan

yararlanılmalıdır. “Edebiyatla eğitim arasında sıkı bir bağ vardır. Edebiyat kelimesinin kök itibarıyla ‘terbiye-eğitim’ anlamına gelen ‘edeb’ sözcüğünden geliyor olması da bu ilişkiyi ortaya koymaktadır.” (Demirel, 2010, 69) Çocuk duyarlılığıyla ve bakış açısıyla yazılan eserler, çocuk eğitiminde önemlidir. Çünkü çocukların eğlenerek öğrendikleri bilgiler daha kalıcı olmaktadır.

Sever’e göre (2003) çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir(Sever, 2003, 11-12). Öğrencilere okuma zevki ve alışkanlığı kazandırmada çocuk edebiyatı önemli rolü vardır. Çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilen, onların bakış açısıyla yazılan eserler çocuklar tarafından ilgiyle okunmaktadır.

“Türkçe derslerinin temel amacı da bir şey belletmekten ve öğrenciyebilgi yüklemekten çok, dilimizi sevdirmek, dilin düzgün kullanılmasını öğretmek ve güzel yazılardan hoşlanma duygusunu öğrenciye aşılarmaktır. Öğrencilerde güzeli arama duygusu ve yaratıcılık zevki uyandırmak, onları buna özendirmek Türkçe dersinin ana ilkelerden biri olmalıdır. Bu da her şeyden önce dil bilinci ve okuma zevki kazandırmakla olur”(Kavcar, 1999, s.127). Çocuklara dil bilinci ve okuma zevki çocuklar için kaleme alınmış eserlerle oluşturulur. Bu yönüyle Türkçe derslerinde çocuk edebiyatından yararlanmak gerekmektedir.

Çocuklara bilgiyi dayatmadan konu, kahramanlar ve olay ile iletiler veren Mavisel Yener’in Dolunay Dedektifleri roman dizisi öğrenciler için eğlenerek öğrenme imkânı sunmaktadır. Çalışmada, roman dizisinde ele alınan kazanımların Türkçe Dersi (1-8.sınıflar) Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlarla hangi oranda örtüştüğü incelenmiştir.

Bu bölümde yapılan araştırmanın amacı, önemi, problem durumu, yöntemi, kapsamı, sınırlılıkları ve varsayımları hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Problem / Problem Durumu

Romanların, eğitimde kullanılma nedenlerinin başında “öğrencilere okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma” işlevi gelmektedir (Şimşek, 2012, s.244). Bunun yanında çocukların dil becerilerini geliştirme, kelime hazinelerini artırma, soyut

sorunlara çözüm bulma ve mantıksal kuralları öğrenmelerini kolaylaştırma gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğretmenin, öğrenciler dışı romana yönlendirmesi eğitimin sınıf dışında da devam etmesini sağlar. Eğitimin sürekliliği sağlanmış olur.

Çocuk romanlarının alt dalı olan polisiye romanlar, içinde barındırdıkları gizem unsurları, merak öğeleriyle çocukların bilinmezi bilinir kılma duygusunu harekete geçirerek çocuğu problem çözmeye teşvik eder. Olay tüm ipuçları verildikten ve yap-bozun tüm parçaları birleştirildikten sonra yani romanın sonunda çözülür. Böylece çocuk, eseri sıkılmadan heyecanla okuyup bitirir. Okuma isteği ve alışkanlığı bulunmayan çocuklarda, seviyeye uygun, nitelikli çocuk polisiye romanları bu isteği ve alışkanlığı kazandırmada büyük önem taşımaktadır. Ayrıca polisiye romanlarda okuyucu dedektifle birlikte olayı aydınlatmaya çalışır. Dedektifle birlikte olayı anlamak, tüm dikkatini vererek ipuçlarını toplamak, suçluların açıklarını yakalamak, çelişkileri ve mantık hatalarını tespit etmek, ipuçlarını bir araya getirerek analiz ve sentez yapmak, değerlendirmelerde bulunmak, en sonunda da olayı çözmek polisiye romanların çocuk okurlara kazandırdığı olumlu becerilerdir. Tüm bunlara bakıldığında polisiye romanın okuyucunun zihinsel becerilerini geliştirdiği görülür. Bu yönüyle çocuklar ve gençler için yazılmış nitelikli polisiye romanlar, çocukların dil becerilerini geliştirdiği gibi zihinsel becerilerini geliştirmelerine de katkı sağlar.

Çocuk bakış açısını dikkate alarak onlar için nitelikli eserler kaleme alan yazarlardan biri de Mavisel Yener'dir. Eserlerinde çocuklara öğüt vermeyi sevmediğini ifade eden Mavisel Yener, çocukların bilinçlenmesinin, düşünen, sorgulayan bireyler olarak yetişmesinin önemli olduğunu belirtir. (maviselyener.com) Eserlerinde eğitici-öğretici tavır takınmadan çocukların hayal güçlerini geliştirmeyi, onları düşündürmeyi ve çocukların okuma zevki kazanmalarını amaçlamıştır. Vermek istediği düşünceleri ise merak öğeleriyle ve gizem unsurlarıyla birleştirerek verir. Yazar, çocuklara salt öğretme kaygısıyla verilen bilgilerin kalıcı olmadığını, eğlenerek öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olduğunu farkındadır ve bu esasla eserlerini kaleme alır.

Mavisel Yener'in çocuklara yaklaşımı göz önüne alınarak araştırmanın konusu "Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri roman dizisinin ortaokul çağındaki çocuklar için öngörülen kazanımlar nelerdir?" olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın problem cümleleri aşağıdaki şekilde kurulabilir:

1. Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri roman dizisinde ortaokul çağındaki çocuklar için öngörülen kazanımlar nelerdir?

2. Bu kazanımların Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda ortaokul öğrencileri (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) için belirlenen kazanımlarla örtüşme oranı nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri roman dizisinde ortaokul çağındaki çocuklar için öngörülen kazanımların belirlenmesi ve bu kazanımların Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla ortak noktalarını tespit etmektir.

Bu araştırma yapılırken Türkçe Öğretim Programı'nda ortaokul çağındaki çocuklar için belirlenen kazanımların Mavisel Yener'in polisiye roman türündeki eserlerinde ne kadar yer aldığı ve bu kazanımların bu eserlerle öğrencilere nasıl kazandırılacağı açıklama yoluna gidilecektir. Bu açıklamalar romanlardan örnek kesitler alınarak somutlaştırılacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen amaçlara ve bu amaçlar doğrultusunda hazırlanan kazanımlara ulaşmada çocuk edebiyatı metinlerin önemi büyüktür. Çünkü bu metinler çocuk duyarlılığıyla ve çocuk bakış açısıyla yazılmıştır. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun dünyasını bütün yönleriyle yansıtmaktadır. "Çocuk edebiyatı, edebiyatın taşıdığı tüm özelliklere ilave olarak eğitici yanı da olan bir alandır. Çocuğun 'ana dil'i kullanma becerisini, hayal gücünü ve yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmek, bu edebiyatın amaçları arasındadır" (Şimşek, 2012, s.43).

Şirin, çocuk edebiyatının hedeflerini şöyle sıralar;

- Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını (güven duygusu, başarıma ve başarılı olma, bir gruba kabul edilme, sevmeye ve sevilme, öğrenme, oyun ve değişiklik, estetik duygusu) karşılamak.
- Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne almak.
- Çocukların dil gelişimine yardımcı olmak.
- Sosyal-duygusal gelişimi göz önünde bulundurmak.

- Zihinsel gelişimi desteklemek.
- Çocuğa ilk kitap sevgisini aşlamak, ilk edebî ve estetik değerleri vermek.
- Olumlu kişilik gelişimine ortam hazırlamak.
- Çocukları günlük yaşantının gerçekleri konusunda bilgilendirmek.
- Çocukların yaratıcı hayal güçlerini uyandırmak.
- Çocukta dinleme yeteneğini geliştirmek.
- Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretmek.
- “İyi kitap” kavramını verilen uygun örneklerle kazandırmak.
- Çocuk kitabı türlerini (hikâye, roman, masal, fabl, biyografi, fen kitabı, şiir, resimli kitap, çizgi roman) iyi örneklerle çocuğa tanıtmak.
- Çocukların resimlendirilme ve fiziksel özellikler yönünden iyi örneklerle tanışmalarını sağlamak.
- Çocuklara çeşitli konu ve kavramları yansıtan kitaplar sunmak.(...)
(Şirin, 2000, s.43-44)

Çocuk edebiyatının hedeflerine bakıldığında Türkçe dersinde kazandırılması gereken hedeflerle ortak özellikler taşıdığı görülmektedir. Aradaki fark, edebî metinlerde sezdirme yöntemi ve estetik tavrın kullanılmasına karşılık, ders programlarında didaktik yaklaşımın tercih edilmesidir.

Çocuk edebiyatı metinleri Türkçe dersi için önem arz etmektedir. Bu amaçla çocuksu duyarlılıkla yazdığı eserlerle tanınan Mavisel Yener’in “Dolunay Dedektifleri” roman dizisinde öne çıkan kazanımlarla Türkçe derslerinde öğrencilerin edinmesi planlanan kazanımların kesişmeoranını tespit etmek, çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Ayrıca romanın alt türlerinden biri olan polisiye roman konusunda çok az çalışma bulunmaktadır. Çocuk edebiyatında polisiye romanla ilgili çalışma ise yok denecek kadar azdır. Bu çalışmaların en önemlisi Yasin Mahmut Yakar’ın “Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Polisiye” adlı çalışmasıdır. Yakar, çalışmasında polisiye romanın tanımına, dünya ve Türk edebiyatında ortaya çıkışına, çocuk edebiyatında polisiye romanın taşınması gereken özelliklere ve bu türde yazılmış çocuk edebiyatı eserlerine yer vermiştir. Bir diğer çalışma Elif Yiğit’in “Peyami Safa’nın Server Bedî İmzalı Polisiye Macera Türündeki Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Açısından

İncelenmesi” adlı araştırmasıdır. Dolayısıyla bu çalışma literatürdeki boşlukların doldurulması ve yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması açısından da önem taşımaktadır.

1.4. Çalışmanın Sınırlılıklar

Çalışma, Mavisel Yener’in Dolunay Dedektifleri roman dizisindeki *İz Peşinde*, *Dehşet Mektuplar*, *Mumya Dükkânı*, *Korkunç Satranç*, *Ölümler Ormanı* ve *Yarasa Yarışları* adlı altı romanla sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Mavisel Yener’in Dolunay Dedektifleri adlı çocuk ve ilk gençlik polise roman dizisinin ortaokul çağındaki çocuklar için uygun olduğu varsayılmıştır.
2. Dolunay Dedektifleri roman dizisinde yer alan kazanımların öğretim programlarında yer verilen kazanımlarla uyumlu olduğu varsayılmıştır.

1.6. Konu ile İlgili Araştırmalar

Türk edebiyatında ilk örneklerini çeviri yoluyla Tanzimat döneminde veren polisiye roman kendini kabullendirmede güçlük çekmiştir. Bunda polisiye romanın hoşça vakit geçirme, oyalanma aracı olarak görülmesinin etkisi vardır. Eleştirmenler, edebiyat tarihçileri ve akademisyenler polisiye roman üzerinde fazla durmaya gerek görmemişlerdir. Bu yüzden de Türk edebiyatında polisiye romanla ilgili yapılan çalışmalar yeterli sayıda değildir.

- Polisiye roman türünde yapılmış çalışmalar şu şekildedir:

Üyepazarcı, Erol (2008). *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes-Türkiye’de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü*, İstanbul: Oğlak Yayınları. Üyepazarcı’nın birçok araştırmaya ışık tutan bu eseri Türkiye’de polisiye romanın 125 yıllık tarihini ele almış, bu türün ortaya çıkışını, gelişimini ve bu türde yayımlanmış çeviri ve telif romanları incelemiştir.

Şimşek, Tacettin (2002). “Romandaki Hafiye ya da Polisiye Roman”, *Hece Türk Romanı Özel Sayısı*, 65/66/67: 529-534. Şimşek, polisiye romanın kurucu isimleri üzerinde durduktan sonra, bu türün edebî olup olmadığı hakkındaki tartışmaları

aktarmış,dünyada ve Türkiye’de polisiye romanın tarihî gelişimi hakkında bilgi vermiştir.

Habibe Gezer, *Türk Edebiyatında Polisiye roman ve Ahmet Ümit’in polisiyeroman kurguları*,Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2006, Yüksek Lisans Tezi (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Cafer Gariper) Gezer, polisiye roman kavramı üzerinde durarak yazarlar ile araştırmacıların çeşitli polisiye roman tanımlarına ve polisiye romanın özelliklerine yer vermiştir. Polisiye romanın Batı edebiyatı ve Türk edebiyatındaki gelişimi ve polisiye romanın kurgusu hakkında bilgi vermiştir. Araştırmanın devamında ise Ahmet Ümit’in roman anlayışını tespit ederek polisiye türündeki romanlarını nasıl kurguladığını incelemiştir.

M. Emin Gürce, *Kemal Tahir’in polisiye romanları*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2010, Yüksek Lisans Tezi (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Seyit Battal Uğurlu)M. Emin Gürce, araştırmasında polisiye romanın genel özellikleri üzerinde durarak tarihsel gelişimine yer vermiş, sonrasında esinlendiği Mickey Spillane ve eserleri ile Kemal Tahir’in polisiye romana ilgisi hakkında bilgi vermiş, yazdığı polisiye romanları kurgusal açıdan ele alınıp incelemiştir.

Emrah Bağıs, *Türk polisiye edebiyatı temsilcisi Ümit Deniz’in polisiye romanlarında kurgu*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2015, Yüksek Lisans Tezi (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Nesrin Canbek Mengi) Emrah Bağıs’ın yüksek lisans tezinde polisiye romanın tanımına, özelliklerine ve türlerine yer verilmiştir. Sonrasında Ümit Deniz’in romancılık anlayışı hakkında bilgi verilerek polisiye romanları tahlil edilmiştir.

Çocuk edebiyatında polisiye romanla ilgili iki çalışma vardır:

Yakar, M. Y. (2014). Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Polisiye. *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*.675-681.Yasin Mahmut Yakar’ın bu çalışması, çocuk edebiyatında polisiye romanla ilgili önemli çalışmalardan biridir. Yakar çalışmasında polisiye romanın tanımına yer vermiş, ilk ortaya çıkışına değinmiştir. Polisiye çocuk eserlerinin çocuklara katkılarının neler olduğuna ve çocuklar için yazılmış polisiye romanların taşınması gereken özelliklere yer vermiştir.

Sonrasında ise Türk edebiyatında polisiye ve macera türünde yazılmış eserler hakkında bilgilendirme yapmıştır.

Yiğit, E. (2005). *Peyami Safa'nın Server Bedî İmzalı Polisiye-Macera Türündeki Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi*, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Dan.: Yrd.Doç.Dr. Nezahat Özcan).Bu araştırmada Peyami Safa'nın Server Bedî imzalı polisiye romanlarının Türkçe eğitiminde kullanılabilirliği araştırılmıştır. Çalışmada çocuk edebiyatının tanımına, polisiye romanın tarihî gelişimine yer verilmiş, Peyami Safa'nın Server Bedî imzalı polisiye macera türündeki eserleri materyal, teknik ve tematik unsurlar açısından incelenmiş ve Türkçe eğitiminde kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir.

Literatür taramalarında açıkça görüldüğü gibi çocuk edebiyatında polisiye romanla ilgili çalışmalar nicelik bakımından yetersiz düzeydedir ve konuyla ilgili ihtiyacı karşılamamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuk Edebiyatında Roman

Roman kavramıyla ilgili olarak bu alanın uzmanlarınca pek çok tanım yapılmıştır. Bunlardan bir bölümünü şöyle sıralamak mümkündür.

İnsanların başından geçebilecek, tasarlanmış olayları anlatan kurmaca metinlere roman adı verilir. Roman edebi türler içinde en uzun olanıdır. Roman, bir olay etrafında gelişmektedir. Bunun dışında roman, ana olayı destekleyen ikinci dereceden olaylar yardımıyla ve kahramanların duygularının incelenmesiyle derinleşir (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.347).

Dilidüzgün, romanı öyküden daha uzun soluklu, daha çok kişinin ele alındığı ve bir gelişmenin birden çok yönünün tanıtıldığı uzun anlatılar olarak tanımlamıştır (Dilidüzgün, 2007, s.126).

“Roman, çeşitli yönlerden gelişen, birçok evrelerden geçen bir ana olaya bağlı, birçok olgulardan oluşan yazı türüdür; öyküye göre çok uzundur, ortalama uzunlukta bir roman 60 000 sözcük (300 sayfa) tutar” (Göğüş, 1978, s.312).

Çocukların ilgi ile okudukları eserlerin basında hikâye ve roman geldiğini ifade eden Oğuzkan, romanı insanların serüvenlerini, karakterlerini, düşünce ve duygularını ayrıntılarıyla kendine özgü bir biçimde anlatan uzun düz yazılar olarak tanımlamıştır (Oğuzkan, 2001, s.98).

Çocuklar, 10-12 yaşlarından sonra giderek daha gerçekçi niteliklere sahip olan yazınsal türlere ilgi duymaya başlarlar. Onlar için artık masal çağı yerini yavaş yavaş öykü ve romana yani gerçek ya da gerçeğe uygun olay anlatımının ağırlıklı olduğu yazınsal türlere bırakır (Kıbrıs, 2010, s.178).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere roman, öyküye göre kişi sayısının daha fazla, kişi ve yer betimlemelerinin daha kapsamlı olduğu ve ana olayın yanında yan olaylarında bulunduğu gerçek ya da gerçeğe yakın olayları anlatan yazı türüdür.

Roman kavramının özellikleri göz önünde alınırsa romanı oluşturan unsurların kapsam ve nitelik bakımından çocuklara uygun olarak sınırlandırılması gerekir. Çocuklar için yazılan eserlerde çocukların gelişim özellikleri göz önüne alınmalıdır. Çocuk romanları çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkeleri göz önüne alınarak

yazılmalıdır. Çocuk romanında kullanılan dil ve anlatım, konu, olay ve kurgu çocuğun yaşına, gelişim özelliklerine duygu ve düşünce dünyasına uygun olmalıdır.

Çocukların ve özellikle gençlerin hayatı tanıyıp sevmeleri için kullanılabilecek türlerin başında roman gelmektedir. Çünkü hayatı en iyi anlatan edebi tür, romandır. Çocuklar ve gençler, romanlardaki yaşamla, kendi yaşamlarını kıyaslayarak doğru ve yanlışları görme şansını yakalayabilir ve daha iyi bir hayat yaşayabilirler (Şimşek, 2012, s.243).

Çocuklar hikâye ve romanlarda çeşitli konulara ilişkin olarak çözülmesini gerekli gördükleri birçok sorunların karşılığını, olayların “niçin”ini açıklayan bilgileri, görüş ve yorumları bulabilirler (Oğuzkan, 2001, s.98).

Çocukların duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun olarak yazılan çocuk romanları, çocukları hayat konusunda bilgilendirerek onları hayata hazırlar. Romanlar sayesinde gerçek veya gerçeğe yakın yaşamla karşılaşan çocuklar, bu sayede yeni deneyimler kazanırlar.

Her yaştan çocuk, hikâye anlatmaktan ve dinlemekten hoşlanır. Türkçe dil etkinlikleri arasında hikâye anlatmanın önemli bir yeri vardır. Böylece, çocuklara sevinç yaşatma, sürprizler sunma ve merak uyandırma yoluyla edebiyatı sevdirmeye hedeflenir (Güleç ve Geçgel, 2012, s.98).

Romanlar, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine imkân sağlar; geliştirmekte oldukları değer yargılarının daha açıklık kazanmasına yardımcı olur; böylece çocukların içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarını büyük ölçüde kolaylaştırır (Oğuzkan, 2001, s.98).

Romanlar sayesinde çocuklar dünyaya başka açılardan bakarlar. Okudukları romanlar sayesinde çocukların yaşam alanları genişler, kendi yaşamları ile roman kahramanının yaşamı arasında bağ kurulur. Romandaki olaylar, çocuklara zorluklarla baş etme, işbirliğinde bulunma, empati kurma, karar verme ve değerlendirme gibi beceriler kazandırır.

Romanlar, çocukların okuma zevki ve alışkanlığı edinmesinde, kelime haznesinin gelişmesinde önemlidir. Romanlar sayesinde çocuklar ana dilin zenginliğini, inceliğini, imkânlarını ve sanatsal yönünü tanımış olurlar.

2.1.1. Polisiye Roman

Edebiyat, toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde zamanla değişime uğramaktadır. Bu değişime bağlı olarak yeni tür ve konular ortaya çıkmakta; hırsızlık, kaçakçılık, cinayet, insanları kötüye kullanma gibi suç türlerinin artması edebiyata da yansımaktadır. Suç, suçlu, katil, hırsız, kaçakçı, polis, dedektif gibi yeni kavramların edebiyata girmesi, polisiye romantürünü ortaya çıkarmıştır.

“Suç kavramının tarihi, bir bakıma polisiyenin de tarihidir. Suçun tanımlanması ve cezanın tespiti polisiyenin doğuşuna zemin hazırlamış olmalıdır. Ayrıca aydınlanmanın getirdiği yeni yaşama tarzı ile maddenin üstün değer oluşuna karşı eleştirel tavır, polisiye romanı da beslemiştir.” (Şimşek, 2002, s.510).

Sokaklarda suçun artması göz ardı edilemez duruma gelmiş, basın özgürlüğünün artması datoplumsal olayları gizlemeyi imkânsızlaştırmıştır. Burjuvazinin bazı kesimleri her hâlükârda bunu gizlemek de istememiştir. Yeni popüler tiyatro ve basın birer iş kapısıydı; insanın içini sızlatan cinayet öykülerine (gerçek ya da hayal ürünü), halkın duyduğu ilgiye çanak tutarak kendi kârlarını artırmaya ve sermaye biriktirmeye çalışmaları polisiye romanların sayısını artırmıştır (Mandel, 1996, s.24).

Gezer, polisiye romanı, zekice planlanmış bir cinayet ve bu cinayetin nasıl işlendiğini çözmeye, katili-okuyucuyla birlikte bulmaya çalışan bir dedektif veya polis etrafında şekillenen roman türü olarak tanımlamıştır (Gezer, 2006, 2). Bir başka tanımlamayla “polisiye roman, cinayet (suç), katil (suçlu) ve dedektif kavramları etrafında şekillenen bir türdür”(Bağsız, 2015, s.6).

Dedektif romanı(polisiye roman), içinden çıkılmaz gibi görünen esrarlı bir cinayetin çözümünü sunduğu için, her şeyden önce mantığa güveni ve inancı dile getiren bir anlatı türüdür (Moran, 2014, s.111).

Dedektif romanları ilkin Poe ve Conan Doyle tarafından yaratılan yedi aşamalı bir sıradan oluşur: Problem, İlk Çözüm, Düğüm, Karışıklık Dönemi, İlk Pırıltı, Çözüm ve Açıklama (Mandel, 1996, s.35).

Berna Moran ise polisiye romanda kurguyu şöyle bir sıralamayla açıklar:

1. Çözülmesi olanaksız görülen bir cinayet,
2. Aleyhine gözüken kanıtlar yüzünden haksız yere suçlanan bir şüpheli,
3. Polisin araştırmayı beceriksizce ve yanlış yönde yürütmesi,
4. Parlak zekâlı ve yetenekli bir dedektif,

5. Olayı ve çözümünü okura anlatan, dedektife hayran bir dostu.

6. İnanırcılığı sağlam görülmeven kanıtların dikkate alınmaması gerektiği aksiyomu (Moran, 1996, s.110).

Polisiye roman 19. Yüzyılda Edgar Allan Poe, Gaston Leroux, Conan Doyle, Emile Gaboriau, Maurice Leblanc gibi yazarlarla başlamış; iki dünya savaşı arasında Agatha Christie, Dorothy Sayers, Ellery Queen, J. Dickson Carr gibi yazarların elinde en parlak dönemini yaşamıştır (Moran, 2014, s.110-111).

Edgar Allan Poe’nun ABD’de yayımladığı *Morgue Sokağı Cinayeti* (1841) adlı eser, polisiye roman türünün ilk örneği olarak kabul edilmektedir. “Poe, *Morgue Sokağı*’nın yanı sıra *Çalınan Mektup*(1842), *Marie Roget’in Esrarı* (1843) gibi romanlarıyla iyi şair, gizemli öykü yazarı kimliklerine ‘polisiye romanın babası’ unvanını eklemiştir.” (Şimşek, 2002, s.510). Poe’nin *Morgue Sokağı Cinayeti*’nden sonra polisiye roman türüne olan ilgi giderek artmıştır. Buna rağmen polisiye roman gereken ilerlemeyi gösterememiş ve eleştirilere maruz kalmıştır.

160-170 yıllık tarihî geçmişine rağmen polisiye roman kendini bir tür olarak kabul ettirmekte hâlâ güçlük çekmekte, farklı eleştirilere ve değerlendirmelere maruz kalmaktadır. Kimileri onu “hoşça vakit geçirme, oyalanma aracı” olarak görürken kimileri de günlük sıkıntılardan uzaklaştıran bir “kaçış” yolu olarak değerlendirmekte ve edebiyat dışı saymaktadır (Gezer, 2006, s.6-7).

Dedektif romanı (polisiye roman) sınırlı kalıpları, işlevleri değişmeyen kişileri, bir cinayet ile onun çözümüne dayalı olay örgüsü ve tekrarlanan konvansiyonları yüzünden, yazınsal değerden yoksun, yalnızca vakit geçirmek için okunan bir anlatı türü olarak görülmüş; bu yüzden eleştirmenler, yazınbilimciler, edebiyat tarihçileri polisiye roman üzerinde fazla durmaya gerek görmemişlerdir. (Moran, 2014, s.111)

Şimşek, polisiye romanın sosyolojiyle, psikolojiyle hatta ekonomiyle ilgili boyutlarının olduğunu ve son yıllarda polisiyeyi edebîlik açısından ele alan araştırmacılar yanında, okuyucu tipini tespiti yönelik sosyolojik çalışmalar ve bu türün ilgiyle okunma nedenlerini anlamaya yönelik psikolojik incelemelerinde yapıldığını ifade eder. Fakat bütün bunlara rağmen polisiye romanın edebiyat ve estetik normlar çerçevesinde fazla ciddiye alınmadığını vurgulayarak polisiye romanın edebiyatımızın “üvey evlad”ı olarak görüldüğünü kaydeder (Şimşek, 2002, s.511)

Edebiyatta ciddiye alınmamasına ve edebiyat tarihçileri tarafından üzerinde durulmamasına rağmen Ernest Mandel polisiye roman türünün başarılı olduğunu vurgular. Mandel, başlangıçta polisiye romanı düpedüz, kaçışçı bir eğlence olarak gördüğünü, okurken bir şey düşünülmediğini; roman bitince üzerinde bir daha düşünülmediğini ifade eder. Fakat polisiye romanın, edebî bir tür olarak muazzam başarısı karşısında büyüldüğünü itiraf eder (Mandel, 1996, s.15).

Her ülkede ilgiyle okunan ve çok satılan kitap listelerinin başında gelen polisiye roman, sadece belli bir yaş grubuna hitap etmemekte her yaş grubundan okuyucunun ilgisini çekmektedir.

Polisiye roman çözülmesi gereken bir bilmecedir. Okuyucu tüm ipuçlarını takip eder, toplar ve ipuçlarını birleştirerek çözüme ulaşır. Bu, okuyucu için romanı okuması sonucu ona verilen bir ödüldür ve bu da okuyucuyu polisiye roman okumaya teşvik eder.

Şimşek, polisiye romanların çok okunmasının sebebini merak duygusuyla açıklar. İnsanda doğuştan var olan merak duygusunun tatmininin ilk akla gelen sebep olabileceğini ve ikinci sebep olarak da ciddi, ağırbaşlı edebî metinlerin estetik ve felsefi derinlik itibarıyla yorucu olabileceğini öne sürer (Şimşek, 2002, s.511).Yakar ise polisiye romanın dünyada ve ülkemizde ciddi okur kitlesine ulaşma sebebini içerdiği gizem unsurlarıyla açıklar (Yakar, 2014, 675).

Polisiye roman edebiyatımızda ilk örneklerini çeviriler aracılığıyla Tanzimat döneminde verir. Ahmet Münif'in 1881 yılında Fransız yazar Ponson de Terrail'in *Paris Faciaları* adlı kitabından yaptığı çeviri, edebiyatımızdaki ilk polisiye romandır. "Türkiye'de polisiye roman türünün ilk örnekleri arasında Nick Carter, Sherlock Holmes ve Nat Pinkerton tercümeleri yer alır." (Şimşek, 2002, s.512).

Çeviri romanlardan sonra polisiye roman türünde ilk telif eserler verilmeye başlar. "Polisiye romanın ülkemizdeki öncüsü gerek çevirmen gerek telif eser yazarı olarak Ahmet Mithat Efendi'dir." (Üyepazarcı, s.148).

Ahmet Mithat, 1883'te Emile Gaboriau'dan *Orcival Cinayeti*'ni tercüme eder, ardından 1884'te edebiyatımızdaki ilk telif polisiye roman olan *Esrar-ı Cinayat*'ı (Cinayetlerin Sırları) yazar.

“*Esrar-ı Cinayat*, Ahmet Mithat Efendi’nin dönemin en önemli polisiye yazarı Emile Gaboriau’dan etkilendiği ama yine de yerli renkleri ustalıklı kullanıp romanın yerel havasını iyice belirgin kıldığı bir yapıttır.” (Üyepazarcı, s.148).

“Ahmet Mithat’ın bu çevirisinden sonra Gaboriau’nun bütün romanları Türkçeye çevrilir. Hüseyin Rahmi Gürpınar, Gaboriau’dan roman tercüme eden, dönemin genç yazarlarındandır.” (Şimşek, 2002, 512).

Edebiyatımızda polisiye roman çevirilerinin fazla olmasında dönemin padişahı II. Abdülhamit’in polisiye roman tutkusunun etkisi vardır. II. Abdülhamit polisiye roman çevirilerini teşvik etmiş ve Yıldız Sarayı’nda tercüme bürosu kurmuştur. Bu dönemde çeviri polisiye roman sayısı artmış ve Arthur Conan Doyle, Garsto Loslex, Marrice Leblac, Marcel Alin-Pirere Sovvestter gibi polisiye romanın kurucuları olarak nitelendirilebilecek yazarların eserleri Türkçeye çevrilmiştir.

Polisiye romanın Türk edebiyatındaki gelişim sürecinde 1908’de II. Meşrutiyet’in ilanından sonra Ebüssüreyya Sami, Fazlı Necip, Peyami Safa, Yervant Odyan Efendi ve birçok yazar telif polisiye romanlar yayımlamıştır (Bağsız, 2015, s.3).

II. Meşrutiyet’in ilanından sonra Sherlock Holmes çevirileri ile polisiye romanların sayısının giderek arttığı yeni bir döneme girilir. Bu dönemde hem yazarlarda hem de eserlerde çeviri ya da telif olmak üzere büyük bir çeşitlilik görülmeye başlar. (Bayram, 2004)

1930’lu yıllarda polisiye romanda “muamma romanı/sorun romanı” adı verilen yeni bir tarz dünyayı sarar, bu tarzın öncü ismi Agatha Christie’dır. Agatha Christie’den Türkçeye yapılan ilk çeviri *Şark Ekspresi Cinayeti* adıyla yayımlanmıştır (Şimşek, 2002, s.513).

Ahmet Mithat’ın *Esrar-ı Cinayat* adlı polisiye romanından sonra Fazlı Necip Arsène Lupin’dan *Cani mi Masum mu?* adlı romanın çevirisini yapar.

“‘Kaldırımlar’ şiiriyle büyük ün kazanan Necip Fazıl Kısakürek de bu polisiye öykülerden iyi para kazanan Peyami Safa’ya özenerek *Meş’um Yakut* isimli bir polisiye roman yazmış; ancak çok ilgi görmeyince devamını getirememiştir (listelist.com/turk-polisiye-romanlari/).

1930’lu yıllarda Hikmet Feridun Es ve Vâlâ Nurettin (Vâ-Nû) polisiye romanlar yazarlar. Vâ-Nû yazdığı birçok polisiye romanla ve yarattığı ‘Yılmaz Ali’

tiplemesiyle okuyuculardan büyük ilgi görür,yazdıkları 1940'lı yılların başında sinemaya uyarlanır.

Dönemin önemli gazetecilerinden ZiyadEbüzziya 1940'lı yıllarda Ali Karaefe takma adıyla ilginç polisiye romanlar kaleme alır. Yine bu yıllarda dönemin en popüler yazarlarından Esat Mahmut Karakurt'un *Ankara Ekspres* (1946), *Erikler Çiçek Açtı* (1952) ve *Bir Kadın Kayboldu* (1948) isimli polisiye romanlarını da kaydetmek gerekir.

Sherlock Holmes'e olan hayranlığını anılarında dile getiren Halide Edip Adıvar, 1937 yılında *Yolpalas Cinayeti* (1937) isimli romanını yayımlar. Hüseyin Rahmi Gürpınar ise 1942'de yayımladığı *Kesik Baş* adlı ilginç romanının kapağına "Bu bir zabıta romanıdır" ibaresini koyar.

Millî edebiyat ve Cumhuriyet dönemlerinin bir başka önemli yazarı Refik Halit Karay'ın *Ayın Ondördü* (1980), ünlü tiyatro yazarı Cevat Fehmi Başkut'un da *Valde Sultanın Gerdanlığı*(1954) adlı polisiye romanları vardır.

Türk polisiye edebiyatının en önemli isimlerinden biri de F.M.İkinci, F.M.Duran takma isimleriyle polisiye romanlar yazan Kemal Tahir'dir. 1954'te çok okunan Mike Hammer romanlarının yerli ürünü olarak dört adet Mike Hammer romanı(*Derini Yüzeceğim*/1954, *Kara Nara*/1955, *Kıran Kırana*/1955, *Ecel Saati*/1955) yazmıştır. Bu yıllarda Aziz Nesin de Nuruhayat takma adıyla *Düğümlü Mendil*(1955) adlı bir polisiye roman kaleme almıştır.

Pınar Kür *Bir Cinayet Romanı*(1989), *Sonuncu Sonbahar*(1992). Ve *Cinayet Fakültesi*(2006) romanlarıyla polisiye türüne ait özgün örnekler vermiştir.

Çetin Altan da *Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri*(1985) kitabıyla bu türün Türkiye'deki gelişimine katkıda bulunmuştur.

Osman Aysu, 1994 yılından itibaren kaleme aldığı polisiye-gerilim türündeki romanları ile tanınmış yazarlardandır. Ülkemizde polisiye roman yazarları arasında kitap sayısı bakımından başı çekmektedir. *Havyar Operasyonu*, *Bir Suikastin Anatomisi*, *Kurt Sığınağı*, *Sır Duvarları*(1995), *Sorguç* (1996), *Cellat*, *Mavi Beyaz Rapsodi* (1997), *Lenin'in Mangası*, *Çöl Akrebi* (1998), *Yanık Yüz*, *Şeytanın Maskesi*, *Karanlıkta Fısıltılar*, *Kuşkunun Ötesi*, *Evrin* (1999), *Londra-Moskova Hattı*, *Bir Aşk Masalı*, *Nemrut'un Gazabı*, *Ay Işığı* (2000), *Yazar ve Aşkı*, *Miras*, *Güvercin Kayalıkları*, *At Kuyruklu Adam*, *Odak Noktası* (2001), *Bıçak Sırtı* (2002), *Terörün*

Gölgesinde, Taş Plak (2002), *Leoparın İzleri, Kuşku Zinciri* (2005), *Puslu Anılar, Yüreğimde Yare Var, Tamara'nın Gözyaşları, İktidar Merdiveni* (2006), *Çifte Tehlike* (2007), *Sönmeyen Ateş* (2008).

Ahmet Ümit, 1996 yılında yayınladığı ilk polisiye romanı *Sis ve Gece* ile tanındı. Günümüzün en iyi polisiye roman yazarlarından biridir. *Kar Kokusu* (1998), *Agatha'nın Anahtarı* (1999) *Patasana* (2000), *Beyoğlu Ropsodisi* (2003), *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir* (2002), *Bab-ı Esrar* (2008), *İstanbul Hatırası* (2010), *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi* (2013) gibi romanlarıyla nitelikli polisiye roman örnekleri kaleme almıştır.

Ümit Deniz de birçok yazar gibi polisiye romana çeviriyle başlamıştır. İlk yerli Mayk Hammer çevirisi olan *Ölüm Çemberi* 1945 yılında basılmıştır. *Yakut Gözlü Kedi* (1961) adlı romanı 1966 yılında perdeye aktarılmıştır. Romanın kahramanı olan Murat Davman'ı Cüneyt Arkın canlandırmıştır. *Ölüm Perdesi* (1957), *Yalvarırım Yetişin* (1959), *Sessiz Harp* (1960), *Kanlı Kolyeler* (1962), *Azrail'in Habercisi* (1963), *Gece Gelen Ölü* (1964), *Casuslar Savaşı* (1966), *İstanbul Tehlikede* (1970), *2 Kere 2 Eder 12* (1971) Ümit Deniz'in polisiye romanlarıdır.

Sadık Yemni, bilimkurgu, korku, fantastik ve polisiye türünün ustası olarak tanınmaktadır. 2015 yılında yayınladığı *Kayıp Kedi* ülkemizde örnekleri az görülen bir siyasi polisiye romandır.

Celil Oker, 1999 yılında yayınladığı *Çıplak Ceset* romanından sonra ikinci romanı olan *Kramponlu Ceset* (1999) ile Kaktüs Kahvesi Polisiye Roman Birincilik ödülünü kazandı. Her iki romanın kahramanı da eski pilot olan dedektif Remzi Ünal'dır. Oker'in Remzi Ünal'ın maceralarını anlattığı beş romanı daha vardır.

Polisiyeyi uzay alanına taşıyan Cenk Eden, bir *Kim Kessler Uzay Polisiyesi* olarak takdim edilen *Rüzgârsız Şehir* romanıyla 1999 yılında yapılan Kaktüs Kahvesi Polisiye Roman yarışmasında jüri özel ödülü almıştır.

Asıl adı Hugh Wyndham Brunel Hawes olan Birol Oğuz'un ilk romanı *Siyah Beyaz* "Bir Suat Erez Macerası" başlığıyla yayınlanmıştır. *Siyah Mavi* (2001) ve *Siyah Kırmızı* (2007) polisiye romanları yayınlanmıştır.

Mehmet Murat Somer'in dünyanın ilk travesti dedektifi olan Burçak Veral'in maceralarını anlattığı Hop-Çiki-Yaya serisinin başarısı Türkiye'yi aşmıştır. Uluslararası Polisiye Yazarlar Birliği'nin yabancı dillerden İngilizceye çevrilen

nitelikli polisiye romanlar listesine Mehmet Murat Somer, *Jigolo Cinayeti* ile girmiştir.

Mesleği gazetecilik olan Nihan Taştekin, *Kertenkelenin Uykusu* (2000), *Yağmur Başlamıştı* (2002), *Karganın Güldüğü* (2005) romanlarıyla polisiye türüne ait örnekler vermiştir.

Esmahan Aykol'un polisiye roman türünde yazdığı *Kitapçı Dükkânı* (2001) ve *Kelepir Ev* (2003) adlı romanları Almanca, Fransızca, İspanyolca, Yunanca ve Macarcaya çevrilmiştir.

2.2. Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Polisiye Roman

“Polisiye roman okuyucusunun profilini tespiti yönelik araştırmalar, her zevk seviyesinden, her meslekten ve her yaş grubundan insanın polisiye romanlara ilgi duyabileceğini ortaya koymaktadır” (Şimşek, 2002, s.511). Bu tespit, sadece yetişkinler için polisiye roman yazılacağı ve yetişkinlerin polisiye roman okuyabileceği düşüncesini çürüten bir sonuçtur. Polisiye roman, çocuklar tarafından da sevilerek okunan bir türdür. Özellikle 12-15 yaş arasındaki çocuklar gizli olaylardan ve maceradan hoşlandıkları için bu türü ilgiyle okurlar.

Türkiye’de çeviriyle başlayan çocuk edebiyatı son yıllarda yapılan çalışmalarla hem nicelik hem de nitelik olarak artmıştır. Gerek yazarlar gerek yayınevleri çocuk edebiyatına daha çok önem vermekte ve nitelikli eserler ortaya koymak için gerekli özeni göstermektedir. Akademik anlamda ise kuram, inceleme ve eleştiri boyutunda yapılan araştırmalar bakımından çocuk edebiyatımızın her geçen gün daha iyiye doğru mesafe kat ettiği tespiti rahatlıkla yapılabilir. Bu alanındaki gelişmelerle birlikte çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızda polisiyenin de ilerleme gösterdiği görülmektedir (Yakar, 2014, s.676).

12-15 yaş aralığındaki çocukların serüven ve macera duyguları ön plandadır. Bu dönemde polisiye hikâyeler (örneğin Erich Kästner’in *Emil ve Küçük Dedektifler* isimli kitabı), gençlik romanları, soyut konuları işleyen hikâyeler ve mizah dergilerine rağbet ederler.” (Şimşek, 2012, s.142).

Asutay, çocukluk ve ilk gençlik dönemine yönelik polisiye eserleri şöyle tanımlar: “Genç ve çocuk karakterlerin veya çoğunlukla kahramanın öne çıkmasını sağlayan, oyun gibi ve bir macerada gizemli olayları çözmeye çalışan ve şiddet, vahşet

vs. olmaksızın çocuklara ve gençlere uygun gizemli bir olayı çözerken onları eğlendiren polisiye veya dedektif anlatılardır” (Asutay, 2013,s.370; akt: Yakar, 2014, s.676).

Çocuklar ve gençler yoğun serüven duyguları yaşarlar ve bu nedenle sık sık öyküler uydurarak anlatırlar. Dilidüzgün, bunun sebebini çocuğun düş gücünün zenginliğinden ve içindeki eylem, gerilim, heyecan dürtülerinin yoğunluğundan kaynaklandığı ifade eder. Bu dönemde değişik bir çevrede geçen olaylar çocuğun/gencin ilgisini çeker. Yabancı olanı merak etme, kendisi gibi olmayan insanları ve bilmediği bir çevreyi tanıma isteği çocuklarda daha yükündür (Dilidüzgün, 1996, s.95-96).

Polisiye romanların barındırdıkları merak unsurları, gerilim ve gizemli olaylar çocukların bu ihtiyacına cevap verecek niteliktedir. Ayrıca polisiye romanlar, bu unsurlar sayesinde çocukların ilgisini çekmekte ve bu türü severek okumalarını sağlamaktadır. Bu yönüyle polisiye romanların çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada olumlu katkıları bulunmaktadır.

“Gerilim, olaylar üzerinde yaratılan merak ögesi nedeniyle okunmayı kolaylaştıran bir etmendir. Henüz okuma davranışı tam olarak gelişmemiş çocuklar için kesinlikle üzerinde durulması ve aranması gereken bir özelliktir” (Dilidüzgün, 2007, s.134).

Oğuzkan, serüven romanlarının çocukların üzerinde olumlu etkileri üzerinde durmuş; hayale, entrikaya, tehlikeli ve esrarlı olaylara, ruhsal gerilimleri yansıtan durumlara ve beklenmedik sonuçlara geniş yer veren bu türün çocukların hareket ve heyecan ihtiyacına cevap verdiğini vurgulamıştır. Konusu, ana fikri ve kişilerinin davranışı bakımından çocukları olumlu yönde etkileyen bu tür hikâye ve romanların okuma hızını arttırıcı, hayal ve düşünce ufkunu genişletici katkıları olduğunu ifade etmiştir (Oğuzkan, 2001, 102).

Sever’e göre, başkişinin, merak öğeleriyle de desteklenmiş kurgulardaki özdeşim kurmaya değer özellikleri, çocuk-kitap ilişkisini kalıcı kılmaya yönelik belirleyici bir etkidir (Sever, 2003, 65-66).

Polisiye romanlar kahraman veya kahramanlar çevresinde gelişen olaylar, giderek artan ve sonunda çözülen bir gerilime sahiptir. Bilinmeyen/farklı bir çevre, bu çevrenin kendine özgü yeni ve alışılâgelenin dışında özelliklerle biçimlenmesi,

gerilimi ve heyecanı belli bir düzeyde tutma işlevini yerine getirir. Gerilim ve heyecana bağlı olarak serüven kitapları her zaman en kolay okunan türde kitaplardır. Bu özellik ise nitelikli bir çocuk kitabında bulunması gerekenlerden bir tanesidir (Dilidüzgün, 1996, 96).

Serüven kitaplarında hareket, heyecan ve gerilim her zaman kurgunun belirleyici özelliğidir (Oğuzkan, 2001, s.133).

Çocuklar için yazılan polisiye romanlarda bazı öncelikli özellikler bulunmaktadır. Bunlardan ilki çocuklar için yazılan tüm eserlerde bulunması gereken özelliklerden biri olan çocuğa görelilik ilkesidir. “Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate almayan bir kitap çocuğun okuma isteğini azaltır, kitaptan uzaklaşmasına sebep olur” (Şimşek, 2012, s.100). İkinci özellik, romanda gerçeğe uygun olaylara yer verilmesidir. “Polisiye romanda, gerçek dünya anlatılmalı, olaylar gerçeğe uygun olmalıdır. Hayaletli, öte dünyayla, ruhlarla bağlantılı yaratıkların bulunduğu fantastik unsurlardan uzak durulmalıdır” (Gezer, 2006, 14). Üçüncü özellik, çocuklar için yazılan polisiye romanlarda ön planda olan cinayet, kan, katil ve vahşet değil; gizemli ve tehlikeli olaylar, kötü insanlarla çatışma, toplum düzenini sağlama ve merak unsurları ön planda olmalıdır. Dördüncü özellik ise “eserde gizem unsuruna yer verirken çocuğu günlük hayatını etkileyecek birtakım korku ve sanrılara sevk etmemesidir. Bu durum aynı zamanda çocuğun özgüven kazanmasına da engel olabilir” (Yakar, 2014, 677).

1934 yılında Maurice Leblanc’ın, *Arsen Lüpen* serisi dilimize çevrilmiştir. Peyami Safa, bu diziden etkilenerek Server Bedi takma adıyla polisiye türünün en sevilen örneklerinden biri olan *Cingöz Recai* serisini yazar. Bu seri Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatında ilk polisiye roman olarak kabul edilir. Cingöz Recai gözü pek, atılgan, sevimli, kurnaz ve kibar bir hırsızdır. Cingöz Recai tipi ilgi görünce 1924’te “Cingöz Recai’nin Harikulâde Sergüzeştleri Serisi” ve 1925’te “Cingöz Recai Kibar Serseri Serisi” adında onar kitaplık iki seri yayımlanır.

Peyami Safa okurlar tarafından büyük ilgi gören Cingöz Recai’ye alternatif olarak Cıva Necati, Çekirge Zehra ve Tilki Leman tiplerini oluşturur. Cıva Necati karakterini, Harf İnkılâbından sonra Cingöz Recai olarak değiştirir. Çekirge Zehra ve Tilki Leman karakterleri ise Cingöz Recai’nin kadın versiyonlarıdır. Server Bedî, Cingöz Recai’yi hapse attırıp ne yapacağını bilemediği dönemlerde bu tipleri

tasarlamıştır. Bu tasarıda Çekirge Zehra ve Tilki Leman'ı Cingöz'ün sevgilileri olarak düşünür. Çekirge Zehra ve Tilki Leman, Cingöz Recai gibi kibar hırsızlardır. 1928 yılında on altı sayfalık sekiz kitap olarak yayınlanan Çekirge Zehra'nın Harikaları ve beş kitaptan oluşan Tilki Leman'ın Harikulâde Maceraları serisi Cingöz Recai kadar ilgi görmez. Server Bedî, serhafiye Mehmet Rıza'dan etkilenerek gözü pek bir polis hafiyesi olan Kartal İhsan'ı oluşturur. 1925 yılında yayımlanan Polis Hafiyesi Kartal İhsan'ın Maceraları serisi on kitaptan oluşur. Fakat bu seride Cingöz Recai kadar ilgi görmez. Tilki Leman, Çekirge Zehra ve Kartal İhsan serilerinin Cingöz Recai'nin yerini dolduramaması ve halktan gelen talep üzerine Server Bedî yeniden Cingöz Recai maceralarına dönüş yapar (Yiğit, 2005, s.22-23).

Ayrıca Cingöz Recai sinemaya uyarlanan ilk Türk polisiye roman kahramanı olma özelliğini taşımaktadır.

“Türk edebiyatında 1990'lı yıllardan itibaren polisiye türüne karşı ilginin arttığı görülür. Bunda en büyük pay sahiplerinden biri de şüphesiz Ahmet Ümit'tir. Ahmet Ümit, kaleme aldığı eserleriyle hem polisiye türü eserlerin yeniden gündeme gelmesini hem de polisiyeyi edebiyat dışı veya altı bir tür olarak gören anlayışın sorgulanmasını sağlar” (Yakar, 2014, s.678).

İlk olarak *Çıplak Ayaklıydı Gece* romanıyla tanınan Ahmet Ümit, 1995 yılında her yaştan çocuklara seslenen *Masal Masal İçinde* adlı kitabını yayımlar. “Kitapta insanî değerler olmadan yaşamın nasıl anlamsız bir hâl aldığı anlatılır” (Gezer, 2006, s.56) Ahmet Ümit *Sis ve Gece*, *Kar Kokusu*, *Agatha'nın Anahtarı*, *İstanbul Hatırası*, *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir* ve *Kavim* gibi eserleriyle edebiyatımızda polisiye roman türünün önde gelen isimlerinden biridir.

Hikmet Ulusoy'un yazmış olduğu *Gökçe'nin Maceraları-Eski Eser Kaçakçıları* (2012) son zamanlarda ilk gençlik çağına yönelik yazılan polisiye roman türündeki eserlerden biridir. Romanda Gökçe'nin kaza sonucu anne ve babasını kaybedip yetiştirme yurduna yerleştirilmesi ve rastlantı sonucu bir konuşma tanık olarak suç çetesini öğrenmesiyle başlayan macera anlatılır.

Ablamı Nereye Kaçırdılar (2006) ve *Berber Pire Tellal Deve* (2008) eserleriyle ödül alan Gülsevin Kırıl çocuk ve ilk gençlik edebiyatına yönelik kitaplarıyla tanınır. Polisiye tadındaki *Gizli Silahın Formülü Hangi Zarfta?* romanıyla ödül alır ve dikkatleri üzerine çeker. İstanbul'un mimarî anıtlarını konu aldığı *İstanbul'u*

Çalıyorlar! (2010) ve ilk kitabın devamı niteliğinde olan *Çalınan Kent* (2014) romanlarını *Ömer Hepçözer Dedektiflik Bürosu* adı altında toplayan Gülsevin Kırıl'ın polisiye roman türünde eserleri okurlar tarafından ilgiyle karşılanır.

Edebiyatımızda çocuklar için yazılmış yeterince polisiye roman bulunmasa da içerdikleri macera ve gizem unsurları nedeniyle öne çıkan serüven içerikli çocuk ve gençlik kitapları bulunmaktadır.

Fantastik-gerçekçi hikâyeleriyle tanınan Nazlı Eray'ın Usta Kalemlerden Masallar Serisi'nden çıkan *Gece Çiçeği İstanbul* adlı eserinde Nazlı ve sınıf arkadaşı Osman'ın İstanbul Kuledibi'nde başlayan esrarengiz maceraları anlatılır. 2009 En İyi Çocuk Kitabı ödülünü alan *Frej Apartmanı'nın Esrarı*'nda ise Nazlı ve Osman'ı yeni maceralar beklemektedir. *Sihirli Saray*'da (2014)ise Cüce Memiş'in maceraları anlatılır. *Çığlık Atan Mumya*'da(2013)ise Nazlı ve Osman'ın Mısır serüveni hikâye edilir.

Melih Tuğtağ, *Sessiz Sakin*'in *Gürültülü Maceraları* adlı serisiyle adını çocuk edebiyatında duyurur. *Sessiz Sakin* tembel, meraklı ve hayal gücü fazla bir çocuktur. Serinin ilk kitabı *Aaa Bu da Kim?* adlı eser 2013 yılında yayımlanmıştır. *Sessiz Sakin*'in *Gürültü Maceralarında* kahramanın başından geçen komik ve ilginç maceralar anlatılır.

Eskiçağ tarihi alanındaki bilgilerini çocuklar için kaleme aldığı eserlerde kullanan Zehra Tapunç, 2012 yılında yayımladığı *Tapınağın Sırrı* adlı macera türü eseriyle tanınır. Melisa ve Kares babaannelerini kaybedince kimsesiz kalırlar ve kökenlerini araştırmak için Efes'e gelirler. Fakat şehre gelir gelmez başlarına tuhaf olaylar gelmeye başlar. Efes halkı Melisa ve Kares'ten nefret etmektedir. Kahramanların yolu, gizemli bir Mısır prensesi olan Anabis'le kesişir ve onun da başı beladan kurtulmaz. Tam umutlarını yitirdikleri anda turist rehberi olan Rufus'u yanlarında bulurlar. Eserde Melisa, Kares ve Anabis'in başından geçen gizem dolu olaylar anlatılmaktadır. Zehra Tapunç'un *Sihirli Yüzük* (2014) ve *Sihirli Madalyon* (2015) adlı eserleri de macera türünde kitaplardır.

Çocuk edebiyatımızın önemli isimlerinden Sevim Ak'ın kaleme aldığı *Vanilya Kokulu Mektuplar*'da (2002) polisiye unsurlara rastlanır. Anne babası ayrılan Kıymık, anneannesinin yanında kalmaya başlar. Hayal gücü gelişmiş olan Kıymık, kendi dedektiflik bürosunu kurar. Kıymık'ın yıllar önce ölen dedesine gönderilmiş vanilya

kokan mektupların sırrını çözmeye çalışmasıyla gelişen olaylar, mektupları Postacı Bay Güleriyüz'ün gönderdiğinin anlaşılmasıyla çözülür. Vanilya Kokulu Mektuplar polisiye türünde olmasa da olay örgüsü bakımından polisiye bir eser kabul edilebilir (Yakar, 2014, s.679).

Çocuklara yönelik masal ve hikâyelerle tanınan Koray Avcı Çakman, TRT'de yayınlanan Elma Kurdu çocuk programına çocuk öyküleri ve senaryolar yazdı. Koray Avcı Çakman'ın kaleme aldığı *Kafadar Kuzenler* serisinin kahramanları Eren, ikizi İrem ve bu ikizlerin kuzenleri Burcu ve Tolga adlı kuzenlerdir. Kafadar kuzenleri Midas, Kapadokya, Efes ve Antalya'da macera dolu olaylar beklemektedir. *Kafadar Kuzenler* serisi *Midas'ın Peşinde* (2013), *Esrarengiz Testi* (2013), *Efes'in Sırları* (2014), *Gizemli Olimpos* (2015) adlı kitaplardan oluşur.

Koray Avcı Çakman'ın çocuklar için macera türünde kaleme aldığı diğer bir eser de *Doğa Dedektifleri* serisidir. *Doğa Dedektifleri* serisinde Arkan ve arkadaşlarının doğa düşmanı olan Doğa Bey ve yardımcısı Oytun Bey'le olan maceraları anlatılmaktadır. *Doğa Dedektifleri* serisi *Gizemli Laboratuvar* (2015) ve *Kayıp Formül* (2016) adlı iki kitaptan oluşmaktadır.

Çocuk edebiyatında tanınan isimlerden Zuhal Peksoy'un *Hassas Burun Dedektiflik Bürosu* adlı serisinde yer alan metinler, 7-12 yaş grubuna yönelik yazılmış dedektiflik öyküleridir. Seri dört kitaptan oluşmaktadır: *Çocuk Hırsızları*, *Esrarengiz Mektup*, *Bay Balyoz'un Derdi* ve *Perma'nın Başarısı*.

Akademik çalışmaları, kitapları ve çıkardığı çocuk dergileriyle günümüz çocuk edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olan Fatih Erdoğan'ın *Ayşegül'e Ne oldu?* ve *Korsan Kitap Çetesi* adlı eserleri de polisiye unsurlar barındırmaktadır.

"*Ayşegül'e Ne Oldu?*" ve "*Korsan Kitap Çetesi*" adlı kitaplar birbirinin devamı niteliğindedir. *Ayşegül'e Ne Oldu?* (2009) isimli kitapta Bulut ve dört arkadaşı dünya turuna çıkmaya karar verirler fakat arkadaşları Ayşegül'ün birdenbire ortadan kaybolduğunu fark ederler. Ayşegül'ün ortadan kaybolmasıyla macera başlar. Bulut, Ayşegül'ün kaçırıldığını düşünür ve onu aramaya koyulur. Ayşegül'ü bulmak için daha önce girmediği yerlere girer, taş ocaklarında keşif yapar. Ayşegül'ü ararken tarihî eser kaçakçılarıyla karşılaşır ve bir yandan da onları yakalatmaya çalışır. *Korsan Kitap Çetesi*'nde (2015) Bulut ve arkadaşları kitap satmaya çalışan arkadaşlarına yardım etmek isterler. Aşağı mahalledeki çocuklar da pazarın en iyi köşesinde kitap satmak

isterler ve arada rekabet başlar. Rekabetin haksız şekilde ilerlediğini fark eden Bulut, bunun peşine düşer ve bir anda kendini korsan kitap çetesinin izini sürerken bulur. Fatih Erdoğan eserde “*genellikle korsanla mücadele konusunda insanların bilinçli olmasını sağlamaya çalışır.*” (Yakar, 2014, s.679).

Çocuklara yönelik eserler yazan Filiz Özdem’in *Esrarengiz Arkadaşın Fısıldadıkları* (2011), çocuk ve ilk gençlik serüven kitapları içinde yer almaktadır. Kitabın kahramanı Zeynep bir gün bilgisayarından bir ses duyar ve bu sesle hayatı değişir. Eserde Zeynep’in ve hayal gücünün ürünü olan Scorpius’un maceraları anlatılmaktadır. Özdem’in *Sırlarla Dolu Konak* (2012) adlı romanında ise babasıyla dedesini kaybeden Yiğit’in hayatındaki değişikliklere yer verilir. Yaşadıkları şehirden ayrılıp ailece İstanbul’a yerleşmeleri, yeni bir arkadaş edinmesi ve en büyük tutkusu olan mahalledeki terk edilmiş konakta karşılaştığı sürpriz yaşlı adam ve sonrasında yaşadığı maceralar anlatılır.

Psikolog Tuncel Altinköprü, 2006’da yayınlamaya başladığı *Ufaklık Serüven Peşinde* serisinde Ufaklık ve Gizem’e serinin her kitabında farklı bir macera yaşatır, gizemli olaylara tanıklık ettirir. Seri yirmi üç kitaptan oluşmakta ve serinin her kitabı macera kitaplarının genel özelliği olarak farklı bir mekânda geçmektedir. Kahramanlar bir kitapta Topkapı Sarayı’nda iken bir diğer kitapta Yer Altı Kenti’ndedirler. Altinköprü bu seriyi yazarken çocukların zihinsel ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunmayı ve bazı değerleri de kazandırmayı amaçlamıştır. Altinköprü’nün macera türünde kaleme aldığı bir diğer seri ise *Macera Geçiti*’dir. *Macera Geçiti* serisindeki kitaplarda olaylar okuyucunun tercihleri doğrultusunda ilerlemektedir. Sayfanın sonundaki yönlendirmelerle okuyucu tercihini yapar ve başka bir sayfaya geçer. Her seçimde okuyucuyu farklı bir son beklemektedir. Kitaplar, çocuklara isabetli karar verebilme konusunda deneyim kazandırmaktadır.

Çocuksu duyarlılığıyla yazdığı eserlerle birçok ödül alan Mavisel Yener, edebiyatımızda boşluk oluşturan polisiye roman türünde çocuklara yönelik nitelikli eserler vermiştir. “Mavisel Yener Dolunay Dedektifleri dizisi ile nitelikli polisiye çocuk ve ilk gençlik kitaplarına önemli bir kapı aralar” (Yakar, 2014, s.678).

Mavisel Yener’in *Dolunay Dedektifleri* dizisi sürprizlerle dolu altı kitaptan oluşmaktadır. Kitaplarda mekânlar farklı olsa da kahramanlar Birce, Ece, Bilgecan, Oğuz ve Ada değişmemekte fakat her olayda bu kahramanlara yardımcı karakterler

katılmaktadır. Dizinin ilk kitabı *İz Peşinde* 2007 yılında yayımlanmıştır. Bu kitapta Birce'nin teyzesinin yanına Kaş'a gitmesi ve orada Tom'la ilgili gerçekleri ortaya çıkarması anlatılmaktadır. Dizinin ikinci kitabı olan *Dehşet Mektuplar* da aynı yıl yayımlanmıştır. Kitapta çocukların bilim şenliğine katılmaları ve yarışmayı kazanmaları sonucunda İspanya'ya gönderilmeleri anlatılmaktadır. Fakat çocuklar ellerine geçen mektupları da götürürler ve orada mektubun sırrını çözmeye çalışırlar. Üçüncü kitap olan *Mumya Dükkânı*'nda ise olaylar Mardin'de geçer, bu kitap 2008 yılında yayımlanmıştır. Kitapta Fırat'ın dayısı Bedo Armutçu'yu bulma serüvenleri anlatılır. 2009 yılında yayımlanan ve dizinin dördüncü kitabı olan *Korkunç Satranç* 'ta kahramanlar Van'dadır. Ada'nın babasıyla Van'a gitmesi orada kaybolan Kenan'ı bulmaya yardım ederken de başka olayların aydınlatılması anlatılır. Dizinin beşinci kitabı olan *Ölümler Ormanı* 2010 yılında yayımlanmıştır. Bu defa kahramanların Urla'da bir kızın peşine takılıp mezarlığa gitmeleri vemezarlığın gizemini çözmeye çalışmaları anlatılır. Dizinin son kitabı *Yarasa Yarışları* ise 2012 yılında yayımlanmıştır. Eserde kahramanlar Vezirköprü'dedir. Bu defa orada yeni bir maceraya atılırlar. Gelecek kuşaklara aktarılması gereken tılsımı çözmeye çalışırlar.

Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri dizisi polisiye roman olmasının yanında eğlendirici ve bilgi verici olması bakımından da önemlidir. Dizide Mavisel Yener, kahramanları aracılığıyla okuyucuya farklı şehirleri ve ülkeleri tanıtır. Gittikleri yerlerin doğal güzellikleri, tarihî mekânları ve yöresel yiyecekleri hakkında bilgi verir.

Mavisel Yener, Dolunay Dedektifleri dizisiyle araştırma, merak, duygular, arkadaşlık, dostluk, aile, farklılıklar ve önyargılar gibi kazanımları okuyucuya edindirmeyi amaçlar.

Yener'in, birinci ve ikinci sınıflar için kaleme aldığı *Dedektif Birce* 2011 yılında yayımlanmıştır. Eserde Birce'nin anneannesiyle yaptığı Çim Adam ve bununla yaşadığı serüven anlatılır.

2.2. Mavisel Yenerin Hayatı ve Eserleri

2.2.1. Mavisel Yener'in Hayatı

1962 yılında Ankara'da doğdu. 1984 yılında Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nden mezun oldu. Uzun yıllar diş hekimliği yanında kitap yazma serüveninde devam ettirdi. Evli ve iki çocuk annesidir.

Yazmaya öğretmenlerinin ve ailesinin desteği ile başladı. Çocukken yazdıklarının ardından gelen ödüller, yerel gazetede çocuk sayfası hazırlaması, sonrasında radyo tiyatrosu ve bir tiyatro oyunu yazması ve ardından bir masalını gönderdiği yarışmadan sonra, seçici kurul üyesi Y.Bekir Yurdakul ile tanışması, başlangıcın ilk adımları olmuştur (maviselyener.com).

Şiir, masal, öykü, roman ve tiyatro türlerinde birçok eser verdi. İki yıl süreyle Gazete Ege'de çocuk sayfası hazırlayan yazar, Haber Ekspres gazetesinin çocuk sayfasında köşe yazarlığı yaptı. *Varlık*, *Virgül*, *Edebiyat Eleştiri* gibi dergilerde öyküler ve yazılar yayınladı. İki yıl süreyle TRT İzmir Radyosu'nda *Mavi Mektuplar* isimli yazın köşesini hazırlayan yazar, 2007'de TRT İzmir Radyosu'nda *Mavi Sözcükler* isimli programı hazırlayıp sundu.

Mavisel Yener'in Aytül Akal ve Nilay Yılmaz ile birlikte yazdığı *Mor Gece Mavi Gün* adlı oyun Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi. Uluslararası Tiyatro Festivali'nde Türkiye'yi temsil eden *Küçük Hanımlar Küçük Beyler* adlı oyunu ayrıca Hindistan'da da seyirciye buluştu. 2012 yılında Aytül Akal ve Nilay Yılmaz ile birlikte kaleme aldığı *Kırmızı Şemsiye* adlı tiyatro oyunu İstanbul Devlet Tiyatrosu tarafından sahnelendi. 2012'de Doğu Avrupa kültürlerarası edebiyat buluşmasında ve 2015'te Macaristan, Rodos ve Belçika çocuk edebiyatı buluşmasında Türkiye'yi temsil etti. Aytül Akal ile birlikte kaleme aldığı *Reçelli Şiirler* adlı kitabı Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği Yılın Kitabı tasarım ödülünü aldı.

Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği, Dil Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği, PEN Yazarlar Derneği ve Yazarlar Sendikası'na üyedir. Yazar, sosyal sorumluluk projesi kapsamında genel merkezi İzmir olan AIDS ile Mücadele Derneği'nin yönetim kurulu üyesidir. Ayrıca uyuşturucu ve AIDS konusunda eğitmen olarak çalışmaktadır.

Çocuk yazını alanında atölye eğitmenliği de yapan yazar, yurtiçi/yurtdışı sempozyumlarda bildiriler sundu; üniversitelerde konferanslar verdi.

Kitapları İngilizce, Macarca, Arapça ve Almancaya çevrildi. Öykü, masal ve şiirleri ilköğretim ders kitaplarında yer aldı.

Çocuk edebiyatının Nobel'i sayılan H.C.Andersen Ödülü için 2018 yılı Türkiye adayı olarak gösterilen Mavisel Yener, Yaşar Kültür ve Eğitim Vakfı'nın Yazı Ödülü (1978), Yeni Asır gazetesinin İçimizdeki Köşe Yazarları Ödülü (1998), *Evinden Kaçan Masal* ile TÖMER Anadili Masal Yarışması Ödülü (1999), *Su Yeşili* öyküsü ile TÖMER Anadili 2000 Öyküler Yarışması Ödülü (2000), *Üşengeç* adlı yapıtıyla BU yayınevi Çocuk Mizahı Öyküleri Ödülü (2001), Samim Kocagöz Öykü Birincilik Ödülü (2002), Ömer Seyfettin Öykü Birincilik Ödülü (2002), *Mustafa Kemal'in Kayıp Seslerinin İzinde* romanıyla BU Yayınevi Çocuk Romanı Birincilik Ödülü (2002), *Mavi Zamanlar* adlı yapıtıyla TUDEM Yayınları Çocuk Romanı Birincilik Ödülü (2003), *Mavi Ay* adlı ortak yapıtıyla (Aytül Akal ile) Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yılın Çocuk Şiiri Kitabı Ödülü (2004), *Ocakçı Gözleri* isimli öyküsüyle İşçi Öyküleri Ödülü (2005), *Kırmızı Şemsiye* (Aytül Akal ile) ÇGYD Tasarım Özendirme Ödülü (2008), *Mavi Ay* ile ÇGYD (1994-2008 arasında) 15 Yılın En İyi Çocuk Şiirleri Kitabı Özel Ödülü (2009), *Çamlaraltı Koleji* yapıtıyla Cumhuriyete Sahip Çıkanlar Ödülü (2011), Kosova-Yılın Çocuk Kitabı Yazarı Ödülü (2013), *Kayıp Kitaplıktaki İskelet* (Aytül Akal ile) Uluslararası FoundInTranslation Seçkisi Ödülü (2015) gibi ödülleri kazanmıştır.

2.2.2. Mavisel Yener'in Eserleri

2.2.2.1. Romanları

Pasaklılar 1-Tehlikeli Maymun (2015)

Pasaklılar 2-Timsah Havuzu (2016)

Pasaklılar 3-Şapşal Baykuş (2017)

Çılgınlar Sınıfı 1-Korsan Takımı (2011)

Çılgınlar Sınıfı 2-Çıldırın Kasaba (2011)

Çılgınlar Sınıfı 3-Dinozor Takımı (2012)

Çılgınlar Sınıfı 4-Sırlar Takımı (2013)

Çılgınlar Sınıfı 5-Atlantik Takımı (2015)

Dolunay Dedektifleri 1-İz Peşinde (2007)

Dolunay Dedektifleri 2-Dehşet Mektupları (2007)

Dolunay Dedektifleri 3-Mumya Dükkânı (2008)

Dolunay Dedektifleri 4-Korkunç Satranç (2009)
Dolunay Dedektifleri 5-Ölüler Ormanı (2010)
Dolunay Dedektifleri 6-Yarasa Yarışları (2012)
Kayıp Kitaplıktaki İskelet (2011)
Kayıp Kitaplıktaki İskeleti 2-Yaşayan Ölüler (2014)
Kayıp Kitaplıktaki İskeleti 3-Fare Sarayı (2017)
Mavi Zamanlar (2016)
Sırsayar (2009)
Mustafa Kemal'in Kayıp Seslerinin İzinde (2007)
Önce Çocuklar Düşledi (2004)

2.2.2.2.Masalları

Mavi Masallar Dizisi
Düş Sandığı (2011)
Uçan Goril (2011)
Köpek Okulu (2011)
Köpeğim Âşık Oldu (2011)
Tırtıl Teyze (2011)
Masalcının Mektubu (2011)
Mavi Orman (2011)
Dipsiz Göl (2011)
Ödev Makinesi (2011)
Dedektif Birce (2011)
Elma Şekeri Ülkesi (2012)
Evinden Kaçan Masal (2005)

2.2.2.3 Öykü

Palyaço Okulu- El Yazısı
Ödevimi Kim Yapar (2013)
Unuttum Öğretmenim (2013)
Sınıfta Karmaşa (2013)
Sınıftaki Aslan (2013)
Çantadaki Hazine (2013)
 Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri

İkizler Okula Başlıyor (2012)
Köpekleri Seven Kedi (2012)
Papağanlar Ne Yer (2012)
Piyano Çalan Kedi (2012)
Sihirbaz Dinozor (2012)
Haylaz Pati'nin Serüvenleri
Haylaz Pati'nin Serüvenleri-1 Haylaz Köpek Pati (2012)
Haylaz Pati'nin Serüvenleri-2 Kremalı Köpek Gofreti (2012)
Haylaz Pati'nin Serüvenleri-3 Flüt Çalan Köpek (2012)
Haylaz Pati'nin Serüvenleri-4 Korkunç Gölge (2012)
Haylaz Pati'nin Serüvenleri-5 Öğretmen Sınıfı Ne Getirdi (2012)
Gitme Dönmezsın (2011)
Öğretmen Neden Çıldırdı (2009)
Zaman Torbası (2007)
Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı (2006)
Vampir Öyküsü (2005)
Kızlar Sünnet Olur mu? (2004)
Derin Yırtmaç (2004)
Çikolata Zamanı (2006)
Üşengeç (2006)
Hayaletten Mektuplar (2009)

2.2.2.4. Şiirleri

Komik Şiirler (2014)
Mavisel Yener ile Şiir Atölyesi (2017)
Gıdıklanan Kitap (Şiirlerle Değerler Eğitimi) (2015)
Şakacı Kitap (Şiirlerle Değerler Eğitimi) (2015)
Şiir Saldım Gökyüzüne (2011)
Reçelli Şiirler (2014, Aytül Akal ile)
Zıplayan Şiirler (2014, Aytül Akal ile)
Uçan Şiirler (2013, Aytül Akal ile)
Balığım Şiir Yazdı (2013, Aytül Akal ile)
Kaç Güneş Var? (2008, Aytül Akal ile)

Ay Kaç Yaşında?(2006, Aytül Akal ile)
Şiirimi Kedi Kaptı (2004, Aytül Akal ile)
Kuş Uçtu Şiir Kaldı (2004, Aytül Akal ile)
Denizin Büyüsü (2005, Aytül Akal ile)
Kar Sesi (2004, Aytül Akal ile)
Mavi Ay (2004, Aytül Akal ile)
Kırmızı Şemsiye (2007, Aytül Akal ile)
Şaşkın Şiirler (2011, Aytül Akal ile)

2.3. Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı

“Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri sözlü iletişim, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır”(MEB,2015, s.3).

2005 yılında hazırlanan, 2015’te gözden geçirilerek yenilenen programa göre Türkçe dersinin temel amaçlarından biri, öğrencileri görüp izlediklerini, dinlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru olarak anlar bir duruma getirmektir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever; 2005, s.4).

Tam anlama, “bir duygu ve düşüncüyü kendi akışı içinde kesintiye uğramadan anlama” demektir. Doğru anlama ise “ bize aktarılan istenilen bilgi, duygu ve düşüncelerin, olduğu gibi, bir yanlışlığa yol açmadan ve hiçbir şüpheli nokta kalmayacak biçimde bütün boyutları ile kavranılması” demektir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever; 2005, s.4).

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etme, zihinsel becerilerini geliştirme ve bilgi edinmelerini sağlamada dilin yeri ve önemi büyüktür. Öğrenciler, Türkçe dersinde edindikleri bilgi, beceri ve alışkanlıklar sayesinde dilimizi belirli düzeyde okur, dinler, anlar, konuşur ve yazar duruma gelir. Program, sadece Türkçe öğretimi değil, bunu yanında öğrencilerin düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, ilişki kurma, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, değerlendirme gibi zihinsel

becerilerini geliştirilmek ve millî, manevi, ahlaki değerlere önem vermelerini sağlamak da amaçlanmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin daha aktif olması, bilgiyi sadece alan değil işleyen ve yeni bilgiler üreten bireyler olmasına yönelik olarak hazırlanmıştır. Program, öğrencilerin yeni bilgileri eski bilgilerin üzerine inşa etmelerini, karşılaştıkları sorunlara yaratıcı çözümler üretmelerini, olay ve durumları kendi deneyimlerinden yararlanarak çözmelerini hedeflemektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin bilgi, birikim ve gelişim özellikleri dikkate alınarak birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar bütün kazanımlar sürekli gelişme ve ilerleme gösteren bir yapı içinde düzenlenmiştir. Programda ilk ve ortaokul sınıf seviyeleri (1-8.sınıf) bir bütün olarak düşünülmüştür. “Örneğin ilköğretimin ilk yıllarında sözlü iletişim alanında konu dışına çıkmadan, önceden belirlenmiş kurallara uyarak konuşma beklenirken sonraki yıllarda topluluk önünde konuşmalar veya sunumlar için hazırlık yapma, konuşmasını hazırlamak için okuduklarına atıf yapma, konuşma/tartışma içinde ana fikri belirleme, sorgulama, konuyu özetleme gibi sarmal bir şekilde ilerleyen bir kazanım hiyerarşisi oluşturulmuştur”(MEB, 2015, s.3).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanları “Sözlü İletişim”, “Okuma” ve “Yazma” olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilmiştir. Dinleme ve konuşma becerileri sözlü iletişim başlığı altında verilmiştir. Dil bilgisi ise ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınmamış, diğer öğrenme alanları içinde sınıf seviyelerine uygun olarak 1.sınıftan 8.sınıfa doğru aşamalı bir yapı içinde hazırlanmıştır. Bu şekilde dil bilgisi kurallarının ezberletilmesi yerine metnin bağlamı içinde sezdirilmesi amaçlanmıştır.

Türkçe öğretiminin amacı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin;

1. Sözlü iletişim, okuma ve yazma becerilerini geliştirmek,
2. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarını sağlamak,

3. Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahminetme, yorumlama, analiz-sentez yapma ve değerlendirme becerilerini geliştirmek,

4. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarını; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerini sağlamak,

5. Okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamak,

6. Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerini sağlamak,

7. Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek,

8. Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerini geliştirmek,

9. Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek,

10. Çoklu medya ortamlarında aktarılanları sorgulamalarını sağlamak,

11. Kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerini sağlamak,

12. Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,

13. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımalarını sağlamaktır (MEB, 2015, s.5).

2.3.1. Öğrenme Alanları

2.3.1.1. Sözlü iletişim

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Sözlü İletişim" başlığı altında "Konuşma ve Dinleme" öğrenme alanlarına yer verilmiştir.

Sözlü iletişim, konuşarak yapılan iletişimdir ve bu iletişimin en önemli unsuru dildir. Günlük hayatta insanlar arasındaki etkileşimin çoğu konuşmayla gerçekleşmektedir. Bu yönüyle dil, özellikle konuşma dili toplumsal yaşamın temelini oluşturmaktadır. İnsan, hayatı boyunca düşünce ve eylemlerine anlam kazandırmaya

çalışır. Bu çabanın bir ürünü olan sözlü iletişimde mesajları kodlamak için kullanılan temel kod konuşma dilidir (Temizkan, 2013, s.13).

“Konuşma eğitimi, insanları yaşamın çeşitli durumlarına hazırladığı gibi onlara yeni davranışlar da kazandırır. Söz gelişi insanların birbirlerine emir vermeleri, sevgi ve kızgınlıklarını söylemeleri, dostlukları ve bu duyguyu anlatma biçimleri sözlü anlatımın gereği olarak ortaya çıkmaktadır.” (Kırkılıç ve Akyol, 2007, s.93)

Sever, konuşmayı duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesi olarak tanımlarken (Sever, 2004, s.22), Aktaş ve Gündüz duygu ve düşüncelerin, dil aracılığıyla aktarılması olarak tanımlamaktadır (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.99).

“Konuşma zihinsel ve devinimsel üç ögeden oluşur: a) Düşünce, amaç. b) Bunun anlatımına yarayan araç, dil. c) Dilin bildirimini sağlayan ses ve konuşma örgenleri.” (Göğüş, 1978, s.174)

Konuşma, bireysel ve toplumsal hayatta bireylerin birbirleriyle ilişkilerini düzenlemede ve birbirini etkilemede önemli bir yer tutmaktadır. “İnsan zekâsının ilerlemesinde, düşüncenin, bilgilerin, tekniğin, kısaca uygarlığın ve kültürün gelişmesinde başlıca etken ve araç olan konuşmanın önemi giderek artmaktadır.” (Temizkan, 2013, 200)

Konuşma becerisi, bireylerin duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini, sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi, birikim ve deneyimlerini paylaşmasını, iş birliği yapmasını, karşılaştıkları sorunları çözmelerini sağlayan en etkili araçtır.

Konuşması yeterli düzeyde olan öğrenciler genellikle her derste başarılı olur. Konuşmasını bilen öğrenci, soru soran, düşünen, düşündüren ve etkin olan öğrencidir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2005, s.58).

Bireysel ve toplumsal hayatta önemli bir yer tutan konuşma, insanın okul ve iş hayatında başarı ya da başarısızlığını belirleyen etmenlerden biridir (Temizkan, 2013, s.200).

Çocuklar ailede konuşma alışkanlığı edinerek okula başlarlar. Okula gelmeden önce edinmiş oldukları konuşma, çevreye ait konuşma dilinin özelliklerini taşır. Bu yüzden de içinde ağızdan, şiveden gelen yanlışlıklar barındırabilir. Çocukların konuşmalarını gelişigüzelikten kurtarıp onlara doğru ve düzgün konuşmanın kural ve

teknikleriyle ilgili alışkanlıkların kazandırılması okulda verilen eğitimle gerçekleşmektedir.

Programda, konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin, Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaştıkları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2015, s.6)

Sözlü iletişimin bir diğer ayağı ise dinlemedir. İnsanlar ihtiyaçlarını gidermek, duygu ve düşüncelerini ifade etmek için iletişim kurmaya ihtiyaç duyarlar. Bu iletişim kurma şekillerinden en yaygını ise konuşmadır. Konuşmanın amacına ulaşması için dinleme eyleminin gerçekleşmesi gerekmektedir. “Dinleme ve konuşma becerileri birbirinden ayrılmaz iki beceridir. Çünkü bunlar iletişimde birbirini tamamlayan unsurlardır ve biri olmadan diğerinin olması düşünülemez” (Özbay, 2013, s.60).

Kaynaklarda farklı dinleme tanımlarına rastlamak mümkündür: Gündüz ve Şimşek “Dinleme, duyulanlar/işitilenler içinden seçim yapma, bunları algılama ve değerlendirerek tepki verme eyleminin adıdır” (Gündüz ve Şimşek, 2014, s.13) biçiminde bir tanım yaparken Sever, “Dinleme, işittiğimiz anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi anlamak amacıyla dikkat harcamak biçiminde tanımlanabilir.”(Sever, 2004, 10) cümlesini kurmakta, Göğüş ise “Dinleme, işitmekten ayrı, ruhsal olaydır; işittiğini anlamak amacıyla dikkat harcamak ve bir sonuç çıkarmak için konuşmayı izlemektir.”(Göğüş,1978, s.228) demektedir.

Dinleme etkinliği anlama ile sonuçlanmıyorsa bir değer taşımaz. Dinlemede amaç, konuşulanların anlaşılmasıdır. “Dinleme, karşı tarafı edilgen bir yapıda izleme değil, iletişimin tam olarak gerçekleşmesi için iletiyi alma ve yorumlama çabasıdır. Dinlemede yüzde yüz anlama ya da anlaşma gerçekleşmeyebilir. Alıcının iletiyi yorumlama, anlamlandırma ve birikim eksikliği dinlemede iletişim yetersizliğini ortaya koyar.” (Kırkılıç ve Akyol, 2007, s.150)

Çocuğun hayatında ilk ana dili etkinliği dinlemedir. Çocuk, ilk duygu ve düşünce evrenini dinleme yoluyla oluşturur, ilk eğitimini dinlemeyle alır.

Bireyin okul, iş ve toplumsal ilişkilerini kuşatan dinleme becerisi, okulda aldıkları eğitimden önce yaşadığı çevrede doğal biçimde kazanılır. Ancak edindikleri bu beceri, öğrencileri dinlediklerini tam ve doğru anlayan, sorgulayan ve değerlendiren bireyler hâline getirmez. Bunun için okulda dinleme eğitimi almaları

lazımdır.Bu çerçevede “Türkçe dersinin temel amaçlarından biri, öğrencilerin görüp izlediklerini, dinlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru olarak anlar bir duruma getirmektir” (Özbay, 2013, s.38).

Öğrenciler okuldaki zamanlarının büyük bir kısmını arkadaşlarını ve öğretmenlerini dinleyerek geçirirler. Derslerde dinleme becerisini etkin şekilde kullanabilen öğrenciler, kısa bir tekrarla öğrendiklerini pekiştirirler. Fakat dinleme becerisini etkin şekilde kullanamayan öğrencilerin bir konuyu ders dışında öğrenebilmesi için üç katı bir zaman ayırmaları gerekmekte ve buna rağmen tam olarak öğrenememektedir (Gündüz ve Şimşek, 2014; Özbay,2013).

Dinleme sürecinin en önemli aşamalarından biri de öğrencilerin dikkatini yoğunlaştırılarak konuşulanları tam ve doğru anlaması, bunları zihninde yapılandırmasıdır. Bu amaçla dinlediklerini zihninde canlandırma; dinlediklerinin konusunu, ana fikrini, yardımcı fikirlerini belirleme, dinlediklerinin öncesine ve sonrasına yönelik tahminlerde bulunma, dinlediklerini sınıflama, sorgulama, değerlendirme ve paylaşma gibi çalışmalar yapılmalıdır.

Programda öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmek ve sözlü iletişim öğrenme alanını zenginleştirmek için kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımların işlenişinde öğretmenin yönlendirme ve desteğine ihtiyaç duyulabilir. Bu süreçte öğretmen rehber rolüyle beyin fırtınası, empati kurma, görsellerden yararlanma, not alma, tahminlerde bulunma, hikâyeleştirme, 5N1K gibi yöntem, teknik ve stratejileri kullanır. Yöntem ve stratejiler kullanılırken öğrencilerin sınıf seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

2.3.1.2.Okuma

Okuma, sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir (Sever, 2004, s.12).

Okuma, okuyucu ve yazar arasında uygun ortamda gerçekleşen görüş alışverişidir. Bu süreçte okuyucu metni anlamaya uğraşmakta ve anladıklarıyla ön bilgilerini birleştirerek yeni anlamlar ortaya koymaya çalışmaktadır (Kırkılıç ve Akyol, 2007, s.15).

Okumak, herhangi bir konuda bilgi edinmek, estetik ve sanat duygularını harekete geçirmek ya da vakit geçirmek için yapılan bir uğraşın genel adıdır (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.39).

Bu tanımlardan başka kimi kaynaklarda okuma, “bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama süreci” (Kavcar, Oğuzkan ve Sever; 2005, s.41), “bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır. Bu eylem görme, seslendirme yönlerinden fizyolojik, kavrama yönünden ruhsal bir süreç” (Göğüş, 1978, s.60), “sözcükleri, cümleleri veya yazıyı bütün unsurlarıyla görme, algılama, kavrama ve anlamlandırma etkinliği” (Gündüz ve Şimşek, 2011, s.13) biçiminde tanımlanmaktadır.

Görme, anımsama, seslendirme ve değerlendirme gibi girişik eylemleri içeren bir etkinlik olan okuma, düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir (Sever, 2004, s.12).

Okuma, insanın bilgi edinmesinde rol oynayan, yaşamını zenginleştiren ve yaşam boyu geliştirilmesi gereken bir beceridir. Sadece metindeki yazılı karakterlerin çözülmesi değil, metinde verilmek istenen mesajın anlaşılması, var olan bilgilerle ilişkisi kurularak yeni anlamlar oluşturulması da okuma eylemi içinde değerlendirilir. Eğer okunan metinde verilen mesaj anlaşılmamış, zihinsel süreçler gerçekleşmemişse okuma, amacına ulaşmamış demektir.

Anlama, yazının ya da konuşmanın ne demek istediğini anlamaktır; okuma ve dinleme etkinliğinin amacıdır. Okuma ve dinleme, temel niteliğiyle bir anlama sürecidir denilebilir (Göğüş, 1978, s.71).

Öğrencilerin metni ne kadar anladıklarını ölçmek için metnin içeriğini çözümlemeye yönelik sorular sormak gerekir. Sorular metnin ana düşüncesini, yardımcı düşünceleri, başlık ve içerik uyumunu, metindeki sebep-sonuç ilişkisini, amaç ve iletileri buldurmaya yönelik olabilir.

“Okumanın yararlı olabilmesi okuduğunu anlamaya bağlıdır. Çoğu zaman anlamak da yetmez, bilginin sürekliliğini ve okur üzerindeki etkisini sağlamak için, eserden, estetik beğeni uyandırması da beklenir” (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.39).

Okuma becerisinin gelişimi, öğrencinin bütün derslerde başarılı olmasını olumlu yönde etkiler. Okuma becerisi gelişmiş öğrenci duygu ve düşüncelerini anlatmakta, dinlediklerini ve okuduklarını anlamakta ve yorumlamakta zorlanmayacaktır.

“Okuma becerisi bakımından ileri derecede başarı gösteren çocuklar, şu nitelikleriyle öteki çocuklardan ayrılırlar: Her türlü okuma materyaline karşı ilgi duyma, hızlı ve anlayarak okuma, geniş bir hayal gücü, bir yazı üzerinde uzun süre durabilme, düşünebilme, yeteneği ve zengin bir sözcük dağarcığı” (Kavcar, Oğuzkan, Sever; 2005, s.51).

Okuma eğitimi sadece öğrencilerin okuldaki başarıları açısından değil, günlük hayat açısından da önemlidir. Gazetede ki haberleri, cadde ve sokaklarda asılı afişleri, iş ve ev ilanlarını okumak, trafik işaretlerini anlamak; marketlerde kimseye ihtiyaç duymadan alışveriş yapmak için bu beceriye sahip olmak gerekir.

Millî Eğitim’in temel amaçlarından biri, öğrencileri demokratik ve çağdaş toplumun bir üyesi hâline getirmektir. Bu amaca yönelik olarak öğrenme alanlarında başkalarını anlayabilme, kendi duygu, düşünce ve isteklerini ifade edebilme becerisi kazandırmayı hedefler.

Türkçe öğretimiyle, öğrencilere okuma ile ilgili davranışların kazandırılmasında ise, iki temel bileşen üzerinde durmak gerekir:

1. Okuma becerisi ve alışkanlığı kazandırmak,
2. Okuduğunu anlama ve değerlendirme gücü kazandırmak (Sever, 2004, s.19).

Türkçe dersi, ilköğretim birinci sınıftan itibaren ana dil konusunda bilgi ve kültür oluşturmaya hizmet eder. Dil bilgisini, dilin kurallarını, öğelerini öğretmekle kalmaz, Türkçeyi doğru, düzgün ve etkili olarak kullanma becerisi de geliştirmeye çalışır (Gündüz ve Şimşek, 2011, s.61).

Öğrencilerin okuma becerisi ve alışkanlığı kazanması, ilk ve ortaokul döneminde gerçekleşir. Bu dönemde öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılarak okuyan, düşünen, anlayan, eleştiren, tartışan, yeni bilgilere ulaşan bireyler olmaları amaçlanır.

Gündüz ve Şimşek okuma eğitiminin amaçlarını Türkçe Programı’ndan esinlenerek şöyle özetlemiştir:

- Okuma zevk ve alışkanlığı edindirmek,
- Okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak,
- Okumanın ömür boyu sürececek zevkli bir uğraş olduğu fikrini yerleştirmek,
- Estetik duyguların gelişmesine yardımcı olmak,
- Okumanın dinlendirici bir etkinlik olduğu konusunda farkındalık oluşturmak,

- Türk ve dünya kültürünün sözlü ve yazılı örnekleri yoluyla Türk ve dünya kültürünü tanımayı ve benimsemeyi sağlamak,
- Okumanın, vazgeçilmez hobiler arasına katılabileceği düşüncesini uyandırmak,
- Okuma aracılığıyla öğrencilerin, Türk yurdunu ve ulusunu; doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerine yardımcı olmak,
- Konuşma ve yazma becerilerinin gelişmesinde okumanın yapıcı etkisini keşfetmek,
- Okumanın entelektüel bir kimlik oluşturma konusundaki katkısını fark ettirmek... (Gündüz ve Şimşek, 2011, s.56).

Türkçe öğretiminin okumayla ilgili önemli görevlerinden biri de öğrencilere okuduğunu anlama ve değerlendirme gücü kazandırma amacıdır. Birçok değişken kontrol altına alınsa bile (okunan parçanın güçlüğü, anlaşılabilirliği, dil örgüsü vb.) okuduğunu anlama gücünden yoksun birinden, amaca uygun hızda okuma yapması beklenemez. Bu nedenle, öğrencilerin anlayarak okumalarını sağlayacak bilgi ve tekniklerin uygulamalarla yaşama geçirilmesi, Türkçe öğretiminin amaçları arasında yer almaktadır (Sever, 2004, s.19).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda okuma öğrenme alanıyla öğrencilerin yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip dönemin zihniyetini, kültürel, ekonomik, sanatsal, siyasi, ahlaki vb. değerleri nasıl yansıttığının farkında olarak okumayı bir alışkanlık hâline getirmeleri amaçlanmıştır. Programda bu amaçlara yönelik olarak kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımlar anlama, akıcı okuma ve söz varlığı olmak üzere üç alt gruba ayrılmıştır.

Okuma öğrenme alanında öğretmen rehber konumunda bulunarak kazanımların aktarılmasında yönlendirme ve desteğiyle öğrencilerin uygun yöntem, teknik ve stratejileri kullanmasını sağlayabilir.

2.3.1.3. Yazma

Gündüz ve Şimşek(2012) yazma etkinliğini, hem bir düşünce aracı hem de düşünceleri, duyguları, hayalleri ve izlenimleri en iyi şekilde ifade edebilmek için birtakım sembol ve işaretleri belli bir disipline göre düzenleme becerisi olarak tanımlamışlardır (Gündüz ve Şimşek,2012, s.19).

Yazmak, duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatmaktır (Sever, 2004, s.24).

Göğüş(1978) “düşünceyi, duyguyu, olayı yazı ile anlatma”ifadesini kullanırken (1978, s.235)Kavcar, Oğuzkan ve Sever; öğrencinin kendi gördüğünü, duyduğunu, düşündüğünü ve yaşadığını yazarak anlatmasını yazılı anlatım olarak tanımlamıştır (2005, s.59).

Dil becerilerinden ilk kazanılanı dinlemedir. Yazma becerisinin kazanılması ise dinleme, konuşma ve okuma becerilerinden sonra gelişir.

Okullarda verilen yazma eğitiminin amacı öğrencilere duygu, düşünce ve deneyimlerini doğru, açık ve etkili olarak yazma becerisi ve alışkanlığı kazandırmaktır.

“Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimleri ile bir konuda görüşlerini ve tezlerini dilin imkânlarından yararlanarak yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır” (MEB, 2015, 7).

Uzun bir süreç isteyen yazma eğitiminin istenilen amaçlara ulaşması için kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru bir yol takip edilmeli; özendirici ve farklı yazma uygulamaları yapılmalıdır.

Öğrencilere yazma becerisi kazandırmanın ilk ve en önemli basamağı öğrencilerde yazma isteği uyandırmaktır. Öğretmen, başlangıçta yazmaya karşı ürkek ve çekingen davranan öğrencileri çeşitli telkinlerle cesaretlendirilmeli ve onlara öz güven kazandırılmalıdır (Gündüz ve Şimşek, 2012, s.24).

Öğretmen, farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazmayı öğrenciler açısından zevkli hâle getirmeli, öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmelidir (MEB, 2015, s.7).

Kazandırılacak bilgi ve becerilerle öğrencilerin öykü, roman, şiir, makale, biyografi, deneme yazıları yazarak duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini doğru, açık, Türkçenin mantığına ve yazım kurallarına uygun şekilde yazılı olarak anlatmaları sağlanabilir. Bu amaçla Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yazım kurallarını uygulama, planlı yazma, kendini ifade etme, farklı türlerde metinler yazma, kendi

yazdıklarını değerlendirme, yazım ve noktalama kurallarını kavrama ve uygulamaya yönelik kazanımlara yer verilmiştir.

Yazma eğitiminin en önemli aşaması yazma çalışmasının öğrenci tarafından gözden geçirilerek eksiklerin tamamlanması ve yanlışların düzeltilmesidir. Bu değerlendirme öğrencinin kendisi tarafından yapılacağı gibi öğretmenin belirlediği kurallar çerçevesinde akranları tarafından da yapılabilir.

Programda yazma öğrenme alanında “süreç temelli yazma modeli” benimsenmiş; kazanımlar, birbiri ardına kullanılarak gerçekleştirilecek bir süreç olarak tasarlanmıştır.

2.4. Kuramsal Çerçeve ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Canan Çamcı, *Ahmet Mithat'ın Polisiye Romanları* hakkında yaptığı araştırmada öncelikle Ahmet Mithat'ın romanlarının genel özelliklerini, ardından polisiye romanın karakteristik özelliklerini incelemiştir. Sonrasında ise Ahmet Mithat'ın *Esrar-ı Cinayet*, *Hayret*, *Haydut Montari* ve *Altın Âşıkları* romanlarını toplumsal boyutlarıyla incelemiştir. Bu dört romanda Ahmet Mithat'ın polisiye kurallarına ne kadar bağlı kaldığı ve polisiye romana yeni bir şey katıp katmadığı tartışılmıştır. Araştırmanın sonunda Ahmet Mithat'ın kendi roman anlayışını devam ettirerek polisiye romanın belli başlı özelliklerini kullanarak, temelinde düzen eleştirisi olan ve modern dönem polisiyelerine daha çok benzeyen romanlar yazdığı sonucuna ulaşmıştır.

Habibe Gezer'in *Türk Edebiyatında Polisiye Roman ve Ahmet Ümit'in Polisiye Roman Kurguları* adlı yüksek lisans tezinin akademik çalışmalar içinde önemli bir yeri vardır. Gezer, araştırmanın başlangıcında polisiye roman kavramı üzerinde durmuş, yazarlar ile araştırmacıların çeşitli polisiye roman tanımlarını ve polisiye romanın özelliklerini sıralamıştır. Polisiye romanın Batı edebiyatı ve Türk edebiyatındaki gelişimi üzerinde durmuş, araştırmacıların yapmış olduğu sınıflandırmalar ve polisiye romanın kurgusu hakkında bilgi vermiştir. Araştırmanın devamında ise Ahmet Ümit'in roman anlayışı tespit edilerek polisiye romanları nasıl kurguladığı incelenmiştir.

M. Emin Gürci'nin hazırladığı *Kemal Tahir'in Polisiye Romanları* adlı yüksek lisans tezinde öncelikle polisiye romanın genel özellikleri üzerinde durularak tarihsel gelişimine yer verilmiş, sonrasında esinlendiği Mickey Spillane ve eserleri ile Kemal

Tahir'in polisiye romana ilgisi hakkında bilgi verilmiş, yazdığı polisiye romanlar kurgusal açıdan ele alınıp incelenmiştir. Son olarak da Kemal Tahir'in Mike Hammer eserleri ile Mickey Spillane'in Mike Hammer eserleri arasında karşılaştırma yapılmıştır. Kemal Tahir'in altı polisiye romanının dört tanesi Mike Hammer eseri olup iki tanesinin farklı polisiye romanlar olduğu ve Mike Hammer romanlarının kurgusal olarak Spillane'in eserleri ile bire bir örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Elif Güliz Bayram'ın hazırlamış olduğu *Türkiye'de Polisiye Roman: Osman Aysu Romanları* adlı yüksek lisans çalışmasının birinci bölümünde polisiye romanın tarihsel gelişimine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise Osman Aysu'nun romanları ve özellikleri incelenmiştir.

Emrah Bağıs'ın hazırladığı *Türk Polisiye Edebiyatı Temsilcisi Ümit Deniz'in Polisiye Romanlarında Kurgu* adlı yüksek lisans tezinde polisiye romanın tanımına, özelliklerine ve türlerine yer verilmiştir. Sonrasında Ümit Deniz'in romancılık anlayışı hakkında bilgi verilerek polisiye romanları tahlil edilmiştir.

Araştırmamızın asıl konusu olan çocuk edebiyatında polisiye romanla ilgili iki çalışma vardır:

Yasin Mahmut Yakar'ın *Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Polisiye* adlı yazısı, çocuk edebiyatında polisiye romanla ilgili önemli çalışmalardan biridir. Yakar çalışmasında polisiye romanın tanımına yer vermiş, ilk ortaya çıkışına değinmiştir. Polisiye çocuk eserlerinin çocuklara katkılarının neler olduğuna ve çocuklar için yazılmış polisiye romanların taşınması gereken özelliklere araştırmasında yer vermiştir. Sonrasında ise Türk edebiyatında polisiye ve macera türünde yazılmış eserler hakkında bilgilendirme yapmıştır.

Elif Yiğit'in hazırlamış olduğu *Peyami Safa'nın Server Bedî İmzalı Polisiye Macera Türündeki Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinin amacı, Peyami Safa'nın Server Bedî imzalı polisiye romanlarının Türkçe eğitiminde kullanılabilirliğini araştırmaktır. Çalışmada çocuk edebiyatının tanımına, polisiye romanın tarihî gelişimine yer verilmiş, Peyami Safa'nın Server Bedî imzalı polisiye macera türündeki eserleri materyal, teknik ve tematik unsurlar açısından incelenmiş ve Türkçe eğitiminde kullanılabilir yönleri tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Dolunay Dedektifler dizisi üzerine yapılan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Verileri toplamak amacıyla ilk önce literatür taraması yapılmıştır. Araştırma ile ilgili basılı materyaller incelenmiş, konu konu fişlenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem/Araştırma Grubu

Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifleri* roman dizisindeki *İz Peşinde*, *Dehşet Mektuplar*, *Mumya Dükkânı*, *Korkunç Satranç*, *Ölüler Ormanı* ve *Yarasa Yarışları* adlı kitapları çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklemini ise, adı geçen dizide yer alan altı kitabın ortaokul çağındaki öğrenciler için öngörülen kazanımlar teşkil etmektedir.

3.3. Veri Toplama

Çalışmaya esas teşkil eden veriler toplanırken ilk önce çalışmanın kapsamı ve sınırlılıkları dikkate alınmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak verilerin hangi yolla toplanacağı ve değerlendirileceği belirlenmiştir. Mavisel Yener'in yazmış olduğu *Dolunay Dedektifler* dizisinin *İz Peşinde*, *Dehşet Mektuplar*, *Mumya Dükkânı*, *Korkunç Satranç*, *Ölüler Ormanı* ve *Yarasa Yarışları* kitapları elde edilmiştir. Ayrıca polisiye roman ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda(1-8. sınıflar)5,6,7 ve 8. Sınıflar için belirlenen kazanımlara dair kaynak eserlere ulaşılmış, literatür taraması yapılmıştır. Veri toplama aşamasında, romanlarda yer alan kazanımlar kendi içerisinde sınıflandırılarak kayıt altına alınmıştır.

İnceleme sürecinde güncel metinleri içermesi bakımından eserlerin son baskıları esas alınmıştır.

3.4. Veri Analizi

Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifler* dizisinde ortaokul öğrencileri için ön görülen kazanımları belirlemeye yönelik çalışma, nitel bir araştırma olduğu için verilerin çözümlenmesi sırasında nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak içerik analizi, betimsel analiz ve yorumlama yöntemleri benimsenmiştir. Doküman analizi ve betimsel analizle yapılan çalışma ortaya konur. Elde edilen bulgular düzenlenerek ve yorumlanarak sunulur. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir daha sonra yorumlanarak ortaya konmak istenen sonuçlar açıklanır.

Veriler çözümlenirken öncelikle *Dolunay Dedektifler* dizisindeki altı kitap okunmuş ve ön bilgi edinilmiş, ardından eserler tekrar okunarak fişlenmiş, daha sonra da bu fişler yardımıyla başlıklar belirlenmiştir. Çalışmanın amacı çerçevesinde alt başlıklar oluşturulmuş, eserlerde belirlenen ortaokul öğrencilerine yönelik kazanımlardan ortak olanlar aynı başlık altında toplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1.Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifleri* roman dizisinde ön görülen Türkçe Dersi (1-8. Sınıf) Öğretim Programındaki kazanımlar

4.1.1. Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır. (T5.1.1. , T6.1.1., T7.1.1., T8.1.1.)

Konuşma bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlar (MEB,2016, s.6). Aktaş ve Gündüz konuşmayı duygu ve düşüncelerin dil aracılığıyla aktarılması olarak tanımlamıştır (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.99). Konuşma günlük hayatta en çok kullandığımız dil becerilerinden biridir. Bireyler, edinmiş oldukları deneyimleri, duygu ve düşünceleri konuşma ile aktarırlar.

Çocukların kazandıkları ilk dil becerilerinden biri olan konuşma, yapılan araştırmalara göre dinlemeden sonra en çok kullanılan beceridir (Temizkan, 2013, s.200). Çocuklar genellikle 1yaşından itibaren konuşmaya başlarlar. Yaşları ilerledikçe konuşma becerileri de gelişir. Okula başladıklarında çocuklar konuşma becerisi kazanmış olurlar; konuşma becerileri daha olgunlaşmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda çocukların Türkçenin estetik zevkinden ve konuşma varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade etmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri amaçlanmaktadır. Öğrencilerin bir konu hakkında kendi düşüncelerini ifade etmesi ve bu düşüncelerini savunması derslerdeki başarılarını artırması yanında sosyal hayatta da başarılı olmalarını sağlayacaktır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan “Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.” kazanımı, farklı seviyelerde ortaokulun tüm sınıflarını hedef seçer.

Mavisel Yener, *Dolunay Dedektifleri* roman dizisinin *İz Peşinde* adlı kitabında Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki bu kazanımla örtüşen örnekler verir.

“Uzun tartışmalardan sonra bu olayı bir süre daha kimseye söylememe kararı aldılar.” (Yener,2015, s.65)

İpek Hanım yalan söylemeye alışık değildi, kızarıp bozardı.

“Hadi söyleyin çocuklar” dedi, “nereye gitmek istersiniz?”

“Fark etmez” dedi Birce.

Bilgecan toparladı:

“Mayolarımızı da alalım, bizi Kaputaş plajına götür anne!”

İpek Hanım rahatlamıştı. “Olur, öyle yaparız” dedi.

Tom üsteledi:

“Bugün çok sıcak var. İşte evin önünde deniz... Siz uzağa gidiyorsunuz. Yorulursunuz, boş verin, gitmeyin!”

“Neden yorulalım” diye atıldı Oğuz, “ hem Birce’ye çevreyi gezdirmiş oluruz.”
(Yener,2015, s.96)

Tom'un gizli işler çevirdiğini öğrendikten sonra çocuklar kendi aralarında konuşarak ne yapacaklarına karar vermeye çalışmaları, bu kazanımın örneğini oluşturmaktadır.

“ Bu adamla aynı evde yaşamaya devam etmek akıllıca değil çocuklar. Belli ki karanlık işler çeviren biri. Bence zaman yitirmeden polise haber verelim!”

Oğuz itiraz etti:

“Ne diyeceğiz polise, ‘Tom Amca evinin bodrumunda, çabuk gelin’ mi diyeceğiz?”

Bilgecan hırslanmıştı:

“Oğuz, sen kimden yanasın ya? Adam kimseye görünmeden eve geri dönüyor, evde kalmamız için bizi zorluyor. Bu sana bir şey anlatmıyor mu?” (Yener,2015, s.111)

Dolunay Dedektifleridizisinin ikinci kitabı olan *Dehşet Mektuplar*’da Veli öğretmenle öğrenciler arasında geçen konuşmalar bu kazanım ile örtüşmektedir.

Veli öğretmen en büyük sorunun parasal kaynak yaratmak olduğunu, bu kaynak bulunabilse bile çalışmaları sergilemek için okulda uygun bir yer olmadığını anlattı. Bu sorunu nasıl aşacaklarını hep birlikte düşünmeye başladılar.(...) Hep birlikte, okul bahçesinde konuşup para bulma yollarını düşündüler. Konuyu diğer sınıfların öğrencileriyle paylaşp onları da heyecanlarına ortak ettiler. Bir sonraki gün öğle tatilinde yapılacak büyük toplantıya herkesi çağırdılar. (Yener, 2015, s.10)

“Öğretmenim, kadınlara neden ‘bilim adamı’ diyorlar? ‘Bilim insanı’ desek olmaz mı?”

Aynur sorusunu öylesine sormuştu aslında. Ama Veli öğretmen bu konuyu düşünmelerini istedi. “Bilim insanı” sözcüğünü tartışmaya açtı. Kızlarla oğlanlar arasında kıyasıya, çok güzel bir tartışma yaşandı.” (Yener, 20.15, 29)

Mumya Dükkânı adlı romanda ise çocukların aileleriyle ve birbirleriyle konuşarak veya tartışarak sorunları çözmeye çalıştıkları görülmektedir.

Ailece Masanın etrafına toplanmışlardı.

"Çocuklarımızı sokakta bulmadık, tanımadığımız insanların evine neden gönderelim!"

"Ama baba, Barselona'ya bile gittim, o zaman karşı çıkmadın; neden şimdi böyle diyorsun?" diye itiraz etti Ece.

"O zaman yanınızda öğretmeniniz vardı, şimdi kim olacak? Dil okuluna gittiniz, şimdi ne yapmaya gideceksiniz? Sen kalk, çocukları yapayalnız Mardin'e yolla, olacak iş değil!"

"Neden olmasın, bana mantıklı geliyor" dedi Ece (Yener, 2015, s.18).

Fırat neredeyse küçük dilini yutacaktı.

"Bu kişi dayım olamaz! Dayım hiçbir zaman cezaevinde yatmadı ki..."

"Bunu sen bilemeyebilirsin" dedi Birce.

"Nasıl bilemezmişim?" diye diklendi Fırat.

"Niye olmasın, bak işte haberin yayınlandığı tarihte sen kaç yaşındaydın, hatırlayamazsın ki..." dedi Ada.

"Dayım böyle işlerle uğraşan birisi değildi!" diye diretti Fırat (Yener, 2015, s.113).

Kimden: mummyadukani@sednet.com

Kime: gozde@ketline.com

Bilgi: 1 Haziran 2007, cuma, saat 12.17

Konu: Yanlış

Bana iki kere yanı şeyleri yazıp göndermişsiniz. Adres karışıklığı oldu herhalde. Benim adım Bedo Armutçu, siz kimi arıyorsunuz? Mardin'de yaşıyorum, çarşı içinde Mumya isimli gümüş atölyem var. Yazdıklarınız hakkında bilgim yok.

"Ben bundan bir şey anlamadım" dedi Oğuz.

"Anlamayacak ne var oğuz! Yanlışla gelen bir e-postaya yanıt vermiş Bedo Dayı."

“Bunu anladık herhalde Birce. Anlamadığım neden açık adres vermiş olduğu”(Yener, 2015, s.78).

Ece, yazıyı incelemeye devam ediyordu:

“Bana dayının ortadan kaybolmasıyla bu postanın ilgisi varmış gibi geliyor. Bu konunun üstüne gitmeliyiz.”

“Hayır hiç ilgisi olmayabilir de... Yanlış gönderilmiş bir postayı bu kadar önemsemek bize zaman kaybettirebilir” dedi Bilgecan. (Yener, 2015, s.78-79)

Dolunay Dedektifleridizisinin dördüncü kitabı olan *Korkunç Satranç*'ta ise bu kazanım, roman kahramanlarının Kenan'ın bulunması için ipuçları toplamaya çalışmaları ve bunları değerlendirmeleri ile okuyucuya verilmektedir.

“Ada, Fahri Amca'ya söylesene Tod Puku adını. Ne de olsa onun istihbaratı güçlüdür.”

Birce gözlerini kısıtı:

“Hayır yaaa... Söylemeyin, güler bize. Elektronik postayla gelen her adresin peşine düşsek, ohoooo...” dedi.

“Ama Birce, bu durum farklı bir durum. Ada'nın Van'da olduğu bir zaman sana 'Van' yazan iletinin gelmesi araştırılması gerek bir konu bence. Hem... Fahri Amca bize gülmez...”

Kanat, Oğuz'a destek verdi:

“Evet, Oğuz haklı... Unutmayın ki yol, yürürken oluşur. (Yener, 2014, 82)

“Evet baba. Kenan'ın annesi ağlaya ağlaya anlattı, bize yemin verdirdi kimseye söylemeyelim diye. Uzun boylu ona demiş ki ‘Oğlunla ilgili tek kelime konuşursan onu yok bil! Zamanı geldiğinde bırakacağız merak etme. İşlerimize burnunu soktu, biraz misafirimiz olacak’. Adamcağız öylesine korkmuş ki çocuğuna bir şey yapacaklarından.”

“Korkmuşsa polise niye haber vermemiş? Akıl alacak gibi değil!”

“Çocuğuna zarar gelmemesi için susmuş zavallı adam. Polise söylemeyi çok düşünmüş ama kararsız kalmış. ‘Bir süre misafirimiz olacak’ sözü ona umut vermiş, ‘Nasılsa geri gelecek oğlum’ diyormuş” (Yener, 2014, 136).

Ölüler Ormanı adlı kitapta ise bu kazanım çocukların, Urla'da karşılaştıkları Mayıs'ın gizemini çözmeye çalışmaları üzerinden verilmektedir.

Ece'nin sesi yorgundu: Peki, o fotoğrafları niçin çektiğini kızın kendisine sorsak..."

Birce'nin yanıtı sert oldu:

"Hayır, tabii ki öyle bir şey yapamayız."

"Tamam yaa, ne kızılıyorsun hemen!" diye karşılık verdi Ece.

"Başka yol bulmalıyız... Keşke izleseydik onu, nerede oturduğunu pekâla öğrenebilirdik. Sonra da polise gidip, onu ihbar ederdik" dedi Bilgecan.

"Ne diyecektik, 'bu kız gece gece mezarlıkta fotoğraf çekiyor, tutuklayın' öyle mi?"

"Hayır, böyle bir şey yapamayız tabii ki. Eğer Urla'da oturuyorsa bulmak çok kolay, Urla'da oturmuyorsa biraz zor doğrusu."(Yener, 2014, 37)

"Fahri Amca, Ali Nar, DNA analiziyle bir şeyler kanıtlayacak kadar zeki biriye neden uydurma bir kimlik edinmedi ki? Bu adam aptal mı, zeki mi?" diye merakla sordu Oğuz.

"Önemli sorulardan biri de bu Oğuz. Böyle bir iş yapacak kişi kendini biraz daha gizlerdi, hatta başkasına yaptırırdı her şeyi..."

"Yani kemikleri kendi çalmazdı, parayı kendi yatırmazdı, analize kendi götürmezdi demek istiyorsun" diye ekledi Birce (Yener, 2014, 138).

Yazarın, *Yarasa Yarışları* adlı kitabında ise çocukların kendi aralarında veya yetişkin biriyle konuşarak öğrendiklerini ve akıllarında soru işareti oluşturan konulara çözüm bulmaya çalıştıkları görülmektedir.

Adamların geç saatte sessizce çıkıp gitmesi nedense diğerlerinin hiç ilgisini çekmemişti. Ada mantıklı bir açıklama bulmuştu bile:

"Tanıdıklarına falan gitmiş olamazlar mı?"

"Gecenin ikisinde mi? Hem de ses çıkarmamaya özen göstererek?"

"Ne var canım, kimse uyanmasın diye dikkatli davranmışlardır" dedi Oğuz.

"Üstelik adamları sabah kahvaltıda görmüşsün işte; gittikleri yerden dönmüşler demek ki. Bunun nesi ilgi çekici anlamıyorum!" (Yener, 2016, 32)

Toplantı başladı. Burç, sözü uzatmadan özetleyiverdi:

"Adamlar sporcuymuş."

"Eee, başka?"

"Kız da sporcuymuş, buraya antrenman için gelmişler."

“Sonra?”

“Sonrası yok işte... Bu kadar öğrendim. Haa, bir de kız dilsizmiş.”

“Dilsiz bir sporcu” diye mırıldandı Ece.

Birce kardeşinin söylediğini duymuştu, ona diklendi:

“Ne yani, her türlü engelli sporcu olabiliyor da sağır dilsiz olamaz mı yani?”

“Olabilir elbette, ben başka şey düşündüm... Hangi dalda çalıştığını bilsek, bilgisunardan araştırmak daha kolay olurdu bu özelliğiyle (...) (Yener, 2016, 77-78).

“Neden bu kapılar bu kadar alçak, başı vurur insan bunlara” dedi Bilgecan.

“Eskiden medreselerde kapıların böyle olmasının nedeni içerde kim olursa olsun saygı gereği zorunlu olarak eğilmeniz gerektiğindenmiş” diye yanıtladı Burç.

“İçerideki kişinin önüne iki büklüm girmek için zorunlu öyle mi? Ya içeride saygı duymadığım biri varsa ne olacak?”

“Çok komiksin Birce, o zaman girmezsin olur biter!”

Kütüphane müdürü ekledi:

“Ayrıca, yüzünü dönerek girdiğin kapıdan içeriye sırtını çevirerek çıkmak da saygısızlıkmiş o zamanlar.”

Birce güldü:

“Geri geri çıksam takılır düşerim zaten!”

Ada söze karıştı:

“Mardin’de de vardı böyle alçak kapılar. Aslında alçakgönüllülükle ilgili bir şey herhalde bu değil mi? kapıların böyle inşa edilmiş olması, bilim yapılan bir yere eğilerek, saygıyla girmeyi sağlıyor aynı zamanda. Yalnızca içeride bulunan öğretmene değil, bilime de saygı anlamını taşıyor” (Yener, 2016, 43).

4.1.2. Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır.(T.5.1.1.2, T.6.1.1.2.)

Günlük hayatta insanlar sürekli iletişim içindedirler. İletişim etkili olması için gerekenlerden biri de bireylere isimleri veya unvanlarıyla hitap etmektir. Bireyler adlarının hatırlanmasından ya da adlarıyla hitap edilmekten “kendilerine değer verildiğini düşündükleri için” hoşlanırlar. Konuşma sürecinde karşıdaki kişiye veya kişilere hitapta bulmak onların dikkatini konuşmanın üzerine çeker ve dikkatli bir şekilde dinlemelerini sağlar.

İletişim sürecinde bireyler arasında konuşmanın sağlıklı bir şekilde devam etmesi için nezaket kurallarına dikkat edilmelidir. Konuşma sürecinde nezaket sözcüklerinin kullanılması, konuşmanın iki taraf içinde sorunsuz başlamasına, devam etmesine ve bitmesine yardımcı olur. Nezaket sözcükleri kullanmak, konuşanlar arasında saygı uyandırdığı gibi konuşmayı da güzelleştirir.

Günlük hayatta sıklıkla kullandığımız nezaket sözcükleri,

- Teşekkür ederim.
- Rica ederim.
- Bir şey değil.
- Affedersiniz.
- Lütfen.
- Özür dilerim.
- Önemli değil.
- Kusura bakmayın.
- Buyurun.
- İzin verirsiniz.
- Müsaadenizle gibi ifadelerdir.

Türkçe Dersi Programında yer alan “Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır.” kazanımı, ortaokulun birinci ve ikinci sınıflarında öğrencilere kazandırılması hedeflenmiştir.

Mavisel Yener *Dolunay Dedektifler* dizisinin *İz Peşinde* adlı romanında konuşmanın akışına uygun olarak da nezaket sözcüklerine yer vermiştir.

*“Heyy, sen Birce olmalısın! **Hoş geldin!** Gel otur, burası biraz dağınık ama kusura bakma artık!” dedi içtenlikle.*

*“Tamam, biz evdeyiz. Getirsin baban, denize girer eğleniriz! **Hoşça kal tatlım**” (Yener, 2015, s.73).*

*“**Lütfen** annemi arayalım!” dedi (Yener, 2015, s.111).*

Tom, İpek Hanım’ın yanına gidip elini tuttu:

*“Öncelikle hepinizden **özür dilerim**(...) (Yener, 2015, s.118).*

Dehşet Mektupları adlı romanda belli bir gruba ve kişilere yapılan hitaplara yer verilmektedir.

“Arkadaşlar, okulumuzda gerçekleştirilmek istediğimiz bilin şenliğine parasal kaynak bulmak için kurduğumuz araştırma-geliştirme grubu, önerilerini sunacaktır (Yener, 2015, s.18).

“Nineciğim, yeni gelen tarih öğretmenimiz ödev verdi” (Yener, 2015, 32).

“Arkadaşlaaaaar, İçimizdeki bilim adamını ortaya çıkaralım!” (Yener, 2015, s.13)

“Sevgili öğrencilerim aylarca çalışıp, düşünüp, araştırıp buluşlarınızı yaptınız.” (Yener, 2015, 51)

"Merhaba Pau, sen ne arıyorsun burada?" (Yener, 2015, s.116)

Aynı romanda çocukların uygun şekilde nezaket sözcüklerini kullanarak konuşmalarını devam ettirdikleri görülmektedir.

Ece, "Tamam Serdar abi, ben de öyle düşünmüştüm, herhalde ben öyle unuttum, özür dilerim" dedi ve konuyu bir daha açmamak üzere kapattı. (Yener, 2015, 100)

"Ece sana teşekkür ediyor Pau.(...) (Yener, 2015, s.116)

(...) Adresimi Pau'ya bırakacağım, lütfen bana yaz" dedi. (Yener, 2015, s.118)

"Sizi tanıdığımıza memnun oldum, çok çabuk yoruluyorum, izninizi isteyebilir miyim?" diyerek kalktı (Yener, 2015, s.127).

Ece, kadına teşekkür edip, yavaşça dışarı çıktı. (Yener, 2015, s.142)

"Lütfen konuyu ciddiye alınız.(...) (Yener, 2015, s.148)

"İzninizle" diyerek içeri daldılar.

"(...)Pau sağ olsun, operasyonu başarıyla tamamladı" (Yener, 2015, s,153).

Yazarın *Mumya Dükkânı* adlı romanında elektronik posta aracılığıyla yapılan yazışmalarda uygun hitap kullanıldığı görülmektedir.

Sevgili Fırat, (...)(Yener, 2015, s.14)

Sevgili Ada, (...)(Yener, 2015, s.19)

Amcacığım, yazdığın bilgileri hızla herkese ulaştırdım. (Yener, 2015, s.21)

Fırat merhaba, (...)(Yener, 2015, s.22)

"Herkes sabır diyor, başka şey demiyor... Baba, benim başka bir planım var. İzin verip vermeyeceğini bilmiyorum ama ne olursun deneyelim. Lütfen!"(Yener,2015, s.12)

Lütfen beni yanıtsız bırakmayın.(Yener,2015, s.14)

Öncelikle kitaplarımı okuduğun için **teşekkür ederim**. (Yener,2015, s.14)

Ailene selamlar. Sana **güzel günler dilerim**.

Sevgilerimle (Yener, 2015,15) (Noktalama eksikliği)

Babam da çok şaşırdı bana yanıt vermenize, **teşekkür ediyor**.

Hoşçakalın (Yener,2015, s.15)

"**Kusura bakmayın**, ne olur! Her şey için **özür dileriz**." (Yener,2015, s.165)

Gelirken sana getirmemi istediğin bir şey olursa yaz **lütfen**.(Yener,2015, s.23)

Şaşkınlığını belli etmeden, saygıyla, "**Hoş geldiniz, buyurun**" dedi.

(Yener,2015, s.24)

"**Haklısın Oğuz**. Sinirlerim bozuldu, **özür dilerim**. (...)"(Yener,2015, s.80)

Korkunç Satranç adlı romanında konuşma akışı içinde nezaket ifadeleri kullanıldığı görülmektedir.

"**Hoş geldiniz**, sizi buralarda görmek ne şeref! Sis var, rahat indi mi uçak?"(Yener, 2014, s.14)

"Ada beraber adaya gittiğinizi anlatmıştı, tanıştığımıza **memnun oldum**" dedi. (Yener,2014, s.109)

"**Kusura bakma**, sana haber vermesem olmazdı..."(Yener, 2014, s.130)

Yener'in *Ölümler Ormanı* adlı romanında çocuklar nezaket sözcükleri kullanarak konuşmalarını uygun şekilde devam ettirmektedirler.

Oğuz "Hayır dönmeyelim, ne yaptığına bakalım **lütfen**, çok merak ettim" diyerek kendini bisikletten attı.(Yener, 2014, s.22)

"**Çok teşekkür ederim** teyzeciğim, hem Necati Cumalı Evi'nin içini görmüş olurum, hem de şairlerin kendi seslerinden şiirlerini dinlemiş olurum." (Yener, 2014, s.45)

Mayıs "**Memnun oldum**" dedi. (Yener, 2014, s.68)

"**Hoş geldin** canım. Ah, sırlıslık olmuştun! Çabuk içeri gir de seni kurulayayım.(Yener, 2014, s.76)

"Seni beklerken iki tane içtim, **sağ olasın**."(Yener, 2016, s.129)

Dolunay *Dedektifleridizisinin* son kitabı olan *Yarasa Yarışları*'nda bu kazanımla örtüşen örneklerle yer verilmektedir.

Çocuklar bunu yapmaktan çekindiler, teşekkür edip ayrıldılar.(Yener, 2016, s.36)

Memur ve hizmetli ayağa kalkıp "Hoş geldiniz" diyerek ellerini sıktı.(Yener, 2016, s.40)

"Sağ olasin Ahmet Amca. Ben evde yaptım kahvaltımı."(Yener, 2016, s.63)

"Hoşgeldiniz çocuklar. Sizi hangi rüzgar attı, diye sormayacağım. Çünkü birkaç gündür bir şeylerin peşinde olduğunuzun farkındayım." (Yener, 2016, s.164)

4.1.3. Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir. (T5.1.1.4, T6.1.1.4, T7.1.1.3, T8.1.1.3)

Çocuklar her şeyi bilmek ve öğrenmek isterler. Bu nedenle de başta anne babaları olmak üzere çevrelerindeki herkese sürekli sorular sorarlar. Çocukları susturmak, sorularını cevaplamamak, onların öğrenme istek ve güdülerine zarar verebilir.

Yapılandırmacı anlayış, öğrencileri araştırmaya ve derinlemesine bilgi edinmeye yönlendirilir. Öğrenciler araştırma yapmak ve bilgi elde etmek için sorular sormalı, soru sormaya teşvik edilmelidirler.

Soru sorma, öğrenmenin gerçekleşmesi için şarttır. Konuşma içinde öğrencilerin sorular sorması ve sorulara cevap vermesi, konuşmaya aktif olarak katılmalarını ve konuşmayı anlamlandırmalarını sağlar. "Sorgulama, öğrencinin önceden oluşturduğu zihinsel şemalarının yapısı ve örgütlemesi ile sonraki öğrenmelerini büyük ölçüde etkiler. Öğrencinin önceki bilgileriyle yeni bilgilerini ilişkilendirmesini sağlayarak, anlamlı öğrenmesine yardım eder" (Güneş, 2007, s.280).

Sorular sormak, metni analiz etmeyi sağlar. Analiz yapabilen öğrenci hem metni daha iyi anlayabilir hem de metne yönelik sorular oluşturabilir. Bu da öğrencinin yaratıcı düşüncesini harekete geçirir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir."kazanımı, farklı seviyelerde ortaokulun tüm sınıflarını hedef seçer.

Edebî metin aracılığıyla çocuk okurlarda belli kazanımları gerçekleştirmeyi amaçlayan Mavisel Yener, *Dolunay Dedektifleri* roman dizisinin *İz Peşinde* adlı kitabında Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki bu kazanımla örtüşen örnekler verir.

Birce dayanamayıp hemen konuyu açtı:

“Şeyy... O gizemli şeyi ne zaman... Nerede...”

“Bak Birceciğim, şu dağları görüyor musun?”

“Evet, kasabayı korumak ister gibi üç yanı sarmışlar...”

“Başka ne görüyorsun orada?”

“Aaa çok ilginç! Yamaçtaki kayalara oyulmuş yüzlerce kuş yuvası görüyorum.”

“Kocaman kayaları nasıl oyuyorlarmış ki?” (Yener,2015, s.32)

Tom nefes nefese kalmıştı, bir yudum su içip konuşmasına devam edecekti ki Oğuz dayanamadı:

“Tom Amca, kobra zehri kobradan mı elde ediliyor?”

“Evet onun zehir bezlerinden alıyorlar.”

Oğuz üstelendi:

“Ne işe yarar? Neden bunun peşinde olsunlar ki?” (Yener,2015,s.121)

“Hadi söyleyin çocuklar” dedi, “nereye gitmek istersiniz?”

“Fark etmez” dedi Birce.

Bilgecan toparladı:

“Mayolarımızı da alalım, bizi Kaputaş plajına götür anne!”

İpek Hanım rahatlamıştı. Olur, öyle yaparız” dedi.

Tom üsteledi:

“Bugün çok sıcak var. İşte evin önünde deniz... Siz uzağa gidiyorsunuz. Yorulursunuz, boş verin, gitmeyin!”

“Neden yorulalım” diye atıldı Oğuz, “hem Birce’ye çevreyi gezdirmiş oluruz” (Yener,2015,s.96).

Yazarın *Dehşet Mektuplar* adlı kitabında aynı kazanım bu kez Ece’nin konuşmaları üzerinden okurlara aktarılır.

“Abla sendeki o kâğıtlar görmeyenler için yazılmış bir şeylerdi değil mi?”

“Tam olarak bilemiyorum... Ne oldu ki?”

“Kampta görmeyen Portekizli bir çocuk var, kâğıtları buraya getirsenize, ona okuturuz belki.”

“İyi ama nasıl getirelim, bizi kampa almıyorlarmış ki...”

“Olsun, kapıya gelirsiniz, oradan alırsınız biz. O kadarına izin verirler herhalde”
(Yener, 2015, s.54).

“Vardı da, Müzeyyen sildi onu iki gün önce, eli yüzü açıldı halının. Bu halı halamdan bana yadigâr. Kendi dokumuş. Konuşan halıdır bu.”

Ece meraklı bakışlarını halıya çevirdi:

“Nee! Konuşan halı mı?”

“Evet, bak şu kırmızı sekizgenlerin aralarına, benim gözüm seçmiyor. Orada, dalından düşen sonbahar yapraklarının desenleri olmalı... Gördün mü?”

“İşte o desenler, halamın bu halıyı dedemin öldüğü yıl dokuduğunu gösteriyor. Onun yanında filizlenen yaprak ise oğlu Selahattin’in doğumunu müjdeliyor. Renkler de konuşuyor bu halıda.”

“Nasıl yani?”

“Mavi umudu, yeşil ayrılığı, sarı nazarı dile getiriyor.”

“Ailede başka halı dokuyanlar da var mıydı nine?” (Yener, 2015, s.39)

Mumya Dükkânı’nda ise roman kahramanları birbirlerine sorular sorarak ipuçlarından hareketle Fırat’ın dayısını bulmaya çalışırlar.

Oğuz’un öyle çok sorusu vardı ki, sözcükleri birbiri ardına yuvarladı:

“Fırat, dayın kaç yıldır sizinle yaşıyordu?”

“Annemi kaybettikten kısa süre sonra bize taşınmasını istedi babam, o da kabul etti. Çok da iyi oldu. Üzüntüden şeker hastası oldu, insülin kullanıyordu.”

“Off, yanında insülini yoksa ne yapıyordur!”

“Evet, bunu da düşünmüyor değilim” dedi Fırat. Sonra devam etti:

“Biliyor musunuz, ona bilgisayar kullanmayı bile öğrettim” (...)(Yener, 2015, s.46).

Benim içimi kemiren bir şey var. Polisin söylediklerini düşündüm de... Bir acayiplik var bu işte. Bilgisunardaki haberden anladığımız kadarıyla B.Armutçu denilen kaçakçı ile Suriyeli Davut arkadaşlar öyle mi?”

“Evet!”

“Peki, polis ne dedi? Gabriel malı Armutçu’dan almış, Davut’a teslim etmiş demedi mi?”

“Evet!”

“O gece sınırda kim yakalandı?”

“Suriyeli mimar, Gabriel ve Murad.”

“Gerçek Armutçu nerede?”

Polis, ‘Arıyoruz’ dedi.”

Birce atıldı:

“Bir dakika, soruyu ben sorayım o zaman; madem Davut’la Armutçu arkadaş, neden aracı ile mal teslim ediyorlar? Armutçu niçin kendi vermemiş?”

“Evet, ben de aynen öyle diyecektim abla.”

Bilgecan, Ada ve Oğuz dikkatle dinlemişlerdi. Oğuz kendinden emin bir ses tonuyla:

“Evet, bu işte bir iş var!” dedi.

Ada atıldı: “Bu bilgileri polise kim verdi? O gece Gabriel’le yakalandıklarında Murad verdi değil mi?” (Yener, 2015, s.156)

Dizinin dördüncü kitabı *Korkunç Satranç*’ta Ada ve Kanat’ın, Kenan’ın annesi ile sohbetlerinde bilmediklerini öğrenme amacıyla soru sorma davranışları dikkati çeker.

“Kenan şehir merkezine ne için gitti?” diye sordu Kanat.

Kadın bu soruyu pek beğenmemiş olacak ki başını kaldırıp duvardaki saate ters ters baktı:

“Bilmem, işi mi varmış neymiş...” dedi.

Oradan uzaklaşmak, onlardan kurtulmak istediğini hissetmek çok zor değildi. Bu girdaptan onu da kendilerini de kurtarmak için Ada ilk atılımı yaptı.

“Şeyyy... Biz Kenan’ı adada bıraktığımız gün çok merak ettik. Sonra nasıl döndü acaba biliyor musunuz?”

“Hangi gün?” dedi kadın ilgisizce. “Beş gün önce babasıyla bizi adaya götürmüşlerdi. Tam giderken fotoğraf makinemi unuttuğumu fark ettim. Onu aramak için geri döndük Kenan’la. Fakat sonra Kenan birden yok oldu ortadan. Babası da ‘o, sonra gelir’ diyerek onu bıraktı adada.” (Yener, 2015, s.125)

Ada ve Kanat’ın Birce, Ece, Bilgecan ve Oğuz’a olayları anlatma sürecinde bilmediklerini öğrenmek amacıyla soru sorma ve soruları cevaplama davranışı görülmektedir.

Birce, Ece, Bilgecan, Ada, Oğuz ve Kanat görüntülü konuşuyorlardı. Ada ve Kanat’ın anlattıkları hepsini heyecanlandırmıştı. “Demek Kanat’ın kaçırıldığını

doğruladınız, muhteşemsiniz!” dedi Birce. “İyi de, bunu zaten biliyorduk, bunun nesi muhteşem?” dedi.

Ece. “Olur mu hiç? Sadece varsayımıydı bizimkisi. Ama şimdi, kaçırıldığı ve babasının korkutulduğundan şüphemiz yok artık.” “Babası para da almıştır belki adamlardan?” dedi Oğuz. “Yok artık, ‘çocuğumu kaçırabilirsiniz, ama karşılığında şu kadar para vereceksiniz’ mi dedi yani?” “Hayır, o dememiştir ama sussun diye, para teklif etmiş olabilirler.”

“Ben pek sanmıyorum” dedi Kanat. “Çünkü Kenan’ın annesi çok korkmuş görünüyordu, çocuğa zarar gelmemesi için her şeye razıydı. Parada pulda gözleri olduğunu sanmıyorum.”

“Evet, Bence de...” dedi Ada.

Bilgecan’ın kafası karıştı:

“Arkadaşlar, Kenan bomboş bir adada, sizin görmediğiniz ne görmüş olabilir dersiniz?”

“İşte kilit soru bu” dedi Kanat.

“Bence işin sırrı manastırda” dedi Birce.

“O kadarını biliyoruz” diye dudak büktü Ece.

Birce sinirlenmişti

“Ece, ne desem gıcıklık yapıyorsun, gitsene başımdan!”

“Aaa, ne diye gidecekmişim? Sen de büyük keşif yapmış gibi konuşma o zaman. Sırrın manastırdan başka yerde olmadığı gün gibi ortada.” (Yener, 2015, s.143- 144)

Yarasa Yarışları adlı kitapta ise Burç, çocuklara sporcu kızla ilgili öğrendiklerini anlatırken soru sorma ve cevap arama davranışı sergiler.

Toplantı başladı. Burç, sözü uzatmadan özetleyiverdi:

“Adamlar sporcuymuş.”

“Eee, başka?”

“Kız da sporcuymuş, buraya antrenman için gelmişler.”

“Sonra?”

“Sonrası yok işte... Bu kadar öğrendim. Haa, bir de kız dilsizmiş.”

“Dilsiz bir sporcu” diye mırıldandı Ece.

Birce kardeşinin söylediğini duymuştu, ona diklendi:

“Ne yani, her türlü engelli sporcu olabiliyor da sağır dilsiz olamaz mı yani?”

“Olabilir elbette, ben başka şey düşündüm... Hangi dalda çalıştığını bilsek, bilgisunardan araştırmak daha kolay olurdu bu özelliğiyle.(...) (Yener, 2016, s.77-78)

İlk yorumu Ada yaptı, sesi heyecanlıydı:

"Medrese dediği Taşmedrese'ye eğer... Belki de tünelin girişini tarif ediyordur."

Oğuz, "Kesinlikle" dedi. "Hemen oraya gidip yeniden bakmalıyız."

"Nasıl emin olabiliyorsun? Bu yaşlı ağaç, bakalım hâlâ yaşıyor mu?"

"Sahi, en yaşlı ağaç kaç yaşındadır acaba?"

"Binlerce yıllık olanları bile varmış, o ağaç hâlâ duruyor olabilir belki."

(Yener, 2014, s.126)

4.1.4. Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toparlar, konuşmalardan ne anladığını kendi düşüncelerini ifade eder.

Konuşmanın akışı içinde bir önceki konuşan kişinin veya daha önce konuşanların ifade ettiği noktalarda aynı görüşte olduğunu veya önemli gördüğü hususları belirterek kendi görüşünü ifade etmesi sağlanır. (T5.1.1.5., T6.1.1.5., T7.1.1.4.)

Konuşma ve dinleme iletişim sürecini tamamlayan unsurlar olduğu için bunları birbirinden ayrılmayan etkinlik alanları olarak düşünmek gerekir (Temizkan, 2013, s.202). İyi bir dinleyici olan kişi aynı zamanda iyi bir konuşmacıdır. Aktaş ve Gündüz'e göre iyi bir dinleyici, dinlediği konuyu anlamaya çalışmalı, ileri sürülen görüşü saptamalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.90).

Öğrencilerin bir konu hakkında kendi fikirlerini ifade etmesi için o konuyu dinlemesi, anlaması ve değerlendirmesi gerekir. İfade edilen fikirleri toparlaması ve onları olumlu ve olumsuz yanlarıyla değerlendirerek yorum yapması, fikir üretmesi öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini artırır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda dinlediklerini ve okuduklarını anlayan, kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade eden; eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünen, millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak “Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toparlar, konuşmalardan ne anladığını kendi düşüncelerini ifade eder.” kazanımına yer verilmiştir. Bu kazanım ortaokulun ilk üç sınıfını hedef seçilmiştir.

Çocukların ihtiyaçlarını göz önüne alarak eserler veren Mavisel Yener, *Dolunay Dedektifleridizisinin* ilk kitabı olan *İz Peşinde* adlı romanında bu kazanımla ilişkili olarak birçok örnek vermektedir.

“Hücreler aracılığıyla bilgi nakli yapılabilse, eniştemdeki bütün bilgiler bize aşılanabilse... bu soruların yanıtını hemen bulurduk.

(...)

Ada, Birce 'yi destekledi:

“Ben bilgi nakli istemezdim, kafamı kesip dondursalar, sonrada hızlı koşabilen bir bedene ekleseler. Dünya şampiyonu olsam...”(Yener,2015, s.50-51)

Ada gördüklerini babasına söylediğini anlattı.

“ Bunu önce bize sormalıydın” dedi Bilgecan. Aslında annesini düşünüyordu evleriyle ilgili özel şeylerin konuşulduğunu duyduğunda hem kızacak hem üzülecekti.

“ Ne desen haklısın! Ama farklı bakışın bize yeni bir kapı açabileceğini düşündüm. Babam polis muhabirliği yaptı yıllarca, yardım edebilir bize” (Yener,2015, s.75).

Birce atıldı:

“Belki de suçsuzdur Tom Amca. Henüz bir şey öğrenmedik ki, neden hemen suçlu ilan ettiniz adamcağızı?” (Yener,2015, s.79)

Yeniden yürümeye başladılar.

“İyi ama madem mezardayız, hani ölümler? Hani onlarla beraber gömülen değerli eşyaları?”

“Mezarların içindeki değerli eşyalar antik çağdan itibaren soyguncular tarafından yağmalanmış. O nedenle içerisi boş tabii” dedi Ada(Yener,2015, s.61).

Dizinin *Dehşet Mektuplar* adlı romanında Ece'nin Alliano hakkında bilgi edinmesi ve bu konuşmadan yola çıkarak kendini ifadesinin örneği görülmektedir.

“Buranın sular altında bırakılmasının dünya mirasına yapılmış bir saygısızlık olduğunu biliyorsunuz. Çağdaş bireylerin izlediği yöntemi benimsemişseniz, ne güzel! Uygarlık, doğaya ve yaşama yanıtlar aramaktır aslında. Anladığım kadarıyla okulunuzda yaptığınız tüm araştırma çalışmalarında yaşama anlam ve anlatım katmaya çaba gösteriyorsunuz. Öğrencilerine verdikleri destek için okulunuzun yönetici ve öğretmenlerini kutlamak gerekir.”

Biz aslında burası adına farklı bir çalışma geliştirmek istiyoruz. Okul olarak, tarihi mirasımıza karşı yapılacak bu haksızlığın önüne geçmek istiyoruz.

“Elimizden gelirse bu barajı durdurmak istiyoruz” dedi Ece.

“Tepkilerinize sevindim doğrusu, biz bunu büyüklere anlatamadık, çocuklar büyüklerden daha duyarlı demek.

Aslında biz baraj yapılmasın demiyoruz baraja rağmen Alliano’i’nin kurtarılması olası” (Yener,2015, s.43).

Aynı kitapta bu kazanımın bir diğer örneği ise Bilgecan üzerinden verilmektedir.

“Gerçekten de bütün bunları kasetlere okusalar her şey daha kolay olmaz mı? Bildiğim kadarıyla böyle kaset kütüphaneleri var” dedi Bilgecan.

“Eğer sesli materyaller yazılı materyallerden daha etkin olmuş olsaydı, gören insanlar da kitapları, gazeteleri değil kasetleri tercih ederlerdi. Sen neden kitap okuyorsun, hepsini kasetten dinlesene!” dedi Çalçene (Yener,2015, s.78).

Dizinin üçüncü kitabı olan *Mumya Dükkânı*’nda ise Fırat’ın dayısına gelen e-posta hakkında çocuklar birbirlerine dinlemekte ve hangi konulara katılıp katılmadıklarını ifade etmektedirler.

Kimden: mumyadukani@sednet.com

Kime: gozde@ketline.com

Bilgi: 1 Haziran 2007, cuma, saat 12.17

Konu:Yanlış

Bana iki kere aynı şeyleri yazıp göndermişsiniz. Adres karışıklığı oldu herhalde. Benim adım Bedo Armutçu, siz kimi arıyorsunuz? Mardin’de yaşıyorum, çarşı içinde Mumya isimli gümüş atölyem var. Yazdıklarınız hakkında bilgim yok.

“Ben bundan bir şey anlamadım” dedi Oğuz.

“Anlamayacak ne var oğuz! Yanlışla gelen bir e-postaya yanıt vermiş Bedo Dayı.”

“Bunu anladık herhalde Birce. Anlamadığım neden açık adres vermiş olduğu”(Yener, 2015, s.78).

Ece, yazıyı incelemeye devam ediyordu:

“Bana dayının ortadan kaybolmasıyla bu postanın ilgisi varmış gibi geliyor. Bu konunun üstüne gitmeliyiz.”

“Hayır hiç ilgisi olmayabilir de... Yanlış gönderilmiş bir postayı bu kadar önemsemek bize zaman kaybettirebilir” dedi Bilgecan (Yener, 2015, s.78-79).

Aynı kitapta çocukların Bedo Armutçu ile ilgili ipuçları toplamaya çalışmaları ve bunları değerlendirmeleri üzerinden bu kazanım verilmektedir.

Oğuz’un beyninde bir şimşek çaktı:

“Heyyy... Buldummm... Aslında ne kadar doğru iş yaptık biliyor musunuz! Tabii yaaa...”

“Söylesene Oğuz, nedir bulduğun?”

“Bakın şimdi, Bedo Dayı hayatı boyunca tutuklanmamış değil mi?”

“Evet!”

“Peki biz arama motorunda kaç Bedo Armutçu bulduk?”

“İki...”

“O zaman, ortada iki tane Bedo Armutçu var. Birisi Fırat’ın dayısı, diğeri de ulusla arası kaçakçılık yapan.”

“Bunu keşfetmiş olman, Bedo Dayı’yı geri getirir mi?”

“Heyyy... Ne heyecansız şeylersiniz siz yaaa! Tabii getirir. Birileri de tıpkı bizim gibi, karıştırdı bu isimleri belki.”

“Amma da uydurdun şimdi Oğuz” dedi Fırat.

“Hayır Fırat, uydurmadım; bu düşüncemi Şehmus Amca’ya söyleyeceğim.”

“Evet, Oğuz haklı olabilir. ‘theyare’ ve ‘gozde’ adreslerinden gelen iletiler belki de yanlış adrese gönderilmişti.”

“Bu olamaz, çünkü Bedo Dayı’nın adı yok ki adresinde, işyerinin ismi var.”

“Olsun, fark etmez, unutma ki ‘mumya operasyonu’ adı altında bir kovuşturmadan söz ediliyordu bilgisunardaki haberde. Yani, karışmış olma olasılığı çok yüksek” (Yener, 2015, s.138-139).

“Biliyordum zaten. Elektronik postalarda bir karışıklık olması baştan beri bana saçma gelmişti” dedi Ada. (Yener, 2015, s.161)

Korkunç Satranç’ta çocuklar buldukları ipucunu Ada’nın babası ile paylaşıp paylaşmama konusunda fikirlerini söyleyerek doğru karar vermeye çalışmaktadırlar.

“Ada, Fahri Amca’ya söylesene Tod Puku adını. Ne de olsa onun istihbaratı güçlüdür.”

Birce gözlerini kıstı:

“Hayır yaaa... Söylemeyin, güler bize. Elektronik postayla gelen her adresin peşine düşsek, ohoooo...” dedi.

“Ama Birce, bu durum farklı bir durum. Ada’nın Van’da olduğu bir zaman sana ‘Van’ yazan iletinin gelmesi araştırılması gerek bir konu bence. Hem... Fahri Amca bize gülmez...”

Kanat, Oğuz’a destek verdi:

“Evet, Oğuz haklı... Unutmayın ki yol, yürürken oluşur (Yener, 2014, s.82).

Oğuz’un Kenan’ın kaçırılması ile ilgili ortaya attığı fikre Ada ve Kanat’ın katılmaması ve gerekçelerini sunması bu kazanıma örnek verilebilir.

Birce, Ece, Bilgecan, Ada, Oğuz ve Kanat görüntülü konuşuyorlardı. Ada ve Kanat’ın anlattıkları hepsini heyecanlandırmıştı.

“Demek Kanat’ın kaçırıldığını doğruladınız, muhteşemsiniz!” dedi Birce.

“İyi de, bunu zaten biliyorduk, bunun nesi muhteşem?” dedi Ece.

“Olurmu hiç? Sadece varsayımdı bizimkisi. Ama şimdi, kaçırıldığı ve babasının korkutulduğundan şüphemiz yok artık.”

“Babası para da almıştır belki adamlardan?” dedi Oğuz.

“Yok artık, ‘çocuğumu kaçırabilirsiniz, ama karşılığında şu kadar para vereceksiniz’ mi dedi yani?”

“Hayır, o dememiştir ama sussun diye, para teklif etmiş olabilirler.”

“Ben pek sanmıyorum” dedi Kanat. “Çünkü Kenan’ın annesi çok korkmuş görünüyordu, çocuğa zarar gelmemesi için her şeye razıydı. Parada pulda gözleri olduğunu sanmıyorum.”

“Evet, Bence de...” dedi Ada.

Bilgecan’ın kafası karıştı:

“Arkadaşlar, Kenan bomboş bir adada, sizin görmediğiniz ne görmüş olabilir dersiniz?”

“İşte kilit soru bu” dedi Kanat.

“Bence işin sırrı manastırda” dedi Birce.

“O kadarını biliyoruz” diye dudak büktü Ece (Yener, 2014, s.143-144).

Mavisel Yener’in *Dolunay Dedektifleri* dizisinin *Ölümler Ormanı* adlı romanında çocuklar birbirlerinin fikirlerini değerlendirerek ve kendi fikirlerini ifade ederek Mayıs’ın gizemini çözmeye çalışmaktadırlar.

Doğum ve ölüm tarihlerinin bulunması gereken yerde “Meraklı ve Geveze Karıncalar” yazıyordu. Sanki bir şey onlara ileti yolluyordu, irkilerek birbirlerine baktılar.

Ece “Ne demek bu?” diye sordu.

Birce az önce yaşadığı duygudan kurtulamamıştı. “Fazla merak ve gevezelik insanın başına iş açar demek...” diye açıkladı.

“Yok canım, çok saçma. Bu söz karıncaları ilgilendiriyor, insanları değil bence. Merak etmek her zaman iyidir!” dedi Oğuz.

“Yoksa da burada yatana karıncalar rahatsız etmesin diye bir çeşit dua falan mı?”

“Yok artık! İyice saçmaladın!”

“Böyle bir sözü mezar taşına niçin yazmışlar, çok garip.”

“Birileri ‘kızım sana söylüyorum gelinim sen anla’ mı demek istiyor bize?” dedi Birce.

“Bu ne demek şimdi?”

“Boş ver Ece, konuşmuyorum işte öyle...” (Yener, 2014, s.35)

Ece’nin sesi yorgundu: Peki, o fotoğrafları niçin çektiğini kızın kendisine sorsak...”

Birce’nin yanıtı sert oldu:

“Hayır, tabii ki öyle bir şey yapamayız.”

“Tamam yaa, ne kızıyorsun hemen!” diye karşılık verdi Ece.

“Başka yol bulmalıyız... Keşke izleseydik onu, nerede oturduğunu pekâla öğrenebilirdik. Sonra da polise gidip, onu ihbar ederdik” dedi Bilgecan.

“Ne diyecektik, ‘bu kız gece gece mezarlıkta fotoğraf çekiyor, tutuklayın’ öyle mi?”

“Hayır, böyle bir şey yapamayız tabii ki. Eğer Urla’da oturuyorsa bulmak çok kolay, Urla’da oturmuyorsa biraz zor doğrusu” (Yener, 2014, s.37).

“Sence bu kim olabilir? Gerçekten ağabeyi mi Mayıs’ın? Geceleri mezarlıkta ne yapıyor?”

“ Belki o da babasını ziyaret ediyordur...”

Öyle bir şey yapıyorsa niçin Mayıs’tan gizli gitsin?”

“Gölgelerin yüzünü görmedik ki, unutmayın ki varsayım üzerinden konuşuyoruz”(Yener, 2016, s.92).

“Fahri Amca, Ali Nar, DNA analiziyle bir şeyler kanıtlayacak kadar zeki biriyse neden uydurma bir kimlik edinmedi ki? Bu adam aptal mı, zeki mi?” diye merakla sordu Oğuz.

“Önemli sorulardan biri de bu Oğuz. Böyle bir iş yapacak kişi kendini biraz daha gizlerdi, hatta başkasına yaptıırırdı her şeyi...”

“Yani kemikleri kendi çalmazdı, parayı kendi yatırmazdı, analize kendi götürmezdi demek istiyorsun” diye ekledi Birce(Yener, 2014, s.138).

Dizinin *Yarasa Yarışları* adlı kitabında çocuklar yine bir gizemin peşine düşmüş, onu çözmeye çalışmaktadırlar. Birce akşam gördüğü adamlarını gizemini çözmek için çocuklara konuyu anlatır ve bu kazanıma ilişkin birçok örnek de bu çerçevede verilir.

Adamların geç saatte sessizce çıkıp gitmesi nedense diğerlerinin hiç ilgisini çekmemişti. Ada mantıklı bir açıklama bulmuştu bile:

“ Tanıdıklarına falan gitmiş olamazlar mı?”

“Gecenin ikisinde mi? Hem de ses çıkarmamaya özen göstererek?”

“Ne var canım, kimse uyanmasın diye dikkatli davranmışlardır” dedi Oğuz.

“Üstelik adamları sabah kahvaltıda görmüşsün işte; gittikleri yerden dönmüşler demek ki. Bunun nesi ilgi çekici anlamıyorum!” (Yener, 2016, s.32)

Bilgecan cebinden mektubu çıkarıp gösterdi. Hep birlikte bir kez daha okudular: “Yardım Acil Rica Isırgangil Şakasıyok”

Diğerleri de bu sözcüklere anlam veremediler. Oğuz’un yaklaşımı hepsine çok mantıklı geldi. Oğuz, mektubu yazan kişinin elbet bir biçimde kendini tanıtacak bir hareket yapacağını ya da yakında bir ipucu vereceğini söyledi. Şimdilik kimseye bu mektuptan söz etmemeye, beklemeye karar verdiler.

Konuşmalardan sonra Oğuz’un aklında her şeyin belirginleşmeye başlar ve bunları diğerleri ile paylaşır.

Tam o anda Oğuz’un aklına bir şey geldi. Kaldırımın ortasında zıncı diye duruverdi. Her şeyin kafasında netleştiğini hissetti. “Aslında kanıtımız var çocuklar. O da bir eldiven” dedi.

“Anlamadım, ne eldiveni?” diye sordu Birce.

“Yaşlı ağacın çevresinde tünelin girişini arıyorduk ya hani... Elimde bir sopa vardı benim. İşte orada, kullanıp atılmış bir ameliyat eldiveni görmüştüm. Çöpten falan gelmiştir diye düşünmüştüm, önemsememiştim. Ama şimdi kesinlikle eminim ki, tüneli arayan birileri bitkilerden ellerini korumak için o eldivenlerden kullanmışlardı. Bu da demektir ki, şüphelerimiz boşuna değil. Bizden önce başkaları da tünele girmek istediler. Hem de bu kişiler atlet kızın antrenörleriydi. Çünkü tam o noktada gördük posbıyıklı adamı. Zeytin'in adamları her gördüğünde huysuzlanması da bundandı” (Yener, 2016, s.171).

4.1.5. Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.(T.6.1.2., T7.1.2., T8.1.2.)

Türkçe dersinin amaçlarından biri de öğrencilerin dinlediklerini, izlediklerini veya okuduklarını eksiksiz ve doğru anlamalarını sağlamaktır. Bu amaca yönelik olarak Program'da birçok kazanıma yer verilmiştir. Bunlardan biri de "Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder." kazanımıdır.

“Öğrenciler dinledikleri metin için farklı bir bakış açısı, karakter, zaman ya da mekân tavsiye edebilirler. Bu çalışmayı yapabilmesi öğrencinin metne nüfuz ettiğini gösterir” (Özbay, 2013, s.112). Öğrencinin bir konuşmadaki farklı bakış açılarını fark edebilmesi için o metni anlaması gerekir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçlarında çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin artırılmasına da yer verilmektedir. Öğrencilerin farklı açılardan bakması, farklı açıları fark etmesi yaratıcı düşünme becerisi geliştirir.

Program'da yer alan “Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.” kazanımı, ortaokulun birinci sınıfı hariç diğer sınıflar için hedef olarak belirlenmiştir.

Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifler* dizisinin ikinci kitabı olan *Dehşet Mektuplar* 'da çocuklar gittikleri yerin farklı yönlerini görür ve ona yönelir.

Annie, *“Fotoğraf çekmek için güzel bir gün” dedi. Yanında oturan Belçikalı Mark onu iyi Fransızca ile yanıtladı:*

“Bence ilginç bitkiler toplamak için güzel bir gün!” (Yener, 2015, s.61)

Kimi derinde, kimi hep yüzeyde yüzüyordu. Dipte, yosun ve bitkiyle kaplı çakıl taşlarının arasında, şipşirin, kahverengi çizgili bir balık yatmış, başının üstündeki gözleriyle Ece'ye bakıyordu.

"Okyanus benzeri kocaman cam kutuda ne aradığını düşünüyor olmalı" dedi Ece Bilgecan'a.

"Bence tam tersi. O kendini okyanusta sanıp, orada bu insanların ne aradığına şaşırıyordur" dedi Bilgecan(Yener, 2015, s.110).

Mumya Dükkânı adlı romanında ise Bedo Armutçu'nun kaybolması sonrasında tanıyanların hepsinin farklı bir bakış açısıyla olaya yönelmesi bu kazanıma örnek verilebilir.

Bedo Armutçu'nun hayatı boyunca evlenmemesi, Mardin'de yaşayan kız kardeşinden başka kimsesinin olmaması, farklı yorumları da beraberinde getiriyordu:

"Bir kadına tutulmuş, başka şehre gitmiştir. Utanmıştır söylemeye..."

Bedo Armutçu'yu yan komşusu, Aykar Gümüşçülük'ün sahibi de görmemişti o akşam. Kepenkleri ne zaman kapattığını bile duymamıştı. Onun birkaç değişik fikri vardı:

"Kazandığı parayı bazen cebinde taşırdı, öldürüp bir mağaraya atmış, paraları almışlardır..."

"Son zamanlarda İstanbul'a telkari gönderiyordu, oraya gitmiş olabilir... Fakat, öyle olsa bize söylerdi..."

Armutçu'yu iyi tanımayanların yorumları farklıydı:

"Borçları varsa alacaklılardan kaçmıştır."

"Ailesinden fidye istemek için kaçırmışlardır."

"Uyuşturucu kullanıyorsa bir köşede ölüp gitmiştir, kurda kuşa yem olmuştur."

"Bunalıma girmiştir..."(Yener, 2015, s.10)

"Aklıma ne geldi... Çöpe attıklarına da bakalım mı biraz?" (Yener, 2015, 75)

Korkunç Satranç adlı romanda Ece, canavara herkes için farklı gelecek bir bakış açısı ile yaklaşarak kendi farklılığını ortaya koymaktadır.

"Ayy, sahi varsa bu canavar... Yakalamasınlar bence."

Niye öyle dedin Ece? Varsa yakalasınlar da herkes korkmaktan kurtulsun."

"Olur mu hiç Ada Abla yaaa... Bugüne kadar kimseye zararı olmamış. Dokunmasınlar da yaşasın işte zavalılık."

"Ay, ne komiksin Ece. Koca canavara 'zavalılık' diyorsun"(Yener, 2014, 97).

Dizinin beşinci kitabı olan *Ölüler Ormanı*'nda Ada ve Birce'nin farklı yaklaşımlarda bulunarak mezarlıktaki gizemi çözmeye çalıştıkları görülmektedir.

Ada: Küsmemiştin ki. Dün gece Bilgecan'la telefonda konuştuk da... Aklıma bir şey geldi, size söyleyeyim dedim. Bazen ölmüş kişilerin emekli maaşlarını çeken çeteler oluyor. Bunlar mezar taşlarından isimleri öğrenip sahte evraklarla bankadan işlem yapıyor olmasın?

Birce: Yok artık! Hayal gücüne hayranım! Mezarlık eski diyoruz Ada!

Ada: Olsun yine de olabilir. Bir başka olasılık da adamların mezar soyguncusu olması...(Yener, 2014, s.101)

Dizinin son kitabı *Yarasa Yarışları*'nda bu kazanımla örtüşen örneklerle yer verilmektedir.

Oğuz evi pek beğenmemişti. Her zamanki sabırsızlığıyla konuştu:

"Siz sıkılmıyor musunuz bu evde Ada? Ben sevmem böyle yerleri, karanlık sanki. Hem bu tırabzanlardan kayılmaz."

"Yoo, niye sıkılalım ki..."

"Gerçekten de çok güzel bir Osmanlı evi, temizliği ne zordur" dedi İpek Hanım. Birce'nin annesi, kardeşi İpek Hanım'a hak verdi.

"Evet evet, ben asla başa çıkamazdım böyle bir evle."

Mediha Hanım gülüp "Başa gelen çekiliyor" dedi.

Gökhan Bey, "Bu binalar depreme dayanıklıdır" deyince Tom onu başıyla onayladı.

"Hem öyle, hem de ahşabı bol olduğu için çok seviyorum. Ahşap insanla beraber soluk alıp veriyor. Betonarme binalar gibi değil..." diye ekledi Fahri Bey(Yener, 2016, s.28).

4.1.6. Konuşmasını/sunumunu, bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler. (T5.1.3., T6.1.4., T7.1.4., T8.1.4.)

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda konuşulanların anlaşılmasına yönelik kazanımlara yer verilmektedir. Bu kazanımlardan biri de konuşmada görsellerden, grafiklerden ve benzeri çoklu medya araçlarından yararlanmaktır.

Konuşmayı etkileyen faktörlerden biri de konuşmada kullanılan materyallerdir. Konuşmada kullanılan metinlerin yanı sıra, karikatür, resim gibi materyallerle verilen iletileri, günlük hayatta kullanılan simge, işaret ve kısaltmaları, grafik, kroki, tablo, harita ve çizelge gibi araçlarla aktarılan iletileri, reklam, afiş, duyuru, ilan gibi araçlarla verilen iletileri algılama ve yorumlama çok önemlidir (Öztürk, 2008, s.114) .

Konuşmacının kullandığı materyaller; dinleyicilerin dikkatini toplayarak, dinleme süresini artırmaktadır. Ayrıca kullanılan materyaller sayesinde dinlenen daha kalıcı olmaktadır. “Etkili bir konuşma yapabilmek için konuyla ilgili resim, grafik gibi görsel unsurlar gösterilebilir ”(Özbay, 2013, s.208).

Mavisel Yener, *Dolunay Dedektifleridizisinin İz Peşinde* adlı romanında Emniyet Müdürü Tom'un başından geçenleri çocuklara anlatırken uçak batığının fotoğraflarından yararlanır.

Uçak batığının farklı görüntüleri perdeye ardı ardına yansiyordu. Adam burnunun ucuna düşmüş olan gözlüğünü devam etti:

“Düşen kargo uçağından paraşütle atlayan pilot yardımcısının Kaşlı balıkçılar tarafından kurtarıldığını kimse öğrenememiş. Uçak taşıdığı malzemeye birlikte maviliklere gömülüp gitmiş. Üzerinden uzun zaman geçtikten sonra uçak batığı keşfedilmiş” (Yener, 2015, s.90).

Dizinin beşinci kitabı *Ölüler Ormanı*'nda Oğuz, mezardaki kırıkların örtülmeye çalışıldığını söylerken çektiği fotoğraflarla da bunu desteklemektedir.

Taşında Kavalalı Salih yazan mezar vardı ekranda. İlk bakışta sıradan bir mezar gibi duruyordu, üstünde taze çiçekler vardı. Fakat, büyütüldüğünde mezarın kenarlarındaki mermer kaidelerin kırıldığı görülüyordu. Oradayken bunu ayımsamamışlardı.

“Bunlar yeni kırılmış” dedi Oğuz. “Bakın mermer parçaları var sağda solda. Sanki, kırıkların üstü çiçeklerle örtülmeye çalışılmış”(Yener, 2014, s.40-41).

4.1.7. Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar. (T5.1.4., T6.1.5., T7.1.5., T8.1.5.)

Konuşmanın üslubu dinleyici kitlesinin durumuna, konuşma ortamına ve konuşmanın türüne göre farklılık gösterir. Dinleyici, konuşmanın hedef kitlesini oluşturur. Bu yüzden konuşmacı, hedef kitlenin ilgi alanına, azlık-çokluk durumuna, kültür düzeyine, dünya görüşlerine, bağdaşık(homojen) ya da bağdaşmamış (heterojen)oluşlarına göre malzemesini toplar ve konuşmayı ona göre planlar (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.126).

Konuşmacı kullanacağı kelimeleri, hitap ettiği kişi veya kişilere göre belirler. Dinleyicinin seviyesini, bulunduğu ortamı veya durumudikkate alır.

Dolunay Dedektifleri sersinin *İz Peşinde* adlı romanında çocukların anneleriyle konuşmasında bu kazanıma örnek verilebilecek davranışlar görülmektedir.

Anneleriyle konuşurken Tom'u suçlamamaya dikkat ediyor, kullandıkları sözcükleri özenle seçiyorlardı. İpek Hanım'ın yüzünden kaygılı titreşimler gelip geçti. Gözleri çok uzaklarda bir noktaya çakılmış gibi bakıyordu(Yener,2015, s.78).

Dizinin son kitabı *Yarasa Yarışları*'nda Fahri Kozalak, Burç'un babasıyla konuşurken seçtiği kelimelere dikkat etmektedir.

Fahri Kozalak onu sakinleştirmek için doğru sözcükler seçmeye çabalayarak konuştu:

"Önceki serüvenlerini okuduysanız onları az çok tanıyorsunuzdur. Araştırmaya çok meraklı çocuklardır. Kötü niyetleri yoktur"(Yener, 2016, s.176).

4.1.8. Dinlediklerini/izlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır. (T5.1.6., T6.1.6.)

Bireyin yaşantı yoluyla edindiği ön bilgileriyle konuşmayı anlamlandırması önemlidir. Ön bilgiler dinleyicinin konuşmayla ilgili tahmin yapmasını, bağlantılar kurmasını kolaylaştırır. Anlamayı olumlu yönde etkiler. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen "Dinlediklerini/izlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır." kazanımı ortaokulların birinci ve ikinci sınıf seviyelerini hedef seçmiştir.

Dolunay Dedektifleri dizisinin *Dehşet Mektuplar* romanında Ece'nin nineyle yaptığı konuşmada bunun örneği görülmektedir.

"İşte, Müzeyyen'in kocasının çalıştığı kazı yeri... Ne güzel eserler çıkıyormuş toprağın altından ama baraj yapacağız diye tutturmuş kimileri."

"Nereyi diyorsun sen, Alliano'i'yi mi?"

"Aman işte adına dilim dönmez, orası orası..."

Ece, ablasından biliyordu burayı. Oradan çıkan heykeli Bergama Müzesi'nde gördüğünü de anımsıyordu. Ama kazı alanına hiç gitmemişti (Yener, 2015, s.37).

Mumya Dükkânı adlı romanda bu kazanımla örtüşen örnekler bulunmaktadır.

“Bir kitapta okumuştum, bazen hiçbir işlem yapmadan da doğal mumya olarak kalabiliyormuş ölümler. Ortam şartlarının uygun olması yetiyormuş” (Yener, 2015, s.66).

“Bir arkadaşım suççeği olduğunda odasına sokmamışlardı beni, onun gibi bir şey mi? diye sordu Ece” (Yener, 2015, s.88).

4.1.9. Konuşmacının tezlerinin ve görüşlerinin hangilerinin gerekçeler ve kanıtlarla desteklendiğini, hangilerinin desteklenmediğini ayırt eder. (T6.1.7., T7.1.7., T8.1.7.)

Dinleme, konuşmada ileri sürülen düşünceleri anlamak, değerlendirmek, organize etmek, aralarındaki ilişkileri saptamak, bu düşünceler içinde belleğimizde saklamaya değer bulduklarımızı seçip ayırmak demektir (Özbay, 2013, 134). Özbay'ın da ifade ettiği gibi dinlemek, bir yönüyle konuşulanları değerlendirmektir. Dinleyici dikkatli bir şekilde konuşmayı dinleyerek anlatılanları akıl süzgecinden geçirir, anlatılanlardan hangilerinin kanıtlarla desteklendiğini hangilerinin desteklenmediğini anlamaya çalışır. Bu, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini de geliştirir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda “düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel beceriler ön plana çıkarılmıştır” (MEB, 2016, s.4). “Konuşmacının tezlerinin ve görüşlerinin hangilerinin gerekçeler ve kanıtlarla desteklendiğini, hangilerinin desteklenmediğini ayırt eder.” kazanımıyla öğrencilere düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel beceriler kazandırmak amaçlanmıştır. Bu yönüyle kazanım programla örtüşmektedir.

Dolunay Dedektifler dizisinin *Dehşet Mektuplar* romanında bu kazanımla örtüşen örnekler verilmektedir.

“Elinde hiç fotoğraf var mı?” diye sordu Ece.

“Yok, nereden olsun. Geçenlerde elime sarı bir fotoğraf geçti ya, kim olduklarını da bilemedim. Fotoğraflar ne işe yarar ki çekildikleri yer belli değilse...”

“Niye onlar da iyi birer anı, belge...”

“Hayır, yeri yurdu belli olmayan fotoğrafın izi olmaz oğul; anam derdi ki ‘Türkün yoksa yeryüzünde, izin de kalmaz!’” (Yener, 2015, s.35)

"Düşünsenize, öğrenilmiş bütün bilgiler gelecek nesile genlerle aktarılıyor. bu kopyalar sayesinde doğan her canlı önceki neslin bilgileriyle doğuyor Büyük büyük dedelerin bildiği bir dili bilerek doğmak, piyano çalmayı ya da ne bileyim araba kullanmayı bilerek doğmak...(...) O zaman ne eğitim kurumları kalır, ne öğrenme süreçleri işlerdi; her şey karman çorman olurdu dünyada(Yener, 2015, s.152).

Dizinin *Mumya Dükkânı* adlı romanında Bedo Armutçu’nun vermiş olduğu tarifi kanıtlarla desteklenip desteklenmediğini anlamak için kitaptan araştırmak yapılmaktadır.

“Dinleyin bakın: Zencefil bronşları açar, temizler. Balgamı söktürür, öksürüğü keser. Zencefil aynı zamanda doğal aspirindir; kanı sulandırır, damarları açar, pıhtılaşmayı önler. İyi bir zihin açıcıdır, hafızayı güçlendirir. Zencefil yeni tasarımlar yapmak isteyen insanların ilacıdır, beyni canlandırır. İlaçların mide ve bağırsaklara yaptığı yan etkiyi yok eder. İyi bir bulantı ilacıdır” (Yener, 2015, s.155).

Korkunç Satranç adlı romanda Fahri Kozalak, Adnan Kaptan’ın kendisine söylediklerinin desteklenmediğini ifade etmektedir.

Fahri Kozalak, kesin bir tavırla, "hayır" anlamında başını iki yana salladı.

"Adnan Kaptan 'Çocuk evde' diyor. Eve gittim, 'Dolaşmaya gitti ' dedi annesi. Çocuk yok ortada ve aile bunu saklıyor" (Yener, 2014, s.74).

Feza Koray yaptığı araştırmalarla Van’daki olayı kanıtlamaya çalışmaktadır.

“Yardım edebileceğim başka bir şey olursa lütfen arayın. Ama şu kadarını söyleyeyim ki, bence Van Gölü ve adanın görüntülerini almak dışında başka bir derterleri yoktu. Belgesel için yalnız görüntü değil, bazı örnekler de topluyorlardı.”

“Ne örneği?”

“Ben işin o kısmıyla pek ilgilenmedim açıkçası ama aralarında ‘örnek toplamak’tan söz ediyorlardı hep. Ben de belgesel için diye düşündüm hep.”

Feza Koray açısından, konunun loş olan yanları yavaş yavaş aydınlanmaya başlamıştı (Yener, 2014, s.150-151).

Dizinin beşinci kitabı *Ölümler Ormanı*’ndagerçekçi olmayan düşüncelere dikkat çekilmektedir.

Kızıl saçlı, çilli yüzlü, narin yapılı kız belediye binasının önüne gelince bisikletini iyice yavaşlatarak konuşulanlara kulak kabarttı:

"Aynı anda bütün dünyada elektrik kesilmiş..."

"Uydu bağlantılarında da sorun varmış..."

"Bilgisunar ağları da çalışmıyor..."

"Küresel felaket!"

Kız şaşkınlıktan çok, alaycı bir yaklaşımla düşündü. Elektrikler kesikse, bilgisunar erişimi yoksa, bağlantılar bozulduysa bütün dünyada durumun böyle olduğunu hangi kanalla haber almışlardı? Sokaktaki, kalabalığın sonu yok gibiydi. Kulaktan kulağa yayılmış bu “ küresel felaket herkes inanıvermişti (Yener, 2014, s.10).

Yarasa Yarışları adlı romanda kütüphanenin planı Burç'un söylediklerini desteklememektedir. Burç, babasının söyledikleriyle gerçek yapı arasında kalmaktadır.

Planda, altta dehliz olduğuna dair hiçbir iz yoktu.

"Hani baban dehlizden söz etmişti Burç?"

"Evet, Samsun'a uzandığını bile söylemişti. Fakat bu planda görünmüyor gerçekten de..." (Yener, 2016, s.91)

Oğuz ile Birce arasında geçen konuşmada bu kazanımın örneği görülmektedir.

Birce kaşlarını çatıp toprağı tekmeledi. "Kuyu falan yok işte."

"Var!"

"Yok!"

Oğuz elini gözüne siper ederek eğildi, fener ışığının aydınlattığı yere dikkatle baktı. "Var işte. Baksana sanki bir kuyunun ağzını tıkıyormuş gibi dizilmiş bu siyah taşlar"(Yener, 2016, s.143-144).

Çocukların buldukları tablet, Necmi Bey'in söylediklerini desteklemektedir.

Çevirisi yapılan ilk metnin Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunan bir tablette yazılı olduğu bilgisini eklemişti. Veri alanından yola çıkarak o bilgiye de ulaşmıştı. Ada, bu denli şanslı olabildikleri için mutluydu. İlk gelen çeviri, kitap sayfasındandı.

" Eyy Nerik kenti, seni Fırtına Tanrısına adadık. Sen, dalgaları kapkara olan denize uzanan ticaret kervanlarının önemli uğrak yerlerindensin. İki sır saklarsın

bedeninde. Güneş Tanrıçamız Vuruşemu ve Fırtına Tanrısı adına kurulmuş tapınaktadır iki sır.

Kim Nerik'e gelir, kim ki güneş ışığının dokunduğu düşboğanları mantarla karıştırır ona 'yarasa savaşçı' denir. Kralımız III. Hattuşili tanışımızdır ki, Vuruşemu şerefine oynana oyunlar için mühürlendi düşboğan.

Rüyasını gördüm ki deniz kavimleri, Nerik şehrinde taş üstünde taş bırakmayacak. Hitit İmparatorluğunun ihtişamından da büyük düşboğanları taşıyın bin yıl sonrasına."

Yazıyı okuduktan sonra Ada'nın aklına Necmi Bey'in sözleri geldi: "Burada bir Hitit tabletinin çözümlemesi var. Fakat bugüne değin kimse anlayamadı bu sırrı" demişti. Tabletın Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde olduğunu da söylemişti. Demek, Necmi Bey çocuklara doğrusunu anlatmıştı(Yener, 2016, s.117).

4.1.10 Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar.

Neden-sonuç, amaç-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel-öznel çıkarımlar vb. üzerinde durur. (T5.1.7., T6.1.8., T7.1.8.)

Dinledikleri ile ilgili çıkarım yapabilmesi için metni kavraması gerekir. Metindeki neden-sonuç, amaç-sonuç, karşılaştırma,benzetme, örneklendirmeleri, duygu belirten ifadeleri, abartmaları fark edebilmesi ve nesnel-öznel çıkarımlar yapabilmesi öğrencinin metni anladığını gösterir.

"Okuyucu metni okurken sebep-sonuç ilişkisi içinde ne, niçin, nasıl, neden, nerede, hangi amaçla gibi sorularla sürekli kendini uyanık tutabilir" (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.36). Ayrıca öğrencilerin neden-sonuç ilişkilerini fark edip bu konu hakkında deneyim kazanmaları onların günlük hayattaki başarılarını artırır. Olayların neden-sonuç ilişkilerini görmeleri, karşılaştıkları bir sorunu çözerken onları sorunun nedenlerini dikkatli bir şekilde sorgulamaya yönlerecek ve sonuca yaklaştıracaktır.

Dinlenen her konuşmanın belli bir amacı ve bu amaç çerçevesinde ulaşılan bir sonucu vardır. Öğrencilerin dinledikleri konuşmadaki amaç-sonucu bulabilmeleri için metni analiz etmeleri ve analizleri değerlendirmeleri gerekir. Bu da konuşulanları dikkatlice dinlemelerine ve anlamalarına bağlıdır.

Öznel yargılar kişiden kişiye değişen, geçerliliği kanıtlanmamış çıkarımlardır. Nesnel yargılar ise kişiden kişiye değişmeyen bilimsel araştırma yöntemleriyle

geçerliliği kanıtlanmış çıkarımlardır. Öznel ve nesnel çıkarımları bulmaları öğrencilerin sürece aktif olarak katılmalarını sağlar.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen “Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar. Neden-sonuç, amaç-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel-öznel çıkarımlar vb. üzerinde durur.” kazanımı ortaokulların birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarını hedef olarak seçmiştir.

Dolunay Dedektifler dizisinin *İz Peşinde* adlı romanında benzetme örnekleri bulunmaktadır.

“İlkin, etrafı gözleyen bir kedi gibi çevreye göz gezdirdiler” (Yener,2015, s.100).

“Bahçeden bodruma inen karanlık taş merdivenin basamaklarından gölge gibi süzülürken içlerini kaplayan korkunun, giderek yayıldığını hissettiler”(Yener,2015, 27).”

Örneklendirmeye ait ögeler de bulunmaktadır.

Burada sebze, meyvenin yanı sıra, yöresel otlar, kıyafetler, el işlemesi tahta, seramik, bronz eşyalar, bin bir çeşit kuruyemiş, meyve kuruları, turşular, tutsüler, oyuncaklar da satılırdı.

Pazarın kalabalığı akıp giderken Meis'ten gelenler, saplı büyük Pazar çantalarını en çok da yeşil soğan, kırmızı turp, sarımsak, elma ve peynir gibi temel yiyecek maddeleriyle doldururlardı. Tezgâhlar boşalmaya başlamadan adaya geri dönerlerdi” (Yener,2015, s.98-99).

Dizinin ikinci kitabı *Dehşet Mektuplar*'da çocuklar sebep-sonuç cümleleri kurarak kendilerini ifade etmektedirler.

“Arkadaşlar, okulumuzda gerçekleştirilmek istediğimiz bilim şenliğine parasal kaynak bulmak için kurduğumuz araştırma-geliştirme grubu, önerilerini sunacaktır” (Yener, 2015, s.18).

“Okulda başka sergileme alanı olmadığı için herkes buluşunu sınıfında sırasının üstünde sergileyecekti” (Yener, 2015, s.47).

Aynı kitapta öznel çıkarım cümlesine de yer verilmektedir.

“Daha açıkçası söylemek gerekirse; yapı, burada çok önemli kişilerin yaşadığını düşündürmüştü kızlara” (Yener, 2015, 123).

Dehşet Mektuplar kitabında amaç-sonuç cümlelerine de yer verilmektedir.

“Olmaz ki, yarışmaya girebilmek için önce okulumuzda Bilim Şenliği yapmamız gerek.(...)”(Yener, 2015, s.12)

Olanları anlatmak için sınıfa koştular(Yener, 2015, s.13).

Veli öğretmen en büyük sorunun parasal kaynak yaratmak olduğunu, bu kaynak bulunabilse bile çalışmaları sergilemek için okulda uygun bir yer olmadığını anlattı (Yener, 2015, s.10).

“Arkadaşlar, okulumuzda gerçekleştirilmek istediğimiz bilin şenliğine parasal kaynak bulmak için kurduğumuz araştırma-geliştirme grubu, önerilerini sunacaktır” (Yener, 2015, s.18).

“Arkadaşlar, doğada ne görüyorsanız aslında öykü dolu bir dolaptır. Onları görebilmek için çekmecelerini açmak gerek.(...)”(Yener, 2015, s.65)

Gago, Ece'nin projesinden çok etkilenmiş, sular altında kalacak olan Alliano kentini için bir şeyler yapmak amacıyla kolları sıvamıştı. Dünya Görmeyenler Birliği'ne yazdığı mektubun yanıtını Barselona'dayken aldı. Bu mektupta, Bergama'daki Alliano antik kentini bekleyen tehlikenin dünyadaki tüm duyarlı insanları üzeceğini anlatılıyor, bunun için “Dünya Çocuklar Birliği” ile işbirliği yapılarak Türkiye'ye gezi düzenleyeceği yazıyordu. Böylece bu büyük hareketi herkes duyacak, sular bu şehre varmadan, dünya çocuklarının sesi varacaktı yetkililerin kulağına... (Yener, 2015, s.144)

Birce merakını ifade ederken abartmaya yer vermiştir.

“Meraktan ölüyorum, iyi haberi verin artık!”(Yener, 2015, s.64)

Dizinin üçüncü kitabı *Mumya Dükkânı*'nda benzetme örneklerine yer verilmiştir.

“Sanki saraydayız. Dev fırınlar ateşlenecek, bize kazanlarla yemekler pişirilecek, askerler emirlerimizi yerine getirecek... Ne güzel bir duygu bu yaaa...” (Yener, 2015, s.41)

Camlı dolabın içindeki fincanlar, kayık tabaklar, gümüş buhurdanlıklar, geçmiş güzel günlerin birer kişisiymiş gibi gururla gülümsüyorlardı. (Yener, 2015, s.45)

Aynı kitapta nesnel çıkarımlara da yer verilmiştir.

“Çok iyi anladım amca. Sorunun yanıtını da almış oldum. IP adresi her zaman iyi bir delil değil!” (Yener, 2015, 87)

Oğuz'un beyninde bir şimşek çaktı:

"Heyyy... Buldummm... Aslında ne kadar doğru iş yaptık biliyor musunuz! Tabii yaaa..."

"Söylesene Oğuz, nedir bulduğun?"

"Bakın şimdi, Bedo Dayı hayatı boyunca tutuklanmamış değil mi?"

"Evet!"

"Peki biz arama motorunda kaç Bedo Armutçu bulduk?"

"İki..."

"O zaman, ortada iki tane Bedo Armutçu var. Birisi Fırat'ın dayısı, diğeri de uluslar arası kaçakçılık yapan."

"Bunu keşfetmiş olman, Bedo Dayı'yı geri getirir mi?"

"Heyy... Ne heyecansız şeylersiniz siz yaaa! Tabii getirir. Birileri de tıpkı bizim gibi, karıştırdı bu isimleri belki."

"Amma da uydurdun şimdi Oğuz" dedi Fırat.

"Hayır Fırat, uydurmadım; bu düşüncemi Şehmus Amca'ya söyleyeceğim."

"Evet, Oğuz haklı olabilir. 'theyare' ve 'gozde' adreslerinden gelen iletiler belki de yanlış adrese gönderilmişti."

"Bu olamaz, çünkü Bedo Dayı'nın adı yok ki adresinde, işyerinin ismi var."

"Olsun, fark etmez, unutma ki 'mumya operasyonu' adı altında bir kovuşturmadan söz ediliyordu bilgisunardaki haberde. Yani, karışmış olma olasılığı çok yüksek" (Yener, 2015, 138-139).

Mumya Dükkânı romanda olayların amaç-sonucuna yer verilmiştir.

"Gümüş istasyonu" adresinden yanıt, beklediklerinden de çabuk geldi. Kolyelerin parasını hesaba çoktan yatırmış olduklarını, dekont numarasını bildiriyorlardı. Otuz tane gümüş bileklik, on tane markazit saat, otuz tane gümüş tespih istiyorlardı. Böylece Birce, bu adresi şüpheliler listesinden sildi. Adamcağız siparişleri beklemesin diye, yine Bedo'nun ağzından, hiçbirinin hazır olmadığını yazdılar. Bu yaptıklarının dürüstçe olmadığını biliyor, dayı döndüğünde hepsini tek tek anlatıp yazdıkları kişilerden özür dilemeyi planlıyordu"(Yener, 2015, s.92).

Romanda örneklendirmelere de yer verilmiştir.

"Turistlerin en çok ilgi gösterdikleri parçaları şu çekmecedeki saklıymış. Eksildiyse anlayamayız zaten. Ayrıca da onca gümüş kemer, iri, ağır takılar, gümüş ev eşyaları dururken buradan eskileri çalmaları akıl dışı görünüyor" dedi komiser.

(...)

Kalın bilezikler, iri kolyeler, gümüş çakılar, kuş desenli saç tokaları da vardı bu çekmece de(Yener, 2015, s.29).

Öznel çıkarım cümleleri kullanılmıştır.

"Demek her gün dayına mektup yazıyorsun" dedi Ece.

"Evet, yazıyorum; hiçbirini açmamış henüz. Gittiği yerlerden posta kutusuna bakamıyor olmalı."

"Evet, en azından bunu anlamış olduk" dedi Ada(Yener, 2015, s.70).

Korkunç Satranç romanında Ada, Kaş ile Van arasında karşılaştırma yapmaktadır.

Ada öğle yemeğinden sonra kendini tuhaf hissetmişti. "Belki de buranın havasına alışamadım" diye düşündü. Bu kenti beğenip beğenmediğine bile emin değildi. Karlı dağların taçlandırıldığı bu kent beklediğinden daha büyüktü. Her türlü dış görünüşe sahip insan vardı, tıpkı Kaş'taki gibi. Güzel yanları olduğu gibi, sıkıcı tarafları da vardı Van'ın (Yener, 2014, s.102).

Ada'nın cadde üzerinde gördüğü mağazalar, Kaştakilerden farklı değildi.(Yener, 2014, s.9)

"Kaş'ta da çok var kahvaltı yapılan yer" dedi Ada.(Yener, 2014, s. 61)

Kitapta öznel çıkarımlara yer verilmiştir.

Ece söze karıştı:

"Bu bir rastlantı olamaz mı? İletide sadece Van yazıyordu. Belki de başka dillerde başka anlamlara geliyor, reklam falan gibi bir şey olamaz mı?" (Yener, 2014, s.65)

Çocukların Kenan'ın kaçırılmasıyla ilgili çıkarımlar yaptıkları dikkat çekmektedir.

Birce, Ece, Bilgecan, Ada, Oğuz ve Kanat görüntülü konuşuyorlardı. Ada ve Kanat'ın anlattıkları hepsini heyecanlandırmıştı.

"Demek Kanat'ın kaçırıldığını doğruladınız, muhteşemsiniz!" dedi Birce.

"İyi de, bunu zaten biliyorduk, bunun nesi muhteşem?" dedi Ece.

“Olur mu hiç? Sadece varsayımıydı bizimkisi. Ama şimdi, kaçırıldığı ve babasının korkutulduğundan şüphemiz yok artık.”

“Babası para da almıştır belki adamlardan?” dedi Oğuz.

“Yok artık, ‘çocuğumu kaçırabilirsiniz, ama karşılığında şu kadar para vereceksiniz’ mi dedi yani?”

“Hayır, o dememiştir ama sussun diye, para teklif etmiş olabilirler.”

“Ben pek sanmıyorum” dedi Kanat. “Çünkü Kenan’ın annesi çok korkmuş görünüyordu, çocuğa zarar gelmemesi için her şeye razıydı. Parada pulda gözleri olduğunu sanmıyorum.”

“Evet, Bence de...” dedi Ada.

Bilgecan’ın kafası karıştı:

“Arkadaşlar, Kenan bomboş bir adada, sizin görmediğiniz ne görmüş olabilir dersiniz?”

“İşte kilit soru bu” dedi Kanat.

“Bence işin sırrı manastırda” dedi Birce.

“O kadarını biliyoruz” diye dudak büktü Ece.

Birce sinirlenmişti “Ece, ne desem gıcıklık yapıyorsun, gitsene başımdan!” (Yener, 2014, s.143-144)

“Heeeyyy... Buldummm... Kitabın adı ‘Eski Deneyler’ olduğuna göre, bu şifre bir deneyle ilgili olmalı” dedi heyecanla.

“Durun durun, yavaş yavaş gidelim... Deneyler kaçakçılar, deneyler Van Gölü, deneyler manastır... Bu sözcükler bir şey anlatıyor mu bize? Dedi Kanat.

(...)

Oğuz, Kanat’ın yan yana getirdiği sözcükleri yüksek sesle yineledi:

“Deneyler kaçakçılar, deneyler Van Gölü, deneyler manastır...”

“Bulduuum...” dedi Birce, “Van Gölü’ndeki adada deney yapan kaçakçılar.”

“Ay, çok komik” dedi Ece. “Deney yapan kaçakçı hiç duymamıştım doğrusu, amma saçma bir sonuç çıkardınız.”

“Kaçakçı sözünü kim söyledi, o nereden çıktı?” dedi Bilgecan. (Yener, 2014, s.146)

Aynı kitapta olaylardaki sebep-sonuç ilişkisine de yer verilmektedir.

“Manastır’a girdiğimde balıkadam giysili iki kişiyle karşılaştım. Çok şaşırdım. Orada ne yaptıklarını sordum. Başka da bir şey dememiştim ki ‘Görmemen gereni gördün, bir süre bizimlesin ufaklık! Dedi adamlardan biri. Ben bağırarak ağlamaya başlayınca elimi, ağzımı ve gözlerimi bağladılar. Yürüyerek bir yere götürdüler. Kısa süre sonra gelen biri ‘ babasını hallettik’ dedi. Babamı öldürmüş olmalarından korktum, tepinmeye başladım. Sonra babamın yanındakileri de alıp çekip gittiğinden bahsettiler. Babam beni adada yalnız bırakıp gitmez, diye düşündüm. Olanlara anlam veremiyordum. Gözlerimi çözdüklerinde eski bir taş evdeydim. Evde birkaç yer yatağı, bilgisayarlar, fotoğraf makineleri, kameralar ve yiyecekler vardı. Ertesi gün herkes odadan çıktığında bilgisayara girdim; teknedeyken Ada’nın bana verdiği adreslerden birine mektup yazacaktım. Adresi en koyla olanı hemen yazdım, ‘alıcı’ bölümüne. Fakat ‘Van’ yazdıktan hemen sonra gürültüler gelince korktum ve kapattım. Adrese gönderebildim mi gönderemedim mi onu bile bilmiyordum(Yener, 2014, s.177).

"Nimet Hanım, artık son yıllarda maden ocaklarından çıkarılan uranyum, nükleer santrallerin yakıt ihtiyacının sadece yarısını karşılıyor. Diğer yarısı ise Amerika ve Rus ordularının askeri stoklarından ve büyük elektrik şirketlerinin birikmiş rezervlerinden geliyor. Bu stoklar da hızla erimekte. Bu nedenle uranyum araştırmacıları tüm dünyada uranyum arıyorlar"(Yener, 2014, s. 185).

Ölüler Ormanı’nda bilgi verme amaçlı açıklama cümleleri de bulunmaktadır.

“Kavala, Selanik’e çok yakın bir şehir. Orada yaşayanlara da Kavalalı denir. Eskiden Osmanlı toprakları içindeymiş, daha sonra mübadele olunca... Orada burada, buradan oraya göçmüş insanlar. Kavala’da yaşlı insanların çoğu Türkçe bilirmiş derler, ben gidip görmedim”(Yener, 2014, s. 39).

Bu adaya niçin Karantina adası demişler?” diye sordu Bilgecan.

“Burası, uzaktan gelen gemilerin son durağıymış. O günlerde, salgın hastalıklardan korunmak için, burada önlemler alırlarmış. Gemiler açıkta demirler, yolcular, ilaçlı suda yıkanarak, bütün mikroplardan arınırlarmış. Eşyalar ve kıyafetleri buhar kazanlarına atılmış”(Yener, 2014, s.89).

Aynıromanda sebep-sonuç cümleleriyle öğrencilerin olaylar arasında bağlantı kurma yeteneği gelişmiş olacaktır.

Ece, birkaç gündür geç saate değin film izlediği için gündüzleri, kendi deyimiyle “çevrimdışı” olmuştu, yani uyuyordu (Yener, 2014, s.11).

Oğuz okulda fotoğrafçılık kursuna gittiği için herkese fotoğrafçılık öğretiyor artık” dedi Bilgecan alaylı ses tonuyla (Yener, 2014, s.14).

Bu tarih, taze sayılabilecek çiçeklerin nedenini açıklıyordu. İki gün önce, Kavalalı Salih’in ölüm yıldönümüydü; belli ki, sevdikleri onu ziyarete gelmişler (Yener, 2014, s.34).

“Burası, uzaktan gelen gemilerin son durağıymış. O günlerde, salgın hastalıklardan korunmak için, burada önlemler alırlarmış. Gemiler açıkta demirler, yolcular, ilaçlı suda yıkanarak, bütün mikroplardan arınırlarmış. Eşyalar ve kıyafetleri buhar kazanlarına atılmış”(Yener, 2014, s.89).

Romanda çıkarım cümleleri de bulunmaktadır.

Gözlerini Mayıs’tan ayırmayan Birce “Nereye gidiyor acaba?” dedi.

Bilgecan “Çok uzağa olamaz, yoksa bisikletlerini alırlardı” diye fikrini söyledi(Yener, 2014, s.87).

Yarasa Yarışları adlı romanda bu kazanımla örtüşecek örneklerle yer verilmektedir.

“Bu saatte ne işi var bu adamların?” diye düşündü. Her şeyden bir anlam çıkarmaya çalışmak onun huyuydu. Belki de çevrede gece yarısından sonra çalışan bir eğlence mekânı vardı; ya da uçağa yetişebilmek için gece çıkmak zorundaydılar. İyi ama yolculuğa gitseler ellerinde bavul olmaz mıydı? Belki de biri hastalanmıştı, acil servise gidiyorlardı. Ya da handa kalan birini ziyarete gelmişlerdi...(Yener, 2016, s.20)

“Alelacele yazılmış ama titrek bir yazı değil. Yani, kendine güvenen biri yazmış. Son sözcükte yazım hatası var” (Yener, 2016, s.61).

“Kim durup dururken bahçedeki otları yolsun ki?” dedi Birce.

“Posbıyıklı adamın tam da buralarda dolaştığını unutmayın. O da tüneli arıyordu, otları yolarak başladı. Olamaz mı yani?” (Yener, 2016, s.129)

Yarasa Yarışları’nda örneklendirme cümlelerine yer verilerek soyut bir anlatımı somutlaştırılmıştır.

"Herkes biriyle eşdeğer olamaz ki... Örneğin, içinde on binlerce karınca olan kolonide sadece birisinin incelenmesi diğerlerinin bütünü hakkında fikir verir. Ama

insanlarda böyle değil; her biri ayrı ve başlı başına bir evren. Hepsi farklı. O nedenle Vezirköprüdekiler iyidir, bilmem neredekiler kötüdür diye genelleme yapamayız” (Yener, 2016, s.31).

“Burada çok tarihi cami var... Tacettin Paşa Camisi, Kale Camisi, Namazgâh Camisi, Orta Camisi...” (Yener, 2016, s.33)

Aynı romanda Adalar’ın eviyle ilgili karşılaştırmalar yapılmaktadır.

Kaş'takiyle karşılaştınca, şimdi Adaların oturdukları ev koca bir saraydı sanki. (Yener, 2016, s.14)

"Şuna bakıun, Taşhan'daki gibi" diye Ece haykırdı. Ada dolabını gösteriyordu. Dolap duvarın içine gömülmüştü(Yener, 2016, s.29).

4.1.11. Dinlediklerini/izlediklerini özetler. (T5.1.8.)

Türkçe dersinde öğrencilerle dinledikleri ve izlediklerindeki önemli ve önemsiz noktaları belirleme ve önemli noktaları birleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.

Özetleme, dinlenenin anlaşıldığını gösteren en zor etkinliklerden biridir. Çünkü özetleme etkinliği hem anlamayı hem de dinlenenin kendi cümleleriyle ifade etmeyi gerektirir.

Öğrencilerin yoğun bir zihinsel süreç içerisine girmelerini sağlayan özetleme anlama ve zihinsel becerileri geliştirmekte aynı zamanda sınıfta zihinsel etkileşimi canlandırmaktadır (Güneş, 2007, s.287).

Özby’a göre iyi bir özetleme ayrıntılardan arınmış, temel fikri ve bu fikri destekleyen yan düşüncüyü ifade eden cümlelerden oluşmalıdır. (Özby, 2013, s.129)

Özetleme öğrencinin konuşmayı anladığının bir göstergesidir.

Dolunay Dedektifleri dizisinin *İz Peşinde* adlı romanında Polis Müdürü, olayların önemli noktalarına değinerek çocuklara olayı aktarmaktadır.

“Sabırlı olursanız her şeyi baştan anlatacağım size. Yaklaşık bir buçuk senedir uluslararası bir kaçakçılık şebekesinin peşindeydik. Epey yol almıştık, sonuca yaklaşıyorduk. Siz tüneli fark ettikten sonra işimiz zorlaştı. Çünkü planlarımız her an bozulabilirdi” (Yener,2015, s.115).

Dizinin dördüncü kitabı *Korkunç Satranç*’ta bu kazanımla örtüşen örneklerle yer verilmektedir.

Fahri Kozalak konuya girdi:

“Kızımı teyzesine bırakıp hemen geldim. Yarasa Operasyonu hakkında bilgiler çoğaldı. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ekipleri Azerbaycanlı kadının görüştüğü isimleri tek tek belirlemeye başladı. Kadının eroinle suçüstü yakalanmasından sonra hepsi telaşlı zaten, nasıl olsa hata yapacaklar. Pek yakında yakalayıp mahkemeye sevk ederiz. Yanında Kerman adında bir kadınla, bir seksen boylarında, seksen-seksen beş kilo civarında, kır saçlı, ince bıyıklı bir adam var. Öyle sanıyorum ki, kaldığım otelin arka sokağındaki oteldeydiler. Bugün yarınbiter iş!” (Yener, 2014, s.14)

“Van çok güzel çocuklar. Kaleyi gezerken bizim yaşlarda bir rehberimiz vardı. İnanabiliyor musunuz, Urartu dilini biliyormuş; Kenan’a ikizi kadar benziyordu. Cebinden bin yıl önceden kaldığını söylediği buğdaylar çıkardı. Kalenin içindeki küplerden çıkıyormuş dedi, satmak bile istedi. Keledoş yedik Keledoş, hiç duydunuz muuuu? Haaa... evde bir de Haylaz var Haylaaazzz... Çok şeker bir Van kedisi, size göstereceğim onu” (Yener, 2014, 64).

Fahri Bey kahvesini yudumlarken durum özeti yaptı:

“Kenan’ın babası adaya geri döndüğünde uzun boylu bir adamla karşılaşmış demek...”

“Evet baba. Kenan’ın annesi ağlaya ağlaya anlattı, bize yemin verdirdi kimseye söylemeyelim diye. Uzun boylu ona demiş ki ‘Oğlunla ilgili tek kelime konuşursan onu yok bil! Zamanı geldiğinde bırakacağız merak etme. İşlerimize burnunu soktu, biraz misafirimiz olacak’. Adamcağız öylesine korkmuş ki çocuğuna bir şey yapacaklarından.”

“Korkmuşsa polise niye haber vermemiş? Akıl alacak gibi değil!”

“Çocuğuna zarar gelmemesi için susmuş zavallı adam. Polise söylemeyi çok düşünmüş ama kararsız kalmış. ‘Bir süre misafirimiz olacak’ sözü ona umut vermiş, ‘Nasılsa geri gelecek oğlum’ diyormuş” (Yener, 2014, s.136).

“Manastırın altındaki odayı iletişim ve çalışma için kullanıyorlarmış. Göle dalıp, gizli gizli uranyum yatağı arıyorlarmış. Emniyetin dikkatini çekmemek için belgesel bahanesini bulmuşlar. Amaçları gölün dibindeki zengin uranyum yataklarına ulaşmak ve haritasını çıkartmak. Göle minik, denizaltına benzer bir alet indirmişler. Zaman zaman aletin antene benzer kulakları gölün üstünde görülünce de halk onu canavar zannetmiş” (Yener, 2014, s.184-185).

Ölüler Ormanı 'nda Fahri Bey'in çocuklara olayları özetlemesi bu kazanım için örnek verilebilir.

“Bakın, baştan alayım. Ali Nar'ın verdiği ifadeye göre yıllar önce Kavalalı Salih Azilking'in bir çocuğu doğmuş. Salih Bey bu çocuğa soyadını vermeyi asla düşünmemiş. Ali Nar babanız yaşarken kanıtlayamamış onun oğlu olduğunu. Kemiklerinden alınacak örneklerle DNA testi yaptırmayı aklına koymuş. Mezarı kardeşiyle beraber açmış ve kemik örneği almış. Viyana'da bir laboratuvara elden götürecekmiş ama uçak seferi iptal olunca gidememiş”(Yener, 2014, s.134).

Yarasa Yarışları adlı romanda Birce'nin, Fahri Kozalak'a olayları özetleyerek anlatması dikkat çekmektedir.

Birce hemen söze girdi:

“Aslında her şey kütüphaneyi ziyaret etmemizle başladı. Necmi Amca bize orayı gezdirirken el yazması kitapların olduğu odayı da gösterdi, çok ilgimizi çekti. Sonra, burç gizlice içeri girip kitaplardan fotoğraflar aldı. Ne yazdığını çok merak ediyorduk. Bilmediğimiz dilde yazıldıkları için çevrilmeleri gerekiyordu. Çeviride bize Veli Abi yardımcı oldu. Çözümleyip elektronik posta ile gönderdi. Okuduklarımızdan, Taşmedrese'nin bahçesinde bir tılsımı saklayan gizli bir tünel olduğunu tahmin ettik; tüneli aramaya başladık. Sonunda girişi bulduk ama boştu içerisi, tılsım falan yoktu. Bu tünel Samsun'a kadar uzanıyormuş, herhalde tılsım bizim gidemediğimiz daha ilerideki bölümlerdedir. İşte bütün hikâyemiz bu. Necmi Amca butüneli bildiği halde bizden sakladı. En çok da o yüzden merak ettik aslında...”(Yener, 2016, s.164-165)

4.1.12. Dinledikleri/ izledikleri ile ilgili görüşlerini mantıksal sıra içerisinde açıklar. (T5.1.9., T6.1.10.)

Öğrenciler dinleme sonrasında kendilerini ifade ederken söylediklerinde yahut yazılarında dinledikleri metinle ilgili kişisel duygularını dillendirir, kendi hayatları ile ilişki kurar, birtakım sorular üretir, en beğendikleri karakteri yahut olayı anlatırlar (Özbay, 2013, s.111).

Öğrencilerin bu etkinlikleri mantıksal sıra içinde yapmaları, düşüncelerini organize etmelerini sağlar ve bu da bilgilerin uzun süreli belleğe kaydedilmesini ve hatırlanmasını kolaylaştırır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bu kazanım ortaokulun birinci ve ikinci sınıflarını hedef almaktadır.

Yener'in *Korkunç Satranç* romanında Kenan, yaşadıklarını kronolojik mantık akışı içinde anlatmaktadır.

“Manastır’a girdiğimde balıkadam giysili iki kişiyle karşılaştım. Çok şaşırdım. Orada ne yaptıklarını sordum. Başka da bir şey dememiştim ki ‘Görmemen gereni gördün, bir süre bizimlesin ufaklık! Dedi adamlardan biri. Ben bağırarak ağlamaya başlayınca elimi, ağzımı ve gözlerimi bağladılar. Yürüyerek bir yere götürdüler. Kısa süre sonra gelen biri ‘ babasını hallettik’ dedi. Babamı öldürmüş olmalarından korktum, tepinmeye başladım. Sonra babamın yanındakileri de alıp çekip gittiğinden bahsettiler. Babam beni adada yalnız bırakıp gitmez, diye düşündüm. Olanlara anlam veremiyordum. Gözlerimi çözdüklerinde eski bir taş evdeydim. Evde birkaç yer yatağı, bilgisayarlar, fotoğraf makineleri, kameralar ve yiyecekler vardı. Ertesi gün herkes odadan çıktığında bilgisayara girdim; teknedeyken Ada’nın bana verdiği adreslerden birine mektup yazacaktım. Adresi en koyla olanı hemen yazdım, ‘alıcı’ bölümüne. Fakat ‘Van’ yazdıktan hemen sonra gürültüler gelince korktum ve kapattım. Adrese gönderebildim mi gönderemedim mi onu bile bilmiyordum”(Yener, 2014, s.177).

Ölüler Ormanı’nda Fahri Kozalak, çocukların olayı daha iyi anlayabilmeleri için olanları kronolojik sıra içinde anlatmaktadır.

“Bakın, baştan alayım. Ali Nar’ın verdiği ifadeye göre yıllar önce Kavalalı Salih Azilking’in bir çocuğu doğmuş. Salih Bey bu çocuğa soyadını vermeyi asla düşünmemiş. Ali Nar babanız yaşarken kanıtlayamamış onun oğlu olduğunu. Kemiklerinden alınacak örneklerle DNA testi yaptırmayı aklına koymuş. Mezarı kardeşiyle beraber açmış ve kemik örneği almış. Viyana’da bir laboratuvara elden götürecekmış ama uçak seferi iptal olunca gidememiş”(Yener, 2014, s.134).

Dizinin son kitabı *Yarasa Yarışları*’nda bu kazanımla örtüşen örnek verilmektedir.

“Aslında her şey kütüphaneyi ziyaret etmemizle başladı. Necmi Amca bize orayı gezdirirken el yazması kitapların olduğu odayı da gösterdi, çok ilgimizi çekti. Sonra, burç gizlice içeri girip kitaplardan fotoğraflar aldı. Ne yazdığını çok merak ediyorduk. Bilmediğimiz dilde yazıldıkları için çevrilmeleri gerekiyordu. Çeviride bize Veli Abi yardımcı oldu. Çözümleyip elektronik posta ile gönderdi. Okuduklarımızdan, Taşmedrese’nin bahçesinde bir tılsımı saklayan gizli bir tünel olduğunu tahmin ettik;tüneli aramaya başladık. Sonunda girişi bulduk ama boştu içerisi, tılsım falan

yoktu. Bu tünel Samsun'a kadar uzanıyormuş, herhalde tılsım bizim gidemediğimiz daha ilerideki bölümlerdedir. İşte bütün hikâyemiz bu. Necmi Amca bu tüneli bildiği halde bizden sakladı. En çok da o yüzden merak ettik aslında..." (Yener, 2016, s.164-165)

4.1.13. Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular. (T6.1.9., T7.1.9.)

Öğrencilerin dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlı olup olmadığını sorgulamaları, değerlendirmeleri onlara eleştirel bir bakış açısı kazandırır. "Öğrencilerimiz her ne kadar yaşları küçük de olsa gündelik hayatlarında pek çok ikna ve propaganda konuşmasıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Öğrencilerin hem mevcut yaş dönemlerinde hem de ilerleyen yaşlarında karşılaşılabilecekleri bu tür konuşmalarda başarılı bir dinleyici olabilmeleri için eleştirel dinleme becerisini kazanmaları gerekmektedir" (Özbay, 2013, s.137). Öğrencilerin dinlediklerini veya izlediklerini tutarlılık açısından sorgulaması, günlük hayatta karşılaştıkları bilgileri değerlendirmelerine bu sayede doğru bilgiye ulaşmalarına zemin hazırlar.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular." kazanımı ortaokulun ikinci ve üçüncü sınıflarını hedef olarak almaktadır.

Mavisel Yener'in çocukları dikkate alarak yazdığı *Dolunay Dedektifler* dizisinin *Mumya Dükkânı* adlı romanında Oğuz'un, edindiği bilgiler arasında bağlantı kurması ve bunlar arasındaki tutarlılığı fark etmesi olayı aydınlatmaya yardım etmektedir.

Oğuz'un beyninde bir şimşek çaktı:

"Heyyy... Buldummm... Aslında ne kadar doğru iş yaptık biliyor musunuz! Tabii yaaa..."

"Söylesene Oğuz, nedir bulduğun?"

"Bakın şimdi, Bedo Dayı hayatı boyunca tutuklanmamış değil mi?"

"Evet!"

"Peki biz arama motorunda kaç Bedo Armutçu bulduk?"

"İki..."

"O zaman, ortada iki tane Bedo Armutçu var. Birisi Fırat'ın dayısı, diğeri de uluslar arası kaçakçılık yapan."

“Bunu keşfetmiş olman, Bedo Dayı’yı geri getirir mi?”

“Heyy... Ne heyecansız şeylersiniz siz yaaa! Tabii getirir. Birileri de tıpkı bizim gibi, karıştırdı bu isimleri belki.”

“Amma da uydurdun şimdi Oğuz” dedi Fırat.

“Hayır Fırat, uydurmadım; bu düşüncemi Şehmus Amca’ya söyleyeceğim.”

“Evet, Oğuz haklı olabilir. ‘theyare’ ve ‘gozde’ adreslerinden gelen iletiler belki de yanlış adrese gönderilmişti.”

“Bu olamaz, çünkü Bedo Dayı’nın adı yok ki adresinde, işyerinin ismi var.”

“Olsun, fark etmez, unutma ki ‘mumya operasyonu’ adı altında bir kovuşturmadan söz ediliyordu bilgisunardaki haberde. Yani, karışmış olma olasılığı çok yüksek” (Yener, 2015, s.138-139).

Çocuklar olaylar arasındaki tutarsızlığı fark ederek yeni ipuçları bulmaya başlamaktadır.

“Benim içimi kemiren bir şey var. Polisin söylediklerini düşündüm de... Bir acayiplik var bu işte. Bilgisunardaki haberden anladığımız kadarıyla B.Armutçu denilen kaçakçı ile Suriyeli Davut arkadaşlar öyle mi?”

“Evet!”

“Peki, polis ne dedi? Gabriel malı Armutçu’dan almış, Davut’a teslim etmiş demedi mi?”

“Evet!”

“O gece sınırda kim yakalandı?”

“Suriyeli mimar, Gabriel ve Murad.”

“Gerçek Armutçu nerede?”

“Polis, ‘Arıyoruz’ dedi.”

Birce atıldı:

“Bir dakika, soruyu ben sorayım o zaman; madem Davut’la Armutçu arkadaş, neden aracı ile mal teslim ediyorlar? Armutçu niçin kendi vermemiş?”

“Evet, ben de aynen öyle diyecektim abla.”

Bilgecan, Ada ve Oğuz dikkatle dinlemişlerdi. Oğuz kendinden emin bir ses tonuyla: “Evet, bu işte bir iş var!” dedi.

Ada atıldı:

“Bu bilgileri polise kim verdi? O gece Gabriel’le yakalandıklarında Murad verdi değil mi?” (Yener, 2015, s.156)

Dolunay Dedektifleridizisinin *Korkunç Satranç* romanında Fahri Kozalak, Kenan’ın anne ve babasının söyledikleri arasındaki tutarsızlığı diğerleriyle paylaşır.

Fahri Kozalak, kesin bir tavırla, “hayır” anlamında başını iki yana salladı.

“Adnan Kaptan ‘Çocuk evde’ diyor. Eve gittim, ‘Dolaşmaya gitti’ dedi annesi. Çocuk yok ortada ve aile bunu saklıyor” (Yener, 2014, s.74).

İlhan Gür şaşırmıştı;

“İ.i..içerde herhalde...” diye kekeledi.

“Aaa, hani biraz önce dışarı çıktığını söylemiştiniz?” dedi Ada (Yener, 2014, s.163).

Ölüler Ormanı romanında bilgi ve düşünceler arasındaki tutarsızlıkla ilgili örneklere yer verilmektedir.

Kız şaşkınlıktan çok, alaycı bir yaklaşımla düşündü. Elektrikler kesikse, bilgisunar erişimi yoksa, bağlantılar bozulduysa bütün dünyada durumun böyle olduğunu hangi kanalla haber almışlardı? Sokaktaki, kalabalığın sonu yok gibiydi. Kulaktan kulağa yayılmış bu “ küresel felaket herkes inanıvermişti (Yener, 2014, s.10).

Birce başını iki yana salladı. Annesi hep böyle yapardı. Hem “bilgisunardaki bilgilere güvenmeyin, kitaplardan, tanklardan araştırın her şeyi” derdi, sonra da canı isteyince başka türlü konuşurdu (Yener, 2014, s.39).

“Bu kadar eski mezarda taze toprağın işi ne?” diye sordu. (Yener, 2014, s.47)

“Bu, bu... Mayıs’ın ağabeyiii...” diye kekeledi. “İyi de, onun iki gün önce Türkiye’den Avusturya’ya gideceğini söylemişti Mayıs.” (Yener, 2014, s.92)

“Fahri Amca, Ali Nar, DNA analiziyle bir şeyler kanıtlayacak kadar zeki biriyse neden uydurma bir kimlik edinmedi ki? Bu adam aptal mı, zeki mi?” diye merakla sordu Oğuz.

“Önemli sorulardan biri de bu Oğuz. Böyle bir iş yapacak kişi kendini biraz daha gizlerdi, hatta başkasına yaptıırırdı her şeyi...”

“Yani kemikleri kendi çalmazdı, parayı kendi yatırmazdı, analize kendi götürmezdi demek istiyorsun” diye ekledi Birce (Yener, 2014, s.138).

Yarasa Yarışları romanında ise davranışlar ve söylenenler arasındaki tutarsızlıklar sorgulanmaktadır.

"Ne yani, böyle bir zorunluluk mu var? Fakat tuhaf olan şu; adam buraya kadar geliyor, bahçede fotoğraf çekiyor ama içeriye ziyaret etmiyor. Bu sizce dikkat çekici değil mi?" (Yener, 2016, s.49-50)

"Birce, bakıyorum kıyafet değiştirmişsin, üstüne yemek mi döküldü yoksa!" diyerek güldü Fahri Kozalak.

"Çok dikkatlisin Fahri Amca, su döktüm de..." dedi Birce.

"Eh, mesleğim gereği dikkatli olmak zorundayım elbette. Ayakkabılarınıza bakılırsa lokanta ile burası arasındaki yollar pek çamurlu ve tozluymuş... Ne dersiniz?"

(...)

Birce'ye dönüp, "Üstünü değiştirmişsin ama saçlarını yıkamamışsın, toz toprak dolu" diye ekledi (Yener, 2014, s.150-151).

4.1.14. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler, sorgular ve değerlendirir.(T8.1.8.)

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ön plana çıkarılan "düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel beceriler" (MEB, 2016, 4) çevresinde yukarıdaki kazanıma yer verilmiştir. Program'da öğrencilerin ileri sürülen düşüncelerin gerekçe ve kanıtlarının sorgulanması hedeflenmiştir. Bu hem yapılandırmacı yaklaşıma uygundur hem de çağın gereksinimlerinden biridir. "Çünkü düşünmeyen, sorgulamayan, değerlendirme yapmadan yargılara ulaşan bireyler toplumları daha iyi seviyelere taşıma gücünden yoksundur. Bu bağlamda çağdaş eğitim de ulaştığı bilgileri sorgulayan, eleştiren, zihinsel süzgeçlerden geçiren yani olduğu gibi kabullenmeyen tek doğrulu ve tek boyutlu düşünce kalıpları içinde sıkışmamış bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır" (Öztürk, 2008, s.64).

"Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, yorumlama, analiz-sentez yapma ve değerlendirme becerilerini geliştirmek" Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları arasındadır. Amaçlara uygun olarak verilen bu kazanım sekizinci sınıfları hedef seçmiştir.

Mumya Dükkânı’nda çocuklar Bedo Armutçu hakkında ipucu bulmak için düşündüklerini kendi aralarında paylaşmakta ve bunları değerlendirmektedirler.

Ece'nin sözleri havada asılı kalmıştı, Ada onu duymamış gibiydi:

"Ya da... Dayı Gümüş İstasyonu'ndan parasını almak için İstanbul'a gitmiş olabilir" dedi.

Fırat, Ada'ya döndü, "Kimseye haber vermeden, öyle mi?" diye sordu.

Ece, omuzlarını silkti:

"Aslında aklımıza hiç gelmeyen bir şey daha var. Belki de dayı bulunmak istemiyordur. Kendiliğinden kaçmıştır"(Yener, 2015, s.82-83).

"Ne yani, 'Armutçu, Mardin, mumya' sözcüklerinin bir araya gelmesi rastlantı mı diyorsun? Bu mümkün mü?"

"Merak ettiğim bir şey daha var" dedi Bilgecan, "dayın kaybolduğunda polis onu ararken bu bilgiye ulaşmadı mı?"

"İyi de, bu bilginin dayımla ilgisi yok diyorum size... O dünyanın en iyi insanıydı, asla böyle şeyler yapmış olamaz!" (Yener, 2015, s.114)

Korkunç Satranç romanında Feza Koray, öne sürülen görüşü değerlendirmekte ve suçluları yakalamaya bir adım daha yaklaşmaktadır.

"Yardım edebileceğim başka bir şey olursa lütfen arayın. Ama şu kadarını söyleyeyim ki, bence Van Gölü ve adanın görüntülerini almak dışında başka bir dertleri yoktu. Belgesel için yalnız görüntü değil, bazı örnekler de topluyorlardı."

"Ne örneği?"

"Ben işin o kısmıyla pek ilgilenmedim açıkçası ama aralarında 'örnek toplamak'tan söz ediyorlardı hep. Ben de belgesel için diye düşündüm hep."

Feza Koray açısından, konunun loş olan yanları yavaş yavaş aydınlanmaya başlamıştı. (Yener, 2014, s.150-151)

Dolunay Dedektifleri dizisinin son romanı *Ölümler Ormanı*’nda Ada ve Birce’nin mezarlıktaki gizem hakkında düşüncelerini ifade etmeleri ve bunları sorgulamaları bu kazanıma örnektir.

Ada: Küsmemiştin ki. Dün gece Bilgecan'la telefonda konuştuk da... Aklıma bir şey geldi, size söyleyeyim dedim. Bazen ölmüş kişilerin emekli maaşlarını çeken çeteler oluyor. Bunlar mezar taşlarından isimleri öğrenip sahte evraklarla bankadan işlem yapıyor olmasın?

Birce: Yok artık! Hayal gücüne hayranım! Mezarlık eski diyoruz Ada!

Ada: olsun yine de olabilir. Bir başka olasılık da adamların mezar soyguncusu olması...(Yener, 2014, s.101)

4.1.15. Dinlediği/izlediği bir metnin, medya içeriğinin veya sözel sunumunun örtülü anlamını belirler. (T8.1.9.)

Aktaş ve Gündüz’e göre bir yazıda sadece sözcüklerin anlamlarını bilmek çoğu zaman yeterli olmayabilir. O sözcüklere yazarın yüklediği yeni anlamları, sözcüğün cümle oluştururken kazandığı anlamı, paragraf içindeki anlamını ve nihayet bütün dil öğelerinin bütünleşmiş şekli olan yazının varlık sebebine göre kazandığı anlamı da çıkarmak gerekir (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.35).

“Dile ait göstergeler edebî metinde sözlük anlamlarının dışına çıkar. Yani edebî metinde rastladığınız dağ bildiğiniz dağ değil; deniz, ırmak, su, ağaç bildiğiniz tabii unsurlar değildir. Dış dünyadan tabiatın alınmış ama yazarın/şairin iç dünyasında yeni değerler, yeni anlamlar kazanmışlardır” (Gündüz ve Şimşek, 2011, s.110). Bu yüzden kelimenin sadece sözlük anlamını bilmek yeterli olmaz, metnin bütününden anlamını çıkarmak gerekir.

“Çağdaş anlayışta, anlatım birimi cümleyi de aşmış, metni, parçayı ön plana çıkarmıştır. Dil, anlatımla; anlatım da cümle ile değil de, metin ile gerçekleştiriliyorsa, metnin cümleden de daha önemli bir görev üstlendiğini kabul etmek gerekir” (Sağır ve Demir Atalay, 2016, s.15).

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan “Dinlediği/izlediği bir metnin, medya içeriğinin veya sözel sunumunun örtülü anlamını belirler.” Kazanımı, öğrencilerin metnin tümünü dikkate alarak tam ve doğru anlamalarını amaçlamaktadır. Bu, dinlediği veya izlediğini anlama ve çözümleme ile ilgili bir kazanımdır. Ortaokul son sınıf öğrencilerinin hedef seçmiştir.

Dehşet Mektuplar’da çocukların gezi arkadaşı Gago’nun,doğayı tanımlamaya yönelik cümlesinde“dolap” kelimesini gerçek anlamda kullanmadığı görülmektedir.

“Arkadaşlar, doğada ne görüyorsanız aslında öykü dolu bir dolaptır. Onları görebilmek için çekmecelerini açmak gerek.(...)” (Yener, 2015, s.65)

Korkunç Satranç romanında bu kazanımla örtüşen örneklere yer verilmiştir.

(...) Bir cümle geldi aklına: “Cevizin kabuğunu kırmazsan onun yalnızca kabuktan oluştuğunu düşünürsün, özüne inmek için kabuğu aşmak gerekir” (Yener, 2015, s.115).

“İşlerimize burnunu soktu, ne demek?” dedi Feza Hanım.

“Görülmemesi gereken bir şey gördü, anlamına geliyor. İyi ama biz adadan ayrılırken orada kimseler yoktu. Bu da ilginç” dedi Kanat (Yener, 2015, s.136).

Akıntıya karşı kürek çekebilmenin ilk şartı belki de sakin ve kararlı olabilmek” dedi Oğuz (Yener, 2015, s.190).

4.1.16. Dinlediklerinde gerçek ve kurgu olanı ayırt eder. (T5.1.9., T6.1.11.)

Öğrencinin dinlediği metnin gerçek veya kurgu olduğunu anlaması, o metni çözümlemesine bağlıdır. Öğrenci metni çözümleyerek, değerlendirmeler yaparak gerçek mi kurgu mu olduğunu anlar.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan “Dinlediklerinde gerçek ve kurgu olanı ayırt eder.” kazanımı ortaokul birinci ve ikinci sınıf öğrencilerini hedef alır.

Dehşet Mektupları’nda Ece’nin başından geçen olayın, gezideki diğer öğrenciler tarafından gerçek mi kurgu mu olduğunun ayırt edilmesi bu kazanıma örnektir.

Arkasını dönüp giderken, sanki bir el onu yeniden aynanın karşısına çekti. Aynanın içinde tuhaf bir delik vardı. (...)

"Bu kadarı da fazla!" diye mırıldandı Ece. Gözlerini kırıştırdı ve karşısında durmakta olan o gözlere yeniden baktı. Öylesine gerçek, öylesine tanıdıktı ki...

(...)

Ece ürperdi:

"Şey... Ben aslında izinsiz girmek, rahatsız etmek istememiştim. Ama kapı, yani ayna ansızın açıldı. Anlarsınız ya benim... benim suçum değ..."

Çocuk onun sözünü kesti:

"Hayır, kimsenin suçu yok. Aynanın içine girdin işte!"

"Ne! Aynanın içi mi?"

"Şu anda bulunduğumuz yer. Burada kimse yaşlanmaz."

"Aynayı sadece kendimize bakmak, saçımızı, başımızı düzeltmek, üstümüze çeki düzen vermek için bir yansıtıcı olarak kullandığımızı sanırdım dedi Ece.

Çocuk güldü:

"Sen hiç masal okumadın mı? Aynaya bakıp geleceği ve geçmişi gören kraliçenin masalını?"

"O sadece bir masaldır. Ve masallarda her şey olabilir. Ama gerçekler çok daha başka bir şeydir" dedi Ece.

(...)

"Bütün bunlar için zaman bile yoktu. Biz senin ardından aynalı odaya hemen geldik zaten" dedi Serdar.

"Serdar abi, inan... Konuştum onlarla... Bay Brickel'den bile söz ettiler."

"Sen buradan çok etkilenmiş, hayal görmüşsün" dedi Gago.

Ece bir yandan titriyor, bir yandan da gördüklerine yemin ediyordu" (Yener, 2015, s.137-140).

4.1.17. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler. Öne sürdüğü düşüncelerle ilgili verileri, destekleyici bilgileri, gerekçeleri, kanıtları ve örnekleri kullanarak görüşlerini tutarlı bir şekilde ifade etmesi sağlanır. (T.7.1.10)

Dinlenen bir konuşmada öne sürülen düşüncelerin hangilerinin kanıtlandığını, hangilerinin ise kanıtlanmadığını belirlemesi, öğrencilere eleştirel bir bakış açısı kazandırır. Bu sayede öğrenciler günlük hayatta karşılaştıkları her bilgiyi doğru olarak kabul etmeden önce değerlendirme alışkanlığı kazanmış olurlar.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler. Öne sürdüğü düşüncelerle ilgili verileri, destekleyici bilgileri, gerekçeleri, kanıtları ve örnekleri kullanarak görüşlerini tutarlı bir şekilde ifade etmesi sağlanır." kazanımı ortaokul birinci sınıfları hedef almıştır.

Dehşet Mektuplar romanında Bayan Bricel, düşüncesinin gerekçelerini ifade ederek çocukları ve polisi ikna etmeye çalışmaktadır.

"Düşünsenize, öğrenilmiş bütün bilgiler gelecek nesile genlerle aktarılıyor. bu kopyalar sayesinde doğan her canlı önceki neslin bilgileriyle doğuyor Büyük büyük dedelerin bildiği bir dili bilerek doğmak, piyano çalmayı ya da ne bileyim araba kullanmayı bilerek doğmak...(...) O zaman ne eğitim kurumları kalır, ne öğrenme süreçleri işlerdi; her şey karman çorman olurdu dünyada"(Yener, 2016, s.152).

Çocukların Bedo Armutçu'yu bulma serüveninin anlatıldığı Mumya Dükkânı'nda bu kazanımla örtüşen örnekler bulunmaktadır.

"Ne yani, 'Armutçu, Mardin, mumya' sözcüklerinin biraraya gelmesi rastlantı mı diyorsun? Bu mümkün mü?"

"Merak ettiğim bir şey daha var" dedi Bilgecan, "Dayın kaybolduğunda polis onu ararken bu bilgiye ulaşmadı mı?"

"İyi de, bu bilginin dayımla ilgisi yok diyorum size... O dünyanın en iyi insanıydı, asla böyle şeyler yapmış olamaz!" (Yener, 2015, s.114)

Ölüler Ormanı romanında Ada, söylediklerini gerekçelendirerek Birce'yi ikna etmeye çalışmaktadır.

Ada: Küsmemiştim ki. Dün gece Bilgecan'la telefonda konuştuk da...Akılma bir şey geldi, size söyleyeyim dedim. Bazen ölmüş kişilerin emekli maaşlarını çeken çeteler oluyor. Bunlar mezar taşlarından isimleri öğrenip sahte evraklarla bankadan işlem yapıyor olmasın?

Birce: Yok artık! Hayal gücüne hayranım! Mezarlık eski diyoruz Ada!

Ada: olsun yine de olabilir. Bir başka olasılık da adamların mezar soyguncusu olması...(Yener, 2014, 101)

Oğuz konuşmasını gerekçelendirerek olaydaki tutarsızlığa dikkat çekmektedir.

"Fahri Amca, Ali Nar, DNA analiziyle bir şeyler kanıtlayacak kadar zeki biriye neden uydurma bir kimlik edinmedi ki? Bu adam aptal mı, zeki mi?" diye merakla sordu Oğuz.

"Önemli sorulardan biri de bu Oğuz. Böyle bir iş yapacak kişi kendini biraz daha gizlerdi, hatta başkasına yaptıırırdı her şeyi..."

"Yani kemikleri kendi çalmazdı, parayı kendi yatırmazdı, analize kendi götürmezdi demek istiyorsun" diye ekledi Birce (Yener, 2014, s.138).

Yarasa Yarışları'nda Oğuz, kütüphanenin bahçesinde kuyu olduğu fikrini ispatlamaya çalışmaktadır.

Birce kaşlarını çatıp toprağı tekmeledi. "Kuyu falan yok işte."

"Var!"

"Yok!"

Oğuz elini gözüne siper ederek eğildi, fener ışığının aydınlattığı yere dikkatle baktı. "Var işte. Baksana sanki bir kuyunun ağzını tıkiyormuş gibi dizilmiş bu siyah taşlar" (Yener, 2016, s.143-144).

4.1.18. Başlık ve içerik uyumunu sorgular. (T.5.2.3., T.6.2.4., T.7.2.4., T.8.2.4.)

“İyi seçilmiş bir başlık yazının içeriği hakkında bilgi verir. Ayrıca başlık, işlenen fikre uygun olduğu takdirde yazı daha anlamlı ve tesirli olur” (Aktaş ve Gündüz, 2005, 69).

Metinlere verilen başlıklar, metin hakkında genel bilgi verirler. Metnin başlığı ile içeriği arasındaki uyumu belirlemek için metnin analiz edilmesi gerekir. Metnin analiz edilmesiyle metnin konusunun, ana fikrinin/ana düşüncesinin ve yardımcı düşüncesinin bulunmasıyla başlık ve içerik uyumu kolaylıkla bulunabilir.

İz Peşinde adlı romanda çocukların Tom'un peşinde olmaları ve onun izini sürmeleri kitaba *İz Peşinde* ismini verdirmiştir.

“İz peşindeyiz çocuklar! Oğuz, daha da yaklaştı, ne yapıyor görelim!” diye bağırdı(Yener,2015,s.110).

Birce'nin bulduğu mektupların gizem dolu olması ve içinde yazarların insanlık için büyük önem taşıması açısından *Dolunay Dedektifleri* dizisinin ikinci kitabına "Dehşet Mektuplar" adı verilmiştir.

"Bunu nasıl yaparsın Bilgecan, ne olacak şimdi? Bu dehşet mektupların içindeki bilgiler insanlığı yok edebilecek nitelikte" (Yener, 2015, s165).

Bedo Armutçu'nun dükkânının adının Mumya olması ve kitapta Bedo Armutçu'nun kaybolmasının anlatılması kitaba *Mumya Dükkânı* adını verdirmiştir.

Bu arada Birce, Ece, Oğuz ve Ada yerlerine çakılmış gibi kalakalmışlardı. Dükkânın beyaz tabelasının üstünde büyük mavi harflerle "MUMYA", daha küçük harflerle de "Gümüşçülük" yazıyordu (Yener, 2015, s.62).

Kanat'ın Kenan'ı bulmak için ipuçları toplaması satranca benzetilmektedirler. Bu sebeple Dolunay Dedektifleri dizisinin dördüncü kitabına *Korkunç Satranç* adı verilmiştir.

“Baba, biliyor musun, Kanat bana satranç öğretmeye başladı.”

“Ooo, aferin size. Satranç zekâ ve dikkate dayanır” (Yener, 2014, s.61).

“Aklıma satrançla ilgili bir Fransız atasözü getirdin: İyi kalpliysen satranç oynayamazsın!” (Yener, 2014, s.131)

Çocukların "mezar" kelimesini beğenmemeleri ve yeni bir isim bulmaya çalışmaları dikkat çekmekte, bu çerçevede dizinin dördüncü romanı *Ölüler Ormanı* söz grubuyla isimlendirilmiştir

“Dedim ama çok soğuk bir sözcük. Adı başka bir şey olsaymış.”

"Aslında gömütlük de diyorlar."

"O da korkutucu. Ölümler ormanı falan deselermiş..." (Yener, 2014, s.49)

Sporcu kızı çalıştıran insanların gece dışarıda antrenman yapmaları çocukların aklına "Yarasa Yarışları"nı getirmiştir.

"Aynen öyle diyorum. Yarasa gibi olur böyle adamlar, aydınlıktan korkarlar. Yalnızca geceleri çalışırlar. Gece çıkmaları da bununla ilgiliydi demek."

"Meğer yarasa yarışları varmış da haberimiz yokmuş, öyle mi?" (Yener, 2016, s.183)

4.1.19. Okuduğu metindeki kahramanların özelliklerini belirler ve karşılaştırır.(T5.2.5., T6.2.6.)

Okuduğu metindeki kahramanları belirlemesi ve bunların özelliklerini fark etmesi için öğrencinin metnin içine girmesi gerekir. Metni anlamlandıran, çözümleyen öğrenci, metnin kahramanlarının özelliklerini belirleyebilir.

Mavisel Yener, *Dolunay Dedektifleri* dizisinin tüm kitaplarında kahramanların özelliklerini vermiştir. Verilen bu özelliklerden yola çıkarak çocuklar metin içinde anlamlandırma ve karşılaştırma yapabilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Okuduğu metindeki kahramanların özelliklerini belirler ve karşılaştırır." kazanımı, ortaokulun birinci ve ikinci sınıflarını hedef seçmiştir.

Birce: On iki yaşında, İzmir'de yaşıyor. Terazi burcu. Gizemli serüvenler peşinde koşmayı ve kitap okumayı seviyor. Heyecanlı ve duygusal. Sarı, düz saçlarını genellikle at kuyruğu yapıyor.

Ece: Sekiz yaşında. Yüzü ablası Birce'ye benziyor. Altıncı hissi çok kuvvetli. Çok yaratıcı. Muziplik yapmaya bayılıyor. Cep telefonunda çok hızlı mesaj yazabiliyor.

Oğuz: On yaşında. Sabırsızlığı nedeniyle zaman zaman zor duruma düşebiliyor. Teyzesinin kızları Birce ve Ece'yi, bir de ablası Bilgecan'ı kızdırmaktan hoşlanıyor. Futbolu seviyor. Girişken, hareketli ve şakacı.

Bilgecan: On iki yaşında, Kaş'ta yaşıyor. Simsiyah gür saçlarına değişik modeller yapmaktan hoşlanıyor. Çabuk karar veriyor, aceleci. Yüzmeyi ve dans etmeyi seviyor. Neşeli ve cana yakın, yüzünden gülümseme hiç eksilmiyor.

Ada: On iki yaşında, Kaş'ta yaşıyor. Birce gibi terazi burcu. Kimi zaman inatçılık yapıyor. Düş kurmayı, müzik dinlemeyi, kitap okumayı seviyor. Kıvırcık sarı saçlı, mavi gözlü. En iyi arkadaşı Bilgecan(Yener, 2015, s.5).

4.1.20. Okudukları ile izlediklerini; kahramanlar mekân, zaman ve içerik yönünden karşılaştırması sağlanır. (T7.2.6., T8.2.5.)

Öğrencilerin okudukları ile izledikleri arasında ilişki kurmasını sağlar. Öğrencilerin düşünme, analiz ve sentez yapma gibi zihinsel becerilerinin gelişmesini sağlar. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da "Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel beceriler ön plana çıkarılmıştır." (MEB, 2016, s.4) tespiti çevresinde "Okudukları ile izlediklerini; kahramanlar mekân, zaman ve içerik yönünden karşılaştırması sağlanır." kazanımıyla programda ön plana çıkarılan zihinsel beceriler geliştirilebilir. Bu kazanım ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıfları hedef olarak seçmiştir.

Dolunay Dedektifler dizisinin ikinci kitabı *Dehşet Mektuplar*'da Ece, Bayan Brickel'in evini, Hansel ve Gretel masalındaki eve benzetmektedir.

"Hansel ve Gretel'in çatısı pastadan, pencereleri şekerden yapılmış evi bu" diyerek gülümsedi Serdar (Yener, 2015, 94).

4.1.21. Çoklu medya kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. (T5.2.10., T6.2.11.)

Medya kaynakları; edu, gov, com, org vb. ele alınacaktır.

4.1.22. Çoklu medya kaynaklarından edindiği bilgilerin güvenilirliğini sorgular. (T7.2.10., T8.2.9.)

Edindiği bilgilerin güvenilirliğini sorgulamak, birikim sahibi olmaya ve eleştirel düşünme becerisine ihtiyaç gösterir. *Mumya Dükkânı* romanında çocuklar Bedo Armutçu hakkında internetten buldukları haber yazısının doğru olup olmadığını Fırat'a sorarak değerlendirme yapmaktadırlar.

"Armutçu Cezaevinden Çıktı

12 yıl önce Mardin'de mezar soyma ve kaçakçılık suçundan mumya operasyonu çerçevesinde tutuklanmış olan Armutçu, aften yararlanıp şartlı tahliye edildi.

Mumya operasyonunda adı geçen, delil yetersizliğinden beraat eden Suriye asıllı mimar Davut, Armutçu'nun tahliyesi ile hiçbir zaman yüz yüze gelmedim,

kendisini yolda görsem tanımam. Ayrıca, o zamanlar soruşturmayı yürüten görevlilerin şimdiki mal varlıklarına bakılsın, onlar Armutçu'dan daha fazla mal götürdü, kimse hesap sormadı. Bu konuda başka sözüm yok! Bu kişiyle hiçi işim olmadı, olmaz da; sorularınız için ben yanlış adresim' diye açıklama yaptı. Bu açıklamalara karşın, Armutçu'nun, mimar Davut'un malikânesinde ağırlanması kafaları karıştırdı. (1998 Nisan, HS Haber Ajansı)" (Yener, 2015, s.112)

Çocuklar bu haberi Fırat'a söylerler fakat Fırat, dayısının böyle biri olmadığını, aksine çok iyi biri olduğunu söyler.

Çocuklar ipucu bulmak için Bedo Armutçu'nun e-postasına girerler ve orada gördükleri mesajların kimlerden geldiğini araştırarak doğru olup olmadığını sorgularlar.

Kimden: natura@sednet.com

Kime: mumyadukani@sednet.com

Bilgi: 1Ağustos 2007, Çarşamba, saat 09.30

Konu: Önemli!

Merhaba,

Size en uygun ilk tanıtım toplantısı tarihine kaydınızı yaptırmak için, hemen bizi arayın... Tüm sorularınıza cevap bulmak için uzmanlarımızı istediğiniz zaman arayabilirsiniz.

Sizi hemen sigara tuzağından kurtarmak dileğiyle...

Fırat acı acı gülümsedi:

"Dayım sigara içmez ki..." (Yener, 2015, s.71)

Kimden: theyare@uk.com

Kime: mumyadukani@sednet.com, gozde@ketline.com

Bilgi: 31 Mayıs 2007, perşembe, saat 07.03

Konu: Hi!

We know the pieces you have. For the sale of the pieces our turkish friend will reach you through gozde@ketline.com. Don't phone! It is dangerous³.

3) "Elinizdeki parçaları biliyoruz. Onların satışı için Türk arkadaşımız size gozde@ketline.com adresinden ulaşacak. Telefonla aramayın! Tehlikeli olur!"

"Bu da reklam filan olmalı" dedi Fırat.

"Hayır, değil. Bekle de anlayalım" dedi Bilgecan.

(...)

En çabuk çözen Bilgecan oldu:

“Bir şeyin yerini gösterecekmiş, Türk arkadaş sizi arayacak, ‘Telefon etme, tehlikeli olur’ diyor.”

“Neyin yerini gösterecekmiş?”

“Bilmiyoruz onu...”

“Bu adresten gelen başka ileti var mı, tarasana Fırat” (Yener, 2015, s.76-77).

4.1.23. Bir bilgiye veya içeriğe erişmek için basılı ve dijital içeriklerde içindekiler ve sözlük bölümünü kullanmayı bilir. (T5.2.11., T6.2.12., T7.2.11., T8.2.10.)

Öğrencilerin okuduğu metni anlaması için metinde geçen kelimelerin anlamlarını bilmesi gerekir. Kelimelerin anlamlarını araştırmadan okuyup geçilen metinlerde anlama eksik kalır. Bu yüzden de okumanın amacı gerçekleşmez. Bu gibi sorunlarla daha az karşılaşmak için öğrenciler sözlük kullanmaya teşvik edilerek sözcük dağarcıklarının gelişmesi sağlanmalıdır.

Dolunay Dedektifleridizisinin İz Peşinde romanında çocuklar duydukları kelimeyi dijital sözlük kullanarak öğrenmektedirler.

Bu sözcüğün ne anlama geldiğini bulmak Birce için kolaydı. Cepte taşınan hesap makinelerine benzeyen bilgisayarlı minik bir sözlüğü vardı. Her dilden sözcük kayıtlıydı bu minik alette. Hemen bavulundan onu çıkardı. Tuşlara bastı, sözcük Rumcaydı(Yener,2015, s.64).

Korkunç Satranç romanında çocuklar interneti kullanarak şifreyi çözmeyi başarırlar.

“Hani geçenlerde bazı sözcükleri yan yana koymuştuk ya hatırladınız mı? Deneyler kaçakçılar, deneyler Van Gölü, deneyler manastır... demiştik hani...”

“Eeee... Ne olmuş, demiştik evet.”

“İşte o zaman benim beynimde bir ampul yanmıştı zaten. İlk bize verilen rakamları farklı bloklar halinde dizdim. Yani 2,23, 238, 2389 gibi... Sonra arama motoruna o biçimde yazdım. Veee... iki yüz otuz sekiz yazınca ilk sıralarda uranyum çıktı.”

“Deney dendiğine göre kimyasal bir işlem den söz ediliyor olabilirdi. Uranyum elementiyle ilgili olması akla yakındı zaten.”

“Eeee ?..”

“Vee, sıkı durun söylüyorum verilen şifre uranyum elementinin şifresi. 238 uranyumun atom ağırlığı, 932 atom numarası.”

“Vay beee... Gel de dolunayın gizemine inanma şimdi! Bütün beyin damarlarını açmış Oğuz’un” diyerek gülümsedi Birce.

(...)

“Eski Deneyler kitabında da bunun aynısı görmüştük biz, orada da uranyumdan söz ediyor demek ki...” dedi Ada (Yener, 2015, 180-181).

Yarasa Yarışları’nda ise Oğuz’un okuduğu yazıda geçen “düşboğan” kelimesinin anlamını internetten bakarak bulduğu dikkat çekmektedir.

“Düşboğan: Isırgangiller (Urticaceae) ailesinden, Mayıs –Ağustos ayları arasında çiçek açan, bir yıllık veya çok yıllık bir evcikli otsu bitki türü. Gövdeleri dik, dört köşemsidir. Üzerinde yakıcı tüyleri bulunur. Yapraklar saplı, oval şekilli ve dişli kenarlı, üst tarafı koyu yeşil renkli ve parlak olup yakıcı tüylerle kaplıdır. Düşboğan bitkisi, tarihin çok eski dönemlerinden beri bilinir. Başka otlarla karıştırıldığında fiziksel güç ve performansı artırmada kullanılır. Örneğin Hititler, Nerik’te bol bulunan bu bitkiyi hızlarını artırmak için savaş arabalarının atlarına doping maddesi olarak vermişlerdir. Benzer uygulamada, güç ve hız kazandırarak insanlarda da doping etkisi yapmakla birlikte birkaç aylık sürede ölüme neden olduğu için tehlikelidir” (Yener, 2016, s.182-183).

4.1.24. Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder. (T6.2.14.)

Bilgilendirici metinler, öğretici metinlerdir. Aktaş ve Gündüz’e göre okuyucuya bilgi vermek, onun görüşlerini ve yerleşik düşüncelerini değiştirmek veya güçlendirmek ya da öğüt vermek amacıyla kaleme alınan metinlere denir. (Aktaş ve Gündüz, 2011, s.262)

Okuduğu metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri ve gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşleri ayırt etmesi için öğrencinin metinle ilgili sorular sorması gerekir. Bu da öğrencilere soru sorma alışkanlığı kazandırır. Konu hakkında düşünmelerini ve değerlendirme yapmalarını sağlar.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder.” kazanımı için ortaokul ikinci sınıflar hedef olarak seçilmiştir.

Mumya Dükkânı romanında Bedo Armutçu'nun verdiği tarifi doğru olup olmadığını kanıtlamak için çocuklar tarifte yazılanları araştırmaktadırlar.

“Tapınak hekiminin tarifidir:

Kalbinin ortasında bin yılların anısını barındıran ökse yapraklarını öğleden önce topla. Kayanın altında ateşi yak. Küçük tasta su kaynat, içine ince kıyılmış bir avuç yaprak at, seksen göz kırpması kadar bekle. Kara üzümün suyundan damlat, bu karışımı soğuttuktan sonra üç kere aç karnına iç. Güneş beş kere battıktan sonra toz zencefili bal ile karıştır, macun yap, güneş doğarken ve batarken ye. Söğüt suyunu günde bir kere iç. Kalenin surları bile dayanmaz sana” (Yener, 2015, s.152).

“Dinleyin bakın: Zencefil bronşları açar, temizler. Balgamı söktürür, öksürüğü keser. Zencefil aynı zamanda doğal aspirindir; kanı sulandırır, damarları açar, pıhtılaşmayı önler. İyi bir zihin açıcıdır, hafızayı güçlendirir. Zencefil yeni tasarımlar yapmak isteyen insanların ilacıdır, beyni canlandırır. İlaçların mide ve bağırsaklara yaptığı yan etkiyi yok eder. İyi bir bulantı ilacıdır” (Yener, 2015, s.155).

Dolunay Dedektifleridizisinin beşinci romanı *Ölümler Ormanı*’nda çocuklar gazete haberinde yazılanlarla ilgili sorular sorarak gerekçeleri değerlendirmektedirler.

Birce gazeteyi yüksek sesle okudu:

“Azil Grubu’nun kurucusu merhum İşadamı Salih Azilkingil’in kemiklerini Urla Mezarlığı’ndaki mezarından çalan A.Nar ve G.Nar yakalandı. Mezarı açarak, kemikleri çalanlardan A.Nar Salih Azilkingil’in oğlu olduğunu kanıtlamak için yurtdışında bir laboratuvarında DNA tetkiki yapılması amacıyla çaldıklarını söyledi. Olay kamuoyunda büyük yankı uyandırdı. Soruşturma çerçevesinde yakalanan mezar hırsızları ağır ceza mahkemesinde yargılanacak.”

(...)

"Fahri Amca'nın söyledikleri kafamı karıştırıyor benim, inandırıcı değil bu. Durdu durdu adamın aklına bir babası olduğu geldi, 'şu kemikleri çalıp DNA analizi yaptırayım' dedi. Yok böyle saçmalık!" (Yener, 2014, s.140-141)

4.1.25. Hikâye edici metinlerde olay örgüsünü çözümler.

Olay unsurlarının birbiriyle nasıl bir etkileşim içinde olduğunun belirlenmesi ve olay örgüsünün çözümlenmesi sağlanır. (T7.2.12., T8.2.13.)

“Metni anlamlandırmanın ilk basamağı metinde yer alan unsurların belirlenmesi ve bunlar arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Bu kazanım da amacı bu durumu gerçekleştirmektir” (Çelikkıran, 2012, s.32).

Anlatma esasına bağlı türlerin en temel ve vazgeçilmez unsurlarının başında olay örgüsü yer alır (Çetişli, 2009, s.59).

Metinde verilmek istenenlerin tümü olayların içine saklanarak verilir. Hikâye edici metinlerde birçok olay bulunabilir ve bunlar en sonunda birbirlerine bağlı olarak verilir. Bu bağlantıları kurmak için olay örgüsünü çözmek gerekir. Olaydaki sebep-sonuç ilişkisini bulmak ve olaydaki parçaları birleştirmek olay örgüsünü çözmeye yardımcı olur. “Hikâye edici metinlerde olay örgüsünü çözümler. Olay unsurlarının birbiriyle nasıl bir etkileşim içinde olduğunun belirlenmesi ve olay örgüsünün çözümlenmesi sağlanır.” kazanımı ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıfları hedef olarak almıştır.

Korkunç Satranç romanında Ada’nın babasından aldığı şifre ile eski kitapta gördüklerinin aynı olması arasındaki bağlantıyı kurmaları olayı çözmelerine yardımcı olmaktadır.

“Babam geçen akşam peçeteye şifre gibi bir şey yazıyordu; çarpıp topluyordu sayıları. Ne olduğunu sorduk Kanat’la. ‘Bunların anlamı ne olabilir çözmek istiyorum’ dedi. Size yazsam, bakar mısınız, bu nedir diye? Kanat’la ben çözemedik...”

“Bize de ver, hepimiz düşünelim” dedi Birce. Kanat şifreyi aklından söyledi onlar da not ettiler:

“23892U” (Yener, 2014, s.82-83)

“Ne yani, aynı şifreyi kaçakçılar telefon konuşmasında kullanıyor, eski kitapta var. Bu ikili arasındaki bağı nasıl kuracağız şimdi?”

“Heeeyyy.... Buldummm... Kitabın adı ‘Eski Deneyler’ olduğuna göre, bu şifre bir deneyle ilgili olmalı” dedi heyecanla.

Durun durun, yavaş yavaş gidelim... Deneyler kaçakçılar, deneyler Van Gölü, deneyler manastır... Bu sözcükler bir şey anlatıyor mu bize? Dedi Kanat.

(...)

Oğuz, Kanat'ın yan yana getirdiği sözcükleri yüksek sesle yineledi:

"Deneyler kaçakçılar, deneyler Van Gölü, deneyler manastır..."

"Bulduuum..." dedi Birce, "Van Gölü'ndeki adada deney yapan kaçakçılar."

"Ay, çok komik" dedi Ece. "Deney yapan kaçakçı hiç duymamıştım doğrusu, amma saçma bir sonuç çıkardınız."

"Kaçakçı sözünü kim söyledi, o nerden çıktı?" dedi Bilgecan. (Yener, 2014, s.146)

Yarasa Yarışları romanında arada küçük metinler şeklinde verilenlerle Birce'nin yaşadıkları arasında bağlantılar kurulmaktadır. Eski zamandaki Birce ile kahramanımız Birce arasında bulunan benzerlikler dikkat edilmesi gereken bir ayrıntıdır.

18.yüzyılda bir gün...

18. yüzyıl sonlarıydı. Çok uzun yoldan gelen kumaş yüklü deve kervanı Taşhan'a yöneldi. Çingirak sesleri doldurdu sokağı. Yedi yaşlarında bir oğlan çocuğu annesine seslendi:

"Anaaa, guu, kervan geldi... Bubam götürür mü beni hana?"

"Hoşgelmişler uşağım. Kervanculara sıcak su gerek, eyice yıkanacaklardır hamama gelip. Söyle babana, hazırlıklı oluuuun. Önce işleri yapsın, sonra götürür elbet seni develere."

Bebeler, anneler, babalar, kızlar, kazanlar gözleri pencerede kervanı izlediler. Bir koşuşmacadır başladı Köprü'de. Oğlan, develeri görmeye gideceği için pek sevinçliydi. Kervan ağır ağır ilerledi, Taş Han'ın önünde durdu. Kervanın gözcü köpeklerinden Zeytun, kurtboğan bir kangaldı (Yener, 2016, s.51-52).

E -posta ile gelen yazıyı hep birlikte, bir tören havasında okudular.

"Tılsımın yerini bilen son kişisin. Sonraki kuşaklara sessizce aktar. Koro bilgiyi. Saklanmayanlar dönemez artık ayrılıp gittiği yere. Bahçedeki binek taşının üstüne çıkınca arkayı medreseye ver. Karşıya bakınca en yaşlı ağacı göreceksin. Onun yanı başındadır kestirme yol. Kapıdan iki kişi girecek genişliktedir."

Vezirköprü'ye geldiklerinden bu yana gördükleri izler, bulup yitirmelerle, körebe oyununa benzemişti sanki.

“Durun bakayım, ‘tulsım’ diyor... Hani Osmanlı zamanında tulsımlı bitkiyle ilgili rüya gören bir adam varmış, sonra hastalanmış, çekip gitmiş buralardan. O tulsımla bunun bir ilgisi olabilir mi?” (Yener, 2016, s.124)

4.1.26. Bilgilendirici metinleri çözümler.

Kişi, olay ve düşünceler arasındaki etkileşimin çözümlenmesi; olayların /düşüncelerin kişileri nasıl etkilediği veya kişilerin olayları/düşünceleri nasıl etkilediğinin açıklanması sağlanır.

Yazarın metni nasıl yapılandırıldığını, bölümlerin metnin bütününe ve işlenişine nasıl katkı sağladığını açıklamaları sağlanır. (T7.2.13., T8.2.14.)

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan yukarıdaki kazanım, ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin metni anlayıp çözümleme becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Ölüler Ormanı’nda gazete haberi ile Oğuz’un düşüncesinin birbirinden farklı olması bu kazanıma örnek verilebilir.

Birce gazeteyi yüksek sesle okudu:

“Azil Grubu’nun kurucusu merhum İşadamı Salih Azilkingil’in kemiklerini Urla Mezarlığı’ndaki mezarından çalan A.Nar ve G.Nar yakalandı. Mezarı açarak, kemikleri çalanlardan A.Nar Salih Azilkingil’in oğlu olduğunu kanıtlamak için yurtdışında bir laboratuarda DNA tetkiki yapılması amacıyla çaldıklarını söyledi. Olay kamuoyunda büyük yankı uyandırdı. Soruşturma çerçevesinde yakalanan mezar hırsızları ağır ceza mahkemesinde yargılanacak.”

(...)

“Fahri Amca’nın söyledikleri kafamı karıştırıyor benim, inandırıcı değil bu. Durdu durdu adamın aklına bir babası olduğu geldi, ‘şu kemikleri çalıp DNA analizi yaptırayım’ dedi. Yok böyle saçmalık!”(Yener, 2014, s.140-141)

Yarasa Yarışları’nda çocukların düşboğan otunun özelliklerini öğrendikten sonra Birce’nin aklına atlet kızın gelmesi ve bağlantıyı kurması bu kazanıma örnektir.

“Düşboğan: *Isırgangiller (Urticaceae) ailesinden, Mayıs –Ağustos ayları arasında çiçek açan, bir yıllık veya çok yıllık bir evcikli otsu bitki türü. Gövdeleri dik, dört köşemsidir. Üzerinde yakıcı tüyleri bulunur. Yapraklar saplı, oval şekilli ve dişli kenarlı, üst tarafı koyu yeşil renkli ve parlak olup yakıcı tüylerle kaplıdır. Düşboğan bitkisi, tarihin çok eski dönemlerinden beri bilinir. Başka otlarla karıştırıldığında*

fiziksel güç ve performansı artırmada kullanılır. Örneğin Hititler, Nerik'te bol bulunan bu bitkiyi hızlarını artırmak için savaş arabalarının atlarına doping maddesi olarak vermişlerdir. Benzer uygulamada, güç ve hız kazandırarak insanlarda da doping etkisi yapmakla birlikte birkaç aylık sürede ölüme neden olduğu için tehlikelidir.”

Birce "Hiii..." diye bağırdı. "Atlet kızın notunda 'ısırgangil şakası yok' diyordu. Çabuk Fahri Amca'yı bulalım. Kızın hayatı tehlikede! Ona doping yaptılar." (Yener, 2016, s.182-183)

4.1.27. Bilgilendirici metinde sunulan gerekçeleri ve kanıtları değerlendirir. (T7.2.14., T8.2.15.)

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan “Bilgilendirici metinleri çözümler.” kazanımıyla bağıntılı bir kazanımdır. Öğrenciler ilk olarak metni çözümler, çözümleme yaptıktan sonrada gerekçeleri ve kanıtları değerlendirirler. “Bilgilendirici metinde sunulan gerekçeleri ve kanıtları değerlendirir.” kazanımı ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıfları hedef olarak seçmiştir.

Mumya Dükkânı romanında tapınak hekiminin tarifinin ansiklopediden araştırılarak doğruluğunun kanıtlanmaya çalışılması bu kazanım ile örtüşmektedir.

Tapınak hekiminin tarifidir:

Kalbinin ortasında bin yılların anısını barındıran ökse yapraklarını öğleden önce topla. Kayanın altında ateşi yak. Küçük tasta su kaynat, içine ince kıyılmış bir avuç yaprak at, seksen göz kırpması kadar bekle. Kara üzümün suyundan damlat, bu karışımı soğuttuktan sonra üç kere aç karnına iç. Güneş beş kere battıktan sonra toz zencefili bal ile karıştır, macun yap, güneş doğarken ve batarken ye. Söğüt suyunu günde bir kere iç. Kalenin surları bile dayanmaz sana (Yener, 2015,s.152).

Fırat elinde bitki ansiklopedisiyle, merdivenleri ikişer ikişer atlayarak geldi.

“Dinleyin bakın: Zencefil bronşları açar, temizler. Balgamı söktürür, öksürüğü keser. Zencefil aynı zamanda doğal aspirindir; kanı sulandırır, damarları açar, pıhtılaşmayı önler. İyi bir zihin açıcıdır, hafızayı güçlendirir. Zencefil yeni tasarımlar yapmak isteyen insanların ilacıdır, beyni canlandırır. İlaçların mide ve bağırsaklara yaptığı yan etkiyi yok eder. İyi bir bulantı ilacıdır.” (Yener, 2015, s.155)

4.1.28. Aynı konu üzerinde birbiri ile çelişen bilgileri/görüşleri analiz eder.

Birbiri ile çelişen bilgiler sunan iki farklı bilgilendirici metinde görüş farklılığının olgulardan mı yorum farklılığından mı kaynaklandığının belirlenmesi sağlanır. (T8.2.20.)

Öğrenciler, metni okuyup anladıktan sonra çözümleme yapabilirler. Çözümleme yapma becerisini kazanmış bir öğrenci, birbiri ile çelişen bilgileri de fark edebilir. Bu kazanımla öğrenciye kazandırılmak istenen çelişen bilgilerin olgulardan mı yoksa kişilerin yorumlarından mı kaynaklandığını belirlemesini sağlamaktır.

Mumya Dükkânı romanında Bedo Armutçu olayını çözmeye çalışırken çocuklar adım adım ilerler. İlk önce bilgilendirici metne ulaşır onu okurlar. Daha sonra onunla ilgili araştırma yaparlar ve çelişkilerin olduğunu fark ederler. Son olarak bu çelişkinin sebebinin neyden kaynaklandığını bulmaya gelir.

“Armutçu Cezaevinden Çıktı

12 yıl önce Mardin’de mezar soyma ve kaçakçılık suçundan mumya operasyonu çerçevesinde tutuklanmış olan Armutçu, aften yararlanıp şartlı tahliye edildi.

Mumya operasyonunda adı geçen, delil yetersizliğinden beraat eden Suriye asıllı mimar Davut, Armutçu’nun tahliyesi ile hiçbir zaman yüz yüze gelmedim, kendisini yolda görsem tanımam. Ayrıca, o zamanlar soruşturmayı yürüten görevlilerin şimdiki mal varlıklarına bakılsın, onlar Armutçu’dan daha fazla mal götürdü, kimse hesap sormadı. Bu konuda başka sözüm yok! Bu kişiyle hiçi işim olmadı, olmaz da; sorularınız için ben yanlış adresim’ diye açıklama yaptı. Bu açıklamalara karşın, Armutçu’nun, mimar Davut’un malikanesinde ağırlanması kafaları karıştırdı. (1998 Nisan, HS Haber Ajansı)” (Yener, 2015, s.112)

Fırat neredeyse küçük dilini yutacaktı.

“Bu kişi dayım olamaz! Dayım hiçbir zaman cezaevinde yatmadı ki...

“Bunu sen bilemeyebilirsin” dedi Birce.

“Nasıl bilemezmişim?” diye diklendi Fırat.

“Niye olmasın, bak işte haberin yayınlandığı tarihte sen kaç yaşındaydın, hatırlayamazsın ki...” dedi Ada.

“Dayım böyle işlerle uğraşan birisi değildi!” diye diretti Fırat (Yener, 2015, s.13).

Oğuz’un beyninde bir şimşek çaktı:

“Heyyy... Buldummm... Aslında ne kadar doğru iş yaptık biliyor musunuz! Tabii yaaa...”

“Söylesene Oğuz, nedir bulduğun?”

“Bakın şimdi, Bedo Dayı hayatı boyunca tutuklanmamış değil mi?”

“Evet!”

“Peki biz arama motorunda kaç Bedo Armutçu bulduk?”

“İki...”

“O zaman, ortada iki tane Bedo Armutçu var. Birisi Fırat’ın dayısı, diğeri de uluslar arası kaçakçılık yapan.”

“Bunu keşfetmiş olman, Bedo Dayı’yı geri getirir mi?”

“Heyy... Ne heyecansız şeylersiniz siz yaaa! Tabii getirir. Birileri de tıpkı bizim gibi, karıştırdı bu isimleri belki.”

“Amma da uydurdun şimdi Oğuz” dedi Fırat.

“Hayır Fırat, uydurmadım; bu düşüncemi Şehmus Amca’ya söyleyeceğim.”

“Evet, Oğuz haklı olabilir. ‘theyare’ ve ‘gozde’ adreslerinden gelen iletiler belki de yanlış adrese gönderilmişti.”

“Bu olamaz, çünkü Bedo Dayı’nın adı yok ki adresinde, işyerinin ismi var.”

“Olsun, fark etmez, unutma ki ‘mumya operasyonu’ adı altında bir kovuşturmadan söz ediliyordu bilgisunardaki haberde. Yani, karışmış olma olasılığı çok yüksek” (Yener, 2015, s.138-139).

4.1.29. Okuduklarındaki olay zincirlerini neden-sonuç ilişkileriyle açıklar. (T8.2.21.)

Öğrencilerin metindeki neden-sonuç ilişkisini fark etmeleri onların metni kavradığını gösterir. Olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisini kurabilen öğrenci, olay örgüsünü de rahatlıkla bulabilir. Böylece “Hikâye edici metinlerde olay örgüsünü çözümler. Olay unsurlarının birbiriyle nasıl bir etkileşim içinde olduğunun belirlenmesi ve olay örgüsünün çözümlenmesi sağlanır.” (T7.2.12., T8.2.13.) kazanımıyla ilişkilidir. Öğrenciler metinde neden-sonuç ilişkisini ararken zihinsel olarak sürekli aktif olacak ve zihinsel becerilerini geliştirecektir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın genelinde zihinsel becerilerin geliştirilmesi ön plana çıkarılmıştır. Bu bakımdan bu kazanım

yapılandırmacı anlayışla örtüşmektedir. “Okuduklarındaki olay zincirlerini neden-sonuç ilişkileriyle açıklar.” kazanımı ortaokul son sınıf öğrencilerini hedef seçmiştir.

İz Peşinde romanında Tom’un uçak kazası yaşaması ve sonrasında batığa ulaşmak için yaptıkları, bu kazanıma örnektir.

Tom, İpek Hanım’ın yanından kalkıp çocukların karşısındaki koltuğa oturdu.

“Hayata dönüp Kaş’ta yaşamaya başladıktan sonra dalmayı öğrendim, uçağın batığına ulaşmak istiyordum. Bir kez olsun onu görebilmeyi diliyordum. Bu batığa ulaşmak gerçekten de kolay değildi, teknik donanım gerekiyordu. Üstelik dalış için çok yaşıydım. Ama bunu başardım...”

(...)

“Daldığımda batığın çevresinde iki balıkadam daha gördüm. Beni görünce telaşlandıklarını hissettim. Huzursuz olup oradan ayrıldılar. Bu adamlar batıktaki çelik sandıkların içinde bulunan binlerce şişe kobra zehrinin peşinde olabiliyorlardı. Ama o uçakta ne yüklü olduğunu yalnızca ben biliyordum. Onlar nereden öğrenmiş olabiliyorlardı?... (Yener, 2015, s.121)

Dehşet Mektuplar romanında Bayan Brickel’in yeğeni tarafından zehirlenmeye çalışılmasının sebebinin polis her şey ortaya çıktıktan sonra anlatır.

"Sen o sırrı biliyordun, bunu ele geçirmek için yerleştin Bayan Brickel'in evine. O sırrı ele geçirip satacaktın. Ali Kılıç'ın ölümü gerçekten de trafik kazasıydı ama yıllarca onun öldürülmüş olabileceğini söyleyerek Bayan Brickel'i korkuttun. Bu korku onun bildiklerini başkalarıyla paylaşmasını engelledi. Böylece sır bir tek sana kalmış olacaktı."

Polis sesini alçaltarak devam etti:

"Bu çocuklar onları bulmamış olsalardı, sen bir yandan mektupları arıyor, öte yandan da Bayan Brickel'e üç yıldır her gün verdiğini sandığın arsenik zehrini içirmeye devam ediyordun."

(...)

"Bir dakika... Yani yeğenim, bu sırda sahip olup mirasına da konduktan sonra bensiz bir hayat sürmek için hazırlık yapıyordu, öyle mi?"(Yener, 2015, s.161)

Mumya Dükkânı romanında Bedo Armutçu kaçırılmasının gerçek nedenini Fırat’a anlatır.

"Bak Fırat, polisler benim neden kaçırıldığımı bilmiyorlar, asla da öğrenemeyecekler.

Mihail ve Gabriel Dara'daki gizli geçitlerden birindeki mezar evinde bulmuşlar bunu. İçinde, bir çeşit Kufi yazısıyla yazılmış, Hasankeyf ile ilgili çok önemli bir belge var. Ben yazıları okumamakta inat edince, beni kaçırdılar. Sen de biliyorsun ki, Kufi yazının her çeşidini okuyan yok buralarda" (Yener, 2016, s171).

Dizinin *Ölümler Ormanı* romanında Şükran Halkaoğulları'nın orada antrenman yapmasının sebebi ve sonucuna yer verilmiştir.

(...) Şükran Halkaoğulları'nın örnek analizleri istendi, doping kontrolü önerildi.

Yapılan ilk incelemede Şükran Halkaoğulları temiz çıkmıştı. Farklı bir test yapılırken sporcunun dopingli olduğu anlaşıldı. (...) iki adam da bu karışımı kızı zorla verdiklerini itiraf ettiler. Düşboğan bitkisi Vezirköprü bölgesinde rahatça bulunabildiği için kamp yeri olarak burayı seçtiklerini ifadelerinde söylediler. Aşırı para hırsı yüzünden, genç kızın yaşamını tehlikeye atan babası ve diğer antrenör hakkında yasal işlem yapıldı. Şükran Halkaoğulları'nın madalyası geri alındı.

Antrenörlerin dehlizden haberi yoktu elbette, onlar yalnızca geceleri düşboğan topluyorlardı bahçelerden.(...) (Yener, 2014, s.184-185)

4.1.30. Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir. (T8.2.23.)

Çağımızda teknolojik gelişmelerin artması ve hızlı yayılması sonucunda bir bilgiye ulaşırken birden çok duyu organımız harekete geçmektedir. Birçok noktadan etki altında kalmaktayız. Bunun için çoklu medya kaynaklarından araştırma yaparken ya da bilgi alırken dikkatli olmak gerekir. Yanlış etkilere maruz kalmadan mesajları anlamak ve değerlendirme yapmak önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin bu beceriyi kazanması gerekir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan *"Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir."* kazanımı ortaokul son sınıf öğrencilerini hedef olarak almıştır.

Korkunç Satranç romanında çocuklar haberlerde izledikleri Van Gölü canavarı hakkındaki bilgilerin doğruluğunu tartışır.

"Buradaki yerel televizyonda izledim, üniversiteden biri fotoğrafları incelediğini ve bu cismin yabani bir yaratığın görüntüsü olduğunu düşündüğünü"

açıkladı. ‘Van Gölü canavarının on beş metre uzunluğunda olduğunu, sırtında sivri çıkıntılar taşıdığını tahmin ediyoruz’ dedi.”

(...)

“Bir keresinde de ‘UFO gördük’ demişlerdi, televizyonda gösterdiler. Sonra maket olduğu anlaşıldı, yapanlar da itiraf etti. Bu da öyle bir şeydir belki...”

“Aklıma takıldı, Van Gölü’nde canavar varsa onun annesi, babası, ailesi yok mudur? Tek başına türeyen memeli türü yok ki?” (Yener, 2014, 98)

4.1.31. Bir eserin yazılı metni ile aynı en medya sunumunu karşılaştırır. (T8.2.24.)

Karşılaştırmalar yapmak zihinsel bir çabayı gerektirir. Öğrenciler yazılı bir metni, medyadaki biçim değiştirmiş bir sunumuyla karşılaştırırken mevcut bilgi birikimlerini de harekete geçirmiş olurlar.

Mumya Dükkânı romanında çocukların, internette okudukları haber yazısıyla bu haberin görüntüsü arasında karşılaştırma yaptıkları görülür.

“Ekranada Davut adında onlarca mimar ismi belirdi. Armutçu soyadını da bu ismin yanına anahtar sözcük olarak yazınca görüntülü bir haber geldi ekrana. Az önce buldukları haberin aynısıydı, sadece Davut demeç verirken bir de fotoğrafı eklenmişti. Uzun siyah sakalı olan, karga burunlu, gözlüklü biriydi” (Yener, 2015, s.115).

4.1.32. Anlamını bilmediği sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğrenir.

Sözcükleri öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçlar kullanılacaktır. (T5.2.18.,T6.2.23., T7.2.24., T8.2.29.)

Göğüş’e göre(1978) en önemli sözcük öğrenme kaynaklarından biri de okumadır. Okurken, yeni sözcüklerle karşılaştığı gibi onları kullanma yerleri de görülür (Göğüş, 1978, s.362).

Sözcük dağarcığının yetersiz ya da zayıf olması, okurun metinle bağ kurmasına engel olur. Metnin her paragrafında, hatta her cümlesinde sözlüğe bakma zorunluluğu hissetmek, okuma ile sağlıklı ilişki kurmayı engeller (Gündüz ve Şimşek, 2011, s.39).

Öğrenciler okurken yeni sözcüklerle karşılaştıklarında kelimelerin anlamlarını öğrenmelidir. Bu şekilde her öğrendikleri kelimeyle sözcük dağarcıklarına katkı yapacaklardır. Sözcük dağarcığının gelişmiş olması iyi bir okumayı, tam ve doğru bir anlamayı sağlar. Sözcüklerin anlamlarını öğrenirken öğrencilerin sözlük kullanması gerekir. “Sözlük kullanmak, öğrenciler için zevkli bir iştir; bilmediğini öğreneceği bir kaynağı kullanabilmekten güven de duyar”(Göğüş, 1978, s.388).

Yapılan her okuma çalışmasıyla öğrenci kelime dağarcığını geliştirecek ve okumanın önündeki engel azalmış olacaktır. Bu da Türkçe dersinin amaçlarından biridir. “Anlamını bilmediği sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğrenir. Sözcükleri öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçlar kullanılacaktır.” kazanımı ortaokul tüm sınıf seviyelerini hedef olarak almıştır.

Dolunay Dedektifleri dizisinin *İz Peşinde* romanında Birce elektronik sözlüğünü kullanarak anlamını bilmediği *Arhiste Duliasöz* grubunun anlamını öğrenmektedir.

“*Arhiste Dulia: İşbaşına, görev başına*” (Yener,2015, s.64).

Dehşet Mektuplar romanında çocuklar, anlamını bilmediği kelimeleri sorarak öğrenmeye çalışmaktadırlar.

Haluk onu onayladıktan sonra diğerlerine “Tümülüs” sözcüğünün anlamını açıkladı:

“Gördüğünüz bu tepelere ‘tümülüs’ denir arkadaşlar. Kralın günlük eşyası, takıları, giysileri, mobilyaları, ölüyle birlikte gömülürmüş. Sonra, gömüldüğü yer kesme taşlarla çevrilip kapatılır, en sonunda da üzeri olabildiğince çok toprakla örtülürmüş. İşte böylece her biri uzaktan bir tepe gibi görünüyor” (Yener, 2015, 63-64).

“Brely yazı da ne demek?” diye sordu Ada.

Tim yanıtladı:

“Bu görmeyenler için hazırlanmış bir alfabedir” (Yener, 2015, s.69).

Mavisel Yener’in çocukları göz önüne alarak yazdığı *Mumya Dükkânı* romanında bu kazanımla ilişkilendirilebilecek birçok örnek bulunmaktadır.

“Polis, IP numaralarından⁴ adres, kimlik, telefon bulabilir mi dersiniz?” diye sordu Oğuz.

4) IP numarası (internet protocol): Bilgisunardaki her makinenin sahip olmak zorunda olduğu XXX.XXX.XXX.XXX biçiminde bir sayı grubudur (Yener, 2015, 80).

“Adını duyduğunuzu sanmıyorum. ‘Çölyak’ hastalığı diye bir şey. İnce bağırsağı etkiliyor. Bazı yiyeceklerde bulunan bir maddeye bağırsağımın alerjisi var” (Yener, 2015, s.42).

Evlerin arasında bulunan, sokakları birbirine bağlayan “abbara” denilen karanlık tüneller ürkütücü gelmişti (Yener, 2015, 46).

O gün arkadaşlarına müzeyi gezdirecekti; bir de asir¹ içirmek için vermişti onlara.

1) *Asir: Limonata çeşidi* (Yener, 2015, s.54).

“Evet sever. Yaptıkları eskiye benzesin diye, ‘Kufi’ yazı denilen el yazılarını da öğrenmiş. Yıllarca çalıştı, bilgisi o kadar derinleşti ki, bazen eski yazıları okutmaya ona gelirler.”

“Anlamadım, ne yazısı dedin?”

“Gönye, pergel gibi araçlarla çizilerek yazılan bir yazı, Arap harflerinin geometrik yazılış biçimi” (Yener, 2015, s.64).

“Ne, ‘Dışarıda yemeyin’ mi dediiii... Bu gece sembusek² yemeye götürecekti bizi Şehmus Amca” dedi Ece.

2) *Sembusek: Kapalı lahmacun* (Yener, 2015, s.74).

“Karantina ne demek?” diye merakla sordu Ece, bu sözcüğü ilk kez duyuyordu. Doktor Hasan keyifsizce yanıtladı:

“Bulaşıcı hastalığı olan şüpheli durumdaki insan ve hayvanları bir süre için başkalarıyla görüştürmemek anlamına gelir, hastalığın yayılması için alınan önlem(Yener, 2015, s.88).

Bu bir biyoterör⁵ saldırısı olabilirdi. Keneler biyoterörizm ajanı olarak kullanılmıştı.

5) *Biyoterör: İnsan, hayvan ve bitkilere biyolojik silahlarla (mikroorganizmalar, toksinler vb...) yapılan saldırı*(Yener, 2015, s.134).

Korkunç Satranç romanında Kanat,kriptografFeza Koray’ın mesleğini öğrenmeye çalışmaktadır.

“Polis değilim ama onlara yardım eden bir kriptografım.”

Kanat, Ada’ya bakarak;

“Ne? Anlamadım?” dedi.

(...)

“Bak canım, kısaca ‘şifre bilimi’ diyebiliriz. Bilgileri kodlama binlerce yıl öncesinden beri var olan bir yöntem. Şifrelerin çözülmesi sır perdelerini aralar her zaman. Önemli bilgiler içeren sayı, sembol ve harf dizilerinin gizeminin ortaya çıkarılması kriptografların işidir.”

Kanat daha da meraklanmıştı:

“İyi ama şifrelerin nasıl çözüleceğini nereden biliyorsunuz?”

(...)

“Bilgisayar ve matematiğin etkin olarak kullanılması sayesinde pek çok şifreleme sistemini çözebiliyoruz, yine de kırılmayan şifreler var elbette” dedi Feza Koray(Yener, 2014, s.111).

Ada “bedesten” kelimesinin anlamını ve sözcüğün nereden geldiğini çocuklara açıklamaktadır.

“Bedesten ne demektir?” diye sordu Ece.

Ada yanıtladı:

“Osmanlı döneminde çarşıya verilen isim.”

Oğuz espriyi patlattı:

“Osmanlı AVM yani...”

Bu espriye gülüştiler.

Ada, bilgisini göstermeye devam ediyordu:

“Biliyor musunuz ‘Bezistan’ sözcüğünden geliyormuş bu isim. Yani bez satılan yer anlamında... (...)(Yener, 2014, s.33-34)

Yarasa Yarışları romanında Oğuz “düşboğan”ın ne olduğunu arama motoruna yazıp anlamını bularak diğerlerine açıklar.

“Düşboğan: *Isurgangiller (Urticaceae)* ailesinden, Mayıs-Ağustos ayları arasında çiçek açan, bir yıllık veya çok yıllık bir evcikli otsu bitki türü. Gövdeleri dik, dört köşemsidir. Üzerinde yakıcı tüyleri bulunur. Yapraklar saplı, oval şekilli ve dişli kenarlı, üst tarafı koyu yeşil renkli ve parlak olup yakıcı tüylerle kaplıdır. Düşboğan bitkisi, tarihin çok eski dönemlerinden beri bilinir. Başka otlarla karıştırıldığında fiziksel güç ve performansı artırmada kullanılır. Örneğin Hititler, Nerik’te bol bulunan bu bitkiyi hızlarını artırmak için savaş arabalarının atlarına doping maddesi olarak vermişlerdir. Benzer uygulamada, güç ve hız kazandırarak insanlarda da doping etkisi yapmakla birlikte birkaç aylık sürede ölüme neden olduğu için tehlikelidir” (Yener, 2016, s.182-183).

4.1.33. Kelime ve kavramların farklı anlamlarını öğrenir ve bunları bağlama uygun şekilde kullanır. (T5.2.25.)

4.1.34. Okuduğu metindeki sözcük ve sözcük gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark eder. (T6.2.24., T7.2.25., T8.2.30.)

Bir yazıyı anlamak için yalnız sözcüklerin anlamını bilmek de yetmez. Sözcüklerden cümlelerin anlamlarına, cümlelerden paragrafa ve sonra da konuya ve temaya erişmek gerekir. Ruhbilim gözlemlerine göre, yazının konusunu kavrama süreci şöyle gelişmektedir: Okuyucu ilk kavradığı anlamlar arasında ilişkiler arar; öncelik-sonralık ilgisi kurar; ayrıntılardan, konuyu çözecek anahtara erişir ve sonra konunun sınırını belirler (Göğüş, 1978, 71). Metni anlamak için sadece kelimenin anlamını bilmek yetmez, zira kelime cümle içinde anlam kazanır. Bu yüzden metnin bağlamından anlam çıkarmak gerekir.

Dehşet Mektuplarromanında Gago “aydınlık” kelimesinin tanımını öznel bir şekilde yapmaktadır.

“Sizler için yazı ne kadar önemli ise bizim için de o kadar önemlidir. Bundan iki yüz yıl öncesine kadar görme özürlü insanlar, kendilerinin kullanabileceği bir yazı sistemine sahip olmamaları ile karanlık bir dünyada yaşıyorlarmış. Ama ben aydınlık bir dünyada yaşadığım için şanslıyım.

Veli öğretmen, Bilgecan ile göz göze geldi. Bilgecan, dudaklarını ısıırıyordu. Gago'nun “aydınlık” tanımı onu duygulandırdı.(Yener, 2015, s.67)

Çocuklar “tehlike” kelimesinin anlamını bağlamdan çıkarmaktadırlar.

“Peki o zaman, neden ‘telefon tehlikeli’ desinler?”

“Bilmiyoruz ki niçin yazıldığını belki ‘iş yerimden aramayın’ anlamı vardır; belki yazan kişi telefonu başkalarıyla ortak kullanıyordur. Ne bileyim yani birbirimize demez miyiz ‘arama telefonla’ diye.”

“Evet ama ‘tehlikeli’ sözcüğünü kullanmayız!” (Yener, 2015, s.79)

4.1.35. Herhangi bir olayı veya etkinliği oluş sırası içinde yazar. (T5.3.1.4., T.6.3.1.4., T7.3.1.4., T8.3.1.4.)

4.1.36. Herhangi bir işin yapılması, işlemin gerçekleştirilmesi vb. konularda işlem basamaklarını sırası ile yazar.(T5.3.2., T6.3.2., T7.3.2., T8.3.2.)

Bilgileri sıraya koyarak anlatmak veya yazmak bilgilerin düzenli olmasını sağlar. Bu şekilde bilgilerin akılda kalması ve uzun bellekte saklanıp hatırlanması daha kolay olur. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan “*Herhangi bir olayı veya*

etkinliği oluş sırası içinde yazar.” kazanımı ortaokulun tüm sınıf seviyelerini hedef olarak seçmiştir.

Korkunç Satranç romanında Birce, olayları daha rahat görebilmek için gelişen olayları sırasıyla not eder.

“Olan biten her şeyi yazmalıyım, ipuçlarını belki daha rahat görebilirim.”

(...) Masanın üstündeki simli mor kalem ve küçük not defterini aldı ve yazdı:

Tanımadığım birinden ileti GELDİ. VAN yazıyordu.

Ada’nın Van’da olduğunu öğrendim.

Kenan ortada yok, garip bir durum!

Bana e-posta gönderen TOD PUKU kim????

Fahri Amca’nın sorduğu şifreyi hatırla: 23892U (ne ki bu?)

İPUCU BULAMADIM BECERİKSİZ BİRCE!

ADA BUGÜN ARAMADI!

MERAAAAKKKKKK! (Yener, 2015, s.114)

4.1.37. Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. (T5.3.3.)

Ör.: bundan dolayı, açıkçası, bunun yanında, artık, aynı zamanda vb.

Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. (T6.3.3.)

Ör.: rağmen, üstelik, ne de olsa, dolayısıyla, hiç değilse vb.

Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. (T7.3.3.)

Ör.: tersine, aksi takdirde, o hâlde, başka bir deyişle, öncelikle, ilk olarak vb.

Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. (T8.3.3.)

Ör.: kısacası, özetle, başlıca, son olarak vb.

Çocuklar duygu ve düşüncelerini ifade ederken bağlama ögelerini kullanırlar.

"Evet, bu sürede Avrupa, Balkanlar, Anadolu, Kafkasya, Kırım, Arabistan ve Mısır’ı dolaşmış. Üstelik dolaştığı bu yerleri yazdığı kitapta anlatmış. Adı, Evliya Çelebi”(Yener, 2015, s.106).

“Zencefil aynı zamanda doğal aspirindir; kanı sulandırır, damarları açar, pıhtılaşmayı önler. İyi bir zihin açıcıdır, hafızayı güçlendirir. Zencefil yeni tasarımlar

yapmak isteyen insanların ilacıdır, beyni canlandırır. İlaçların mide ve bağırsaklara yaptığı yan etkiyi yok eder. İyi bir bulantı ilacıdır.” (Yener, 2015, s.155)

“Ben işin o kısmıyla pek ilgilenmedim açıkçası ama aralarında ‘örnek toplamak’tan söz ediyorlardı hep. Ben de belgesel için diye düşündüm hep” (Yener, 2014, s.150).

“Veli Ağabey adresin kime ait olduğunu buldu, ama aynı isimde yüzlerce kişi var; üstelik o adresin şifrelerini ele geçiren bir başkası tarafından kullanılması olasılığı da varmış...”(Yener, 2015, s.77)

“Açıkçası, vefat etmiş emeklilerin isimlerini mezarlıklardan bulup sonra da onların maaşlarını çeken birilerinin olduğunu duymuştuk. Belki de bunlar da öyledir” (Yener, 2014, s.119).

“Mardin’de de vardı böyle alçak kapılar. Aslında alçakgönüllülükle ilgili bir şey herhalde bu değil mi? kapıların böyle inşa edilmiş olması, bilim yapılan bir yere eğilerek, saygıyla girmeyi sağlıyor aynı zamanda. Yalnızca içeride bulunan öğretmene değil, bilime de saygı anlamını taşıyor” (Yener, 2016, s.43).

“Üstelik adamları sabah kahvaltıda görmüşsün işte; gittikleri yerden dönmüşler demek ki. Bunun nesi ilgi çekici anlamıyorum!” (Yener, 2016, s.32)

4.1.38. Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları görüşünü desteklemek için kullanır. (T5.3.4.5., T6.3.4.5.)

Öğrencilerde araştırma merak ve ilgisinin oluşması, öğrenmenin gerçekleşmesi için ilk adımdır. Bu nedenle öğrenciler yazılı, basılı, çoklu medya kaynaklarını kullanmaya teşvik edilebilir, görüş ve düşüncelerine dayanaklar aramaları sağlanabilir.

Dehşet Mektuplar romanında çocuklar, bilim şenliği için kitaplardan, internetten ve büyüklerinden yardım alarak araştırma yaparlar.

Kitaplardan, dergilerden, kurumlardan bilgi toplamaya başlamışlardı. Yalnız fen bilgisi öğretmeni değil, neredeyse okuldaki her öğretmen kendi konusu ile ilgili bilgiler aktarıyor, kaynaklar getiriyordu. (Yener, 2015, s.27)

Başar, icat ettiği ısıtıcı yeleği dağcılarının yıllardır kullandığını, internetteki bir sayfadan öğrenince şaşırmişti. Oysa ansiklopedilerde böyle bir bilgi yoktu, yazılanlar yetersizdi. (Yener, 2015, s.27)

Deprem önleme buluşumuzu ortaya çıkarırken kitaplardan, internetten, deprem araştırma merkezinden, Kemal'in babasının öğretmen olduğu üniversitede bir başka profesörden yardım aldık. (Yener, 2015, s.48)

Ece, ansiklopedilerden ve internetten araştırma yaparak Alliano antik kenti hakkında bilgi toplar.

Hafta boyunca Ece ansiklopediler karıştırmış, internette araştırma yapmış, buranın milattan önce ikinci yüzyılda yapıldığını, dünyadaki altı antik sağlık merkezinden biri olduğunu öğrenmişti. (Yener, 2015, s.41)

Gago'nun düşüncelerini bir şiirle desteklediği anlatımında dikkat çekiyor.

"Aslında kalıntıları gezeriz de bunları yapan işçilerin, emekçilerin adlarını hiç bilmeyiz. Bir şiirde diyordu ki; 'Krallar, prensler mi taşları taşıdı sırtında/ Bir aşçı olsun yok muydu yanlarında?'" (Yener, 2015, s.66)

Birce, mektupların kime ait olabileceğini internetten araştırarak ipuçları bulur.

"Merhaba kızlar, yazdıklarımı dikkatle okuyun. Altmışlı yılların başında DNA yapısının çözümlenmesinde önemli rol oynayan Brickel soyadlı bir bilim adamı var. Oxford Üniversitesi'nde beraber çalıştığı başka isimlerden söz ediliyor, bunlardan birinin soyadı Türkçe olması nedeniyle dikkatimi çekti; Kılıç. İsmine zor ulaştım doğrusu; Ali Kılıç. O zamanlar yazdığı 'Genler aracılığı ile bilgi aktarımı' başlıklı makalesi olduğu bilgisi var ama makaleye ulaşamıyorum. İkişile ilgili başka bilgi bulursam size yazarım. Oğuz'a da haber verdim, o da araştırıyor bir yandan. Siz de yeniden randevu alabilmek için uğraşın. Önemli bir buluş yapmış olmalı bu insanlar. Ama neden saklıyorlar?(...)" (Yener, 2015, s.145)

Mumya Dükkânı romanında çocuklar, Bedo Armutçu'yu bulmak için onun e-postalarına bakarak ipucu ararlar.

"Pat diye elemek doğru olmaz ki... Arama motorundan bakalım böyle bir kuruluş var mıdır diye."

"Evet, aslında haklı Bilgecan. Ben bu isimleri not edeyim, daha sonra tek tek ararız hepsini. Önemli olan şu sayfadaki tarama işlemi bitsin." (Yener, 2015, s.73)

Çocukların Bedo Armutçu hakkında internetten araştırma yapmaları bu kazanımla örtüşmektedir.

"Armutçu Cezaevinden Çıktı

12 yıl önce Mardin’de mezar soyma ve kaçakçılık suçundan mumya operasyonu çerçevesinde tutuklanmış olan Armutçu, aften yararlanıp şartlı tahliye edildi.

Mumya operasyonunda adı geçen, delil yetersizliğinden beraat eden Suriye asıllı mimar Davut, Armutçu’nun tahliyesi ile hiçbir zaman yüz yüze gelmedim, kendisini yolda görsem tanımam. Ayrıca, o zamanlar soruşturmayı yürüten görevlilerin şimdiki mal varlıklarına bakılsın, onlar Armutçu’dan daha fazla mal götürdü, kimse hesap sormadı. Bu konuda başka sözüm yok! Bu kişiyle hiçi işim olmadı, olmaz da; sorularınız için ben yanlış adresim’ diye açıklama yaptı. Bu açıklamalara karşın, Armutçu’nun, mimar Davut’un malikanesinde ağırlanması kafaları karıştırdı. (1998 Nisan, HS Haber Ajansı)” (Yener, 2015, s.112)

Korkunç Satranç romanında Feza Koray, Işıl Kavlak’ın yardımıyla çekim ekibi ile ilgili bilgi toplar.

Van İl Kültür Müdürlüğüne,

1Temmuz 2008

Amerika’dan gelecek olan Documentary Channel kanalı çekim grubu Van ilinde çekim yapacaklardır. Çekimler 14-15 Temmuz, Cumartesi, Pazar günleri gerçekleşecektir. Çekim ekibi 5’i yabancı, toplam 6 kişiden oluşacaktır. Ben, Sezin Güven Documentary Channel’ın Türkiye prodüktörüüm. Ekibe izin ve lojistik destek sağlayacağım.

Yabancı Ekip:

Nana Lettuce-Prodüktör

Ev:

1711 Lamorti Street,

NW, Apt 402,

Washington, DC 20010

Tel: 59117-6605-17560

Tod Puku-Yönetmen

Ev:

84625 N. Western Ave, # 4013

New Orleans, IL 60304

Tel: 27773-4186-68332

(...)

Konu: Documentary Channel'in 'Landscape' adlı belgeselinde dünyanın değişik yörelerinden görüntüler verilmektedir. Türkiye'de yapılacak çekimlerde Van ve çevresinin genel görüntülü çekimleri yapılacaktır.

Bu çekimler için Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan izin alınmıştır ve kopyası dilekçeye eklenmiştir. Çekimlerin gerçekleştirilmesi için gereken izinlerin verilmesini rica ederim.

Saygılarımla,

Sezen Güven,

Prodüktör-Sheep films/ İstanbul

İstiklâl Caddesi, No:3465 Kat:8

Beyoğlu, Taksim, İSTANBUL,

İş tel: 212 12382 12570/ 827

Feza Koray, Tod Puku adının altını çizdi. "İşte aradığımız belge budur" dedi (Yener, 2015, s.140-141).

Yarasa Yarışları romanında çocuklar tünel hakkında bilgi almak için kütüphanenin planına bakmak isterler.

"Aslında bunu öğrenmenin çok yolu var."

Burç'un dikkati dağılmıştı. "Neyi öğrenmenin ?" diye şaşkınlıkla sordu.

"Kütüphanenin planını falan bulabilirsek..." diye açıklama yaptı Oğuz.

"Ondan kolay bir şey yok. Eski planlar bile var içeride, tam olarak nerede olduğunu bilemiyorum ama sorarız kütüphanenin memuru Ayşen Abla'ya gösterir bize. Gizli değil ki... Babamın odasında oturup rahatça konuşuruz bu konuyu" diyerek kütüphanenin devasa kapısına yöneldi Burç (Yener, 2016, s.75-76).

Planda, altta dehliz olduğuna dair hiçbir iz yoktu.

"Hani baban dehlizden söz etmişti Burç?"

"Evet, Samsun'a uzandığını bile söylemişti. Fakat bu planda görünmüyor gerçekten de..."(Yener, 2016, s.91)

Birce, sporcu kız hakkında internetten araştırma yaparak çocukları bu konu hakkında bilgilendirir.

O sırada Birce, bilgisayar başındaydı. Ekrana gözlerini kısarak baktı, yazarları bir kez daha okudu: “ Çankırı doğumlu genç atlet, 1500 metrede 4.08.13 derece yaptı. Türkiye’yi atletizmde temsil eden Şükran Halkaoğulları’nın sağır ve dilsiz olması kariyerini etkilemiyor.”

Birce, pek çok anahtar sözcük girerek denemelerde bulunmuştu. “ Bu kez galiba kızın adını buldum” diye düşündü. Haberdeki fotoğraf çok net olmamakla beraber Taşhan’daki sporcu kıza benziyordu. Bilgecan ve Ece’ye seslenip yanına çağırdı. Onlara da haberi okudu “ Demek atletmiş bu kız. Çalıştırıcılarıyla herhangi bir bilgi yok değil mi?” (Yener, 2016, s.104)

Dolunay Dedektifleri tünel hakkında bilgi edinmek için tablette yazılanlara başvururlar.

Çevirisi yapılan ilk metnin Ankara’da Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde bulunan bir tablette yazılı olduğu bilgisini eklemişti. Veri alanından yola çıkarak o bilgiye de ulaşmıştı. Ada, bu denli şanslı olabildikleri için mutluydu. İlk gelen çeviri, kitap sayfasındandı.

“ Eyy Nerik kenti, seni Fırtına Tanrısına adadık. Sen, dalgaları kapkara olan denize uzanan ticeret kervanlarının önemli uğrak yerlerindensin. İki sır saklarsın bedeninde. Güneş Tanrıçamız Vuruşemu ve Fırtına Tanrısı adına kurulmuş tapınaktır iki sır.

Kim Nerik’e gelir, kim ki güneş ışığının dokunduğu düşboğanları mantarla karıştırır ona ‘yarasa savaşçı’ denir. Kralımız III. Hattuşili tanışımızdır ki, Vuruşemu şerefine oynana oyunlar için mühürlendi düşboğan.

Rüyasını gördüm ki deniz kavimleri, Nerik şehrinde taş üstünde taş bırakmayacak. Hitit İmparatorluğunun ihtişamından da büyük düşboğanları taşıyın bin yıl sonrasına.”

Yazıyı okuduktan sonra Ada’nın aklına Necmi Bey’in sözleri geldi: “ burada bir Hitit tabletinin çözümlemesi var. Fakat bugüne değin kimse anlayamadı bu sırrı” demişti. Tablet in Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde olduğunu da söylemişti. Demek, Necmi Bey çocuklara doğrusunu anlatmıştı. (Yener, 2016, s.117)

4.1.39. Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları doğrudan alıntı veya atıf yaparak kullanır. (T7.3.4.5., T8.3.4.5.)

Öğrencilerin görüşlerini destekleyecek gerekçe ve kanıtlar toplaması, bunlara doğrudan veya dolaylı atıfta bulunması bilginin güvenilirliğini artırır.

Dehşet Mektuplar romanında Birce, Bay Brickel hakkında araştırma yapar ve araştırdıklarını diğerlerine anlatırken dolaylı yoldan atıfta bulunur.

“Merhaba kızlar, yazdıklarımı dikkatle okuyun. Altmışlı yılların başında DNA yapısının çözümlenmesinde önemli rol oynayan Brickel soyadlı bir bilim adamı var. Oxford Üniversitesi’nde beraber çalıştığı başka isimlerden söz ediliyor, bunlardan birinin soyadı Türkçe olması nedeniyle dikkatimi çekti; Kılıç. İsmine zor ulaştım doğrusu; Ali Kılıç. O zamanlar yazdığı ‘Genler aracılığı ile bilgi aktarımı’ başlıklı makalesi olduğu bilgisi var ama makaleye ulaşamıyorum. İkişisiyle ilgili başka bilgi bulursam size yazarım. (...)” (Yener, 2015, s.145)

Yarasa Yarışları romanında Birce sporcu kız hakkında internetten araştırma yapar ve bunlara doğrudan atıfta bulunur.

O sırada Birce, bilgisayar başındaydı. Ekranı gözlerini kısarak baktı, yazanları bir kez daha okudu: “Çankırı doğumlu genç atlet, 1500 metrede 4.08.13 derece yaptı. Türkiye’yi atletizmde temsil eden Şükran Halkaoğulları’nın sağır ve dilsiz olması kariyerini etkilemiyor.”

Birce, pek çok anahtar sözcük girerek denemelerde bulunmuştu. “ Bu kez galiba kızın adını buldum” diye düşündü. Haberdeki fotoğraf çok net olmamakla beraber Taşhan’daki sporcu kıza benziyordu. Bilgecan ve Ece’ye seslenip yanına çağırdı. Onlara da haberi okudu “ Demek atletmiş bu kız. Çalıştıracılarıyla herhangi bir bilgi yok değil mi?” (Yener, 2016, 104).

Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde bulunan bir tablet ile ilgili de doğrudan atıflar yapılmaktadır.

Çevirisi yapılan ilk metnin Ankara’da Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde bulunan bir tablette yazılı olduğu bilgisini eklemişti. Veri alanından yola çıkarak o bilgiye de ulaşmıştı. Ada, bu denli şanslı olabildikleri için mutluydu. İlk gelen çeviri, kitap sayfasındandı.

“Eyy Nerik kenti, seni Fırtına Tanrısına adadık. Sen, dalgaları kapkara olan denize uzanan ticaret kervanlarının önemli uğrak yerlerindensin. İki sır saklarsın

bedeninde. Güneş Tanrıçamız Vuruşemu ve Fırtına Tanrısı adına kurulmuş tapınaktadır iki sır.

Kim Nerik'e gelir, kim ki güneş ışığının dokunduğu düşboğanları mantarla karıştırır ona 'yarasa savaşçı' denir. Kralımız III. Hattuşili tanışımızdır ki, Vuruşemu şerefine oynana oyunlar için mühürlendi düşboğan.

Rüyasını gördüm ki deniz kavimleri, Nerik şehrinde taş üstünde taş bırakmayacak. Hitit İmparatorluğunun ihtişamından da büyük düşboğanları taşıyın bin yıl sonrasına."

Yazıyı okuduktan sonra Ada'nın aklına Necmi Bey'in sözleri geldi: " burada bir Hitit tabletinin çözümlemesi var. Fakat bugüne değin kimse anlayamadı bu sırrı" demişti. Tabletın Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde olduğunu da söylemişti. Demek, Necmi Bey çocuklara doğrusunu anlatmıştı (Yener, 2016, s.117).

4.1.40. Görüşlerini destekleyen gerekçe/kanıtlar yanında, karşıt gerekçe/kanıtları da belirler ve bunlara atıfta bulunur. (T7.3.4.6., T8.3.4.6.)

Yarasa Yarışları romanında gerekçelerle kanıtlanan görüşlere ve karşıt gerekçelere yer verilmektedir.

Çevirisi yapılan ilk metnin Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunan bir tablette yazılı olduğu bilgisini eklemişti. Veri alanından yola çıkarak o bilgiye de ulaşmıştı. Ada, bu denli şanslı olabildikleri için mutluydu. İlk gelen çeviri, kitap sayfasındandı.

"Eyy Nerik kenti, seni Fırtına Tanrısına adadık. Sen, dalgaları kapkara olan denize uzanan ticaret kervanlarının önemli uğrak yerlerindensin. İki sır saklarsın bedeninde. Güneş Tanrıçamız Vuruşemu ve Fırtına Tanrısı adına kurulmuş tapınaktadır iki sır.

Kim Nerik'e gelir, kim ki güneş ışığının dokunduğu düşboğanları mantarla karıştırır ona 'yarasa savaşçı' denir. Kralımız III. Hattuşili tanışımızdır ki, Vuruşemu şerefine oynana oyunlar için mühürlendi düşboğan.

Rüyasını gördüm ki deniz kavimleri, Nerik şehrinde taş üstünde taş bırakmayacak. Hitit İmparatorluğunun ihtişamından da büyük düşboğanları taşıyın bin yıl sonrasına."

Yazıyı okuduktan sonra Ada'nın aklına Necmi Bey'in sözleri geldi: " burada bir Hitit tabletinin çözümlemesi var. Fakat bugüne değin kimse anlayamadı bu sırrı"

demoşti. Tabletın Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde olduğunu da söylemişti. Demek, Necmi Bey çocuklara doğrusunu anlatmıştı(Yener, 2016, s.117).

4.1.41. İçeriğe uygun atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. (T5.3.5., T6.3.5., T7.3.5., T8.3.5.)

Deyimler ve atasözleri dilimizde önemli bir yer tutmaktadır. Deyimlerin ve atasözlerin anlamlarını bilmemek metni anlamaya engeldir, yanlış anlamalara sebep olur. Deyim ve atasözleri ataların duygu ve düşünceleri, gelenek ve görenekleri, yaşayış biçimleri ve deneyimleri hakkında bilgi verir kent toplumun kültürünü yansıtır. Kültürün gelecek nesillere aktarımında deyim ve atasözlerinin işlevi büyüktür. “Halkın tecrübesini, hayata bakış açısını, duygu ve düşünce dünyasını yansıtan, az sözle çok şey ifade eden atasözü ve deyimlerin öğretilmesi, dil eğitimi açısından yadsınamaz.” (Demirel, 2010, s.132)

Dehşet Mektuplar romanında çocuklar konuşmanın akışı içinde uygun deyimler kullanarak anlama katkı sağlamışlardır.

“**Ağzımızı sıkı tutacağımıza söz vererek bize bildiklerinizi anlatır mısınız?**” diye sordu Ada. (Yener, 2015, s.126)

*“Beni bırakıp gittiniz diye **ödüm koptu**”*(Yener, 2015, s.115).

Mumya Dükkânı’nda bu kazanımla örtüşen örnekler bulunmaktadır.

*“Ay, ne oluyorsun Oğuz yaaa... **Ödümü patlattın**”* (Yener, 2015, s.97).

*Bilgecan, şakacıktan kızmış gibi yaptı, “**İnsanın adı çıkacağına canı çıksın**” dedi* (Yener, 2015, s.41).

Korkunç Satranç’ta konuşma içinde uygun deyim ve atasözleri kullanılmıştır.

*“Tod Puku diye birine aitmiş adres; ama gel de bul, **samanlıkta iğne aramak** dedikleri böyle bir şey işte...”*(Yener, 2015, s.78)

*“Geç kaldığımız için özür dileriz teyzeciğim, **evdeki hesap çarşıya uymadı...**” dedi Ada.*

*Bu arada Nimet Hanım Güngör Bey’in **başının etini yiyordu**.* (Yener, 2015, b.131)

Teyzesi sert çıktı:

*“Annen arayacak diye **ödüm koptu**, ona ne cevap verirdim ben? Sana göz kulak olamadım diye kendimi nasıl da suçlu hissettim, bilemezsin...”*(Yener, 2015, s.132)

“İşlerimize **burnunu soktu**, biraz misafirimiz olacak’. Adamcağz öylesine korkmuş ki çocuğuna bir şey yapacaklarından.” (Yener, 2015, s.136)

“Haa... O mu? İlhan’la ulaşmaya çalıştık oraya ama **in, cin top oynuyor**, bomboş bir kayalık işte... O bilgide bir yanlışlık olmalı.” (Yener, 2015, s.138)

“Yok canım, asla olamazdı. **Yalancının mumu yatsıya kadar yanar, çekirge bir zıplar iki zıplar...** Eninde sonunda yakalanacaktı...” (Yener, 2015, s.186)

“Ah başımın tatlı belası, **ödümüzü koparttın**, neredesin sen?” (Yener, 2016, s.58)

“Babam , **‘birlikten kuvvet doğar’** dedi. Acaba Necmi Amca’ya anlatsak mı her şeyi? Onun bildiklerini öğrensek... O zaman adamların neyin peşinde olduğunu bulabiliriz belki” (Yener, 2016, s.169).

Ölüler Ormanı’nda deyim örneklerine yer verilmiştir.

Birce’nin dizlerinin bağı çözülmüştü (Yener, 2016, s.66).

Oğuz ve Ece, kulak kabarttılar; o sırada melodi kesildi (Yener, 2016, s.91).

Yarasa Yarışları’nda uygun yerlerde deyimler kullanılmıştır.

Uzun zaman geçmeden, Kaş ve oradaki arkadaşları, özellikle Bilgecan’la Oğuz, Ada’nın burnunda tütmeye başladı (Yener, 2016, s.14).

“Ah başımın tatlı belası, **ödümüzü koparttın**, neredesin sen?” (Yener, 2016, s.58)

Sanki dışarıdan tıkırtılar duyulur gibi oldu. Kulak kabarttı (Yener, 2016, s.103).

4.1.42. Gerektiğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik ve görseller kullanır. (T5.3.6., T6.3.11.)

4.1.43. Gerektiğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik, görseller ve diğer çoklu medya öğelerini kullanır. (T7.3.9., T8.3.10.)

İz Peşinde romanında Emniyet Müdürü görsellerle destekleyerek olayları anlatmaktadır.

Uçak batığının farklı görüntüleri perdeye ardı ardına yansiyordu. Adam burnunun ucuna düşmüş olan gözlüğünü devam etti:

“Düşen kargo uçağından paraşütle atlayan pilot yardımcısının Kaşlı balıkçılar tarafından kurtarıldığını kimse öğrenememiş. Uçak taşıdığı malzemeye birlikte

maviliklere gömülüp gitmiş. Üzerinden uzun zaman geçtikten sonra uçak batığı keşfedilmiş (Yener, 2016, s.90).

4.1.44. Yazdıklarını gözden geçirerek anlam bütünlüğünü bozan ifadeler, yazım ve noktalama hataları varsa bunları belirler, düzeltir ve metni yeniden yazar/düzenler. (T5.3.12.)

Bu maddede eserdeki kahramanların anlam bütünlüğünü bozan ifadeler, yazım ve noktalama hataları varsa bunları belirleyip düzeltmesi değil, Mavisel Yener’in eserlerinde yaptığı hatalara yer verilmiştir.

Dehşet Mektuplar romanında yazar “ne... ne...” bağlacının arasına noktalama işareti koyarak noktalama yanlışlığı yapmıştır.

Kim bilir ne sevinçler, ne acılar üretilmişti o duvarların arasında (Yener, 2015, s.132).

Yarasa Yarışı romanında yazar “kurşunkalem” kelime grubunu birleşik yazarak yazım yanlışlığı yapmıştır.

Kurşunkalemle yazılmıştı (Yener, 2016, s.59).

Bu kazanımlara ilave olarak Türkçe dersinin amaçlarından biri olan *Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisine* yönelik iletilere de yer vermiş. Bunları doğrudan vermek yerine kahramanlar aracılığıyla vermiş.

“Anneme de bak, bütün harfleri koymuş, sonra da mesajları sığdıramıyorum diye yakınır!”

“Benim annem de öyle, ille de her harfi yerli yerine koyacak!” dedi Oğuz.

O âna kadar onları dinleyen İpek Hanım söze karıştı:

“Ne yapayım çocuklar, ben dili doğru kullanmaya alışmışım, kıyamıyorum harfleri eksiltmeye. Hem öyle yapınca sanki insanın dili bozuluyor gibi geliyor bana. Yanlış bir şey tekrarlandıkça alışkanlık hâline dönüşür ya, öyle işte...” (Yener,2015,s.131)

“Kurşunkalem” birleşik yazılmıştır.

“Uluslar arası” ayrı yazılmış.

“Dayı”, “amca” gibi akrabalık sanları büyük yazılmış. Kelimelere Amca’ya, Dayı’ya biçiminde ekler getirilmiş.

“Peki”den sonra virgül konulmamış.

“kûfi” kelimesi “kufi” biçiminde yazılmış,

Görmeyenler alfabesi “brelly” biçiminde yazılmış. Doğru yazılışı “Braille”, okunuşu “breyıl” olmalı.

“Malikane”, durum anlamındaki “hal”, “herhalde”, “telkari”, “pekala”(pekâla yazılmış), “rüzgar” gibi kelimelerde uzatma/inceltme işareti kullanılmamış.

“Laboratuvar” kelimesi “laboratuar” şeklinde yazılmış.

“Aslında ne kadar doğru iş yaptık biliyor musunuz!”soru cümlesinin sonuna ünlem konulmuş.

“Fakat” bağlacından sonra virgül kullanılmış.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın sonuçlarına ve çalışmayla ilgili önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile basılı ve elektronik ortamlarda dinlediklerini ve okuduklarını anlayan, kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade eden; eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünen, millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmış (MEB, 2015, s.4), bu amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olarak da kazanımlar belirlenmiştir. Programdaki kazanımlar sürekli ilerleme ve gelişme göstermektedir. Kazanımların, Türkçe ders kitaplarındaki metinler ve etkinliklerle öğrenciye kazandırılması ve beceri hâline dönüştürülmesi hedeflenmiştir. Bu yüzden kitaplarda yer alan metinlerin büyük bir önemi vardır. Metinler çocuk duyarlılığıyla, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde yazılmış çocuk edebiyatı eserlerinden seçilmiş olmalıdır.

Çocuk edebiyatı çocuklara hoşça vakit geçirme, eğlenme gibi imkânlar sunması yanında okuma zevki ve alışkanlığı kazandırma işlevine de sahiptir. Özellikle çocuk edebiyatının alt türlerinden biri olan polisiye kitaplar içerdikleri gizem unsurları, macera duygusu ve merak öğeleriyle okuma zevki ve alışkanlığı kazanmamış bireylerde okuma isteği uyandırmada kullanılabilecek eserlerdir. Polisiye romanlar bulmacaya benzetilebilir. Yavaş yavaş parçalar toplanır ve bütüne ulaşılır. Okuyucu ilk önce sorunu görür, esrarlı olaylarla karşılaşır. Her gizem unsuru okuyucuyu biraz daha kitaba çeker. Ardından okuyucu olayı çözmeye çalışır. Bunun için mantığını kullanır, analizler yapar.

Okuyucunun amacı sebep-sonuç ilişkileri kurarak polisiye eserdeki olayı çözmektir. Olayı çözene kadar da okumayı bırakamaz. Bu sayede kitap okumaya isteği olmayan bireylerde bu istek uyandırılabilir. Çocuklarda edebî zevk oluşturmaya amaçlayan çocuk edebiyatı eserleri, eğitici iletiler de içerebilirler.

Mavisel Yener, yazdığı kitaplarla çocuklarda merak duygusunu ve hayal gücünü geliştirmeye çalışır. Eserlerinde zaman zaman güldürü öğelerine yer verir.

Amacı eserlerinde çocuk okurları eğlendirerek mesaj vermektir. Ayrıca Yener, tarih, arkeoloji, tıp gibi alanlarla ilgili bilgi aktarırken de bunları macera öğeleriyle bütünleştirir.

Yazar, çocukları gelenek, görenek ve kültür açısından da bilgilendirmeye çalışır. *Dolunay Dedektifler* dizisinin her kitabında kahramanlar farklı yerdedir. *İz Peşinde*'de Kaş'ta, *Dehşet Mektupları*'da İspanya'da, *Mumya Dükkânı*'nda Mardin'de, *Korkunç Satranç*'ta Van'da, *Ölümler Ormanı*'nda Urla'da, *Yarasa Yarışları*'nda Vezirköprü'de yeni maceralara atılırlar. Bu sayede yazar oraların tarihi yerleri, yöresel yemekleri, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler verir. Bu, polisiye romanlarında ayırıcı bir özelliğidir. Polisiye romanlarda olay, farklı mekânlarda geçmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla öğrenciye Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımak amaçlanmaktadır. *Dolunay Dedektifleri* bu yönüyle de programla örtüşmektedir.

Yener'in *Dolunay Dedektifler* dizisinde yer alan kahramanlar, araştırmayı ve okumayı seven, meraklı ve çevreye duyarlı tiplerdir. Okudukları eserlerdeki kahramanları örnek alan çocuklar için *Dolunay Dedektifler* dizisinde yer alan kahramanlar olumlu örnek olacak tiplerdir. Kitaplarda yer alan kahramanlar, teknoloji çağına uygun olarak bilgisayarı ve interneti araştırma yapmada iyi bir şekilde kullanabilmektedirler. Bilgisayar ve internet onlar için bir oyun aracı değil, araştırma yapmak ve yeni bilgiler öğrenmek için yardımcı birer kaynaktır. Eserdeki kahramanlar olaylara tek yönüyle bakmayarak farklı çözüm yolları üretmektedirler.

Eserlerinde yabancı kökenli kelimelerin yerine Türkçe karşılıklarını kullanmaya özen gösteren Mavisel Yener, çocuklarda Türkçe kelime kullanma bilinci uyandırır. Ayrıca Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurulmasına dikkat eder. Yapılan yanlışlıkları kahramanları aracılığıyla eleştirir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı, çocukların dil becerilerini ve zihinsel becerilerini geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, kendilerini rahatlıkla ifade etmelerini, Türkçeyi kurallarına uygun şekilde kullanmalarını sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Mavisel Yener'in, *Dolunay Dedektifler* dizisindeki kahramanlar bu özelliklere sahiptir. Kahramanları kendilerine rol model alan, onlarla özdeşleşen çocuklar, bu sayede söz konusu kazanımları edinebilirler.

Polisiye romanlarda bulunan dedektif, olayı çözmek için uğraşır, deliller toplar, bu delilleri değerlendirerek, akıl ve mantık yürüterek çözüme ulaşır. Çocuklara ve ilk gençlik çağındakilere yönelik yazılan polisiye roman türünde olan *Dolunay Dedektifleridizisi* de okuyucunun sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahminde bulunma, yorumlama, analiz-sentez yapma ve değerlendirme becerilerini geliştirir. Sayılan bu beceriler, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları arasında yer almaktadır. Programın kazanımları, genel amaçlar göz önüne alınarak belirlenmiştir.

Programın okumaya yönelik kazanımları, öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek ve okuduklarını doğru ve tam olarak anlamlarını geliştirmek amacına yönelik olarak hazırlanmıştır. Polisiye romanlarda yer alan merak unsurları çocuklarda okuma isteği uyandırır. Ayrıca okuyucu, eserdeki olayı çözmek için ipuçları toplar. İpuçlarını toplamak için tüm dikkatini metne yöneltir, bu sayede metni anlamaları sağlanır.

Programda öğrencilerin basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, edindikleri bilgileri büyükleri veya akranlarıyla konuşarak değerlendirme ve çelişen bilgileri fark etme becerilerini geliştirilmeye yönelik kazanımlara yer verilmiştir. *Dolunay Dedektifleri* dizisinde yer alan kahramanlar teknolojiyi araştırma amaçlı kullanmakta ve edindikleri bilgileri mantık süzgecinden geçirerek, büyükleri veya akranlarıyla tartışarak değerlendirip sonuca ulaşmaktadırlar. Kahramanlar ile empati yapan öğrenciler, bu becerileri kitap okuyarak edinebilirler.

Polisiye romanın özellikleri ve Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifleridizisinde* çocuklara vermek istediklerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla örtüşen örnekleri bulunmaktadır.

Polisiye roman türünde yazılmış olan *Dolunay Dedektifleri*, hem Mavisel Yener'in çocuklara doğrudan öğretme amacı gütmeyen bir şeyler kazandırma amacı hem de polisiye roman türünün özellikleriyle Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla ilişkilendirilebilecek örnekler sunmaktadır. *Dolunay Dedektifleridizisindeki* kitaplarda *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı* 'yla örtüşen kırk dört tane kazanım belirlenmiştir.

Sıra Nu.	Programda yer alan kazanımlar	Kazanım Numaraları	Kazanımların yer aldığı romanların adları
1.	Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.	T5.1.1., T6.1.1., T7.1.1., T8.1.1.	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
2.	Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır.	T.5.1.1.2, T.6.1.1.2.	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
3.	Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir.	T5.1.1.4, T6.1.1.4, T7.1.1.3, T8.1.1.3	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Yarasa Yarışları</i>
4.	Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toparlar, konuşmalardan ne anladığını kendi düşüncelerini ifade eder.	T5.1.1.5., T6.1.1.5., T7.1.1.4.	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
5.	Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.	T.6.1.2., T7.1.2., T8.1.2.	<i>Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
6.	Konuşmasını/sunumunu, bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler.	T5.1.3., T6.1.4., T7.1.4., T8.1.4.	<i>İz Peşinde, Ölüler Ormanı</i>

7.	Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar.	T5.1.4., T6.1.5., T7.1.5., T8.1.5.	<i>İz Peşinde, Yarasa Yarışları</i>
8.	Dinlediklerini/izlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır.	T5.1.6., T6.1.6.	<i>Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı</i>
9.	Konuşmacının tezlerinin ve görüşlerinin hangilerinin gerekçeler ve kanıtlarla desteklendiğini, hangilerinin desteklenmediğini ayırt eder.	T6.1.7., T7.1.7., T8.1.7.	<i>Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
10.	Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar. Neden-sonuç, amaç-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel-öznel çıkarımlar vb. üzerinde durur.	T5.1.7., T6.1.8., T7.1.8.	<i>Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
11.	Dinlediklerini/izlediklerini özetler. Dinledikleri ve izlediklerindeki önemli ve önemsiz noktaları belirleme ve önemli noktaları birleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	T5.1.8.	<i>İz Peşinde, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
12.	Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini mantıksal sıra içerisinde açıklar.	T5.1.9., T6.1.10.	<i>Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
13.	Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki bilgi ve düşüncelerin tutarlılığını sorgular.	T6.1.9., T7.1.9.	<i>Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
14.	Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler, sorgular ve değerlendirir.	T8.1.8.	<i>Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı</i>
15.	Dinlediği/izlediği bir metnin, medya içeriğinin veya sözel sunumunun örtülü anlamını belirler.	T8.1.9.	<i>Dehşet Mektuplar, Korkunç Satranç</i>
16.	Dinlediklerinde gerçek ve kurgu olanı ayırt eder.	T5.1.9., T6.1.11.	<i>Dehşet Mektuplar</i>

17.	Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin gerekçelerini ve kanıtlarını belirler. Öne sürdüğü düşüncelerle ilgili verileri, destekleyici bilgileri, gerekçeleri, kanıtları ve örnekleri kullanarak görüşlerini tutarlı bir şekilde ifade etmesi sağlanır.	T.7.1.10.	<i>Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
18.	Başlık ve içerik uyumunu sorgular.	T.5.2.3., T.6.2.4., T.7.2.4., T.8.2.4.	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
19.	Okuduğu metindeki kahramanların özelliklerini belirler ve karşılaştırır.	T5.2.5., T6.2.6.	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
20.	Okudukları ile izlediklerini; kahramanlar mekân, zaman ve içerik yönünden karşılaştırması sağlanır.	T7.2.6., T8.2.5.	<i>Dehşet Mektuplar</i>
21.	Çoklu medya kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. Medya kaynakları; edu, gov, com, org vb. ele alınacaktır.	T5.2.10., T6.2.11.	<i>Mumya Dükkânı</i>
22.	Çoklu medya kaynaklarından edindiği bilgilerin güvenilirliğini sorgular.	T7.2.10., T8.2.9.	<i>Mumya Dükkânı</i>
23.	Bir bilgiye veya içeriğe erişmek için basılı ve dijital içeriklerde içindekiler ve sözlük bölümünü kullanmayı bilir.	T5.2.11., T6.2.12., T7.2.11., T8.2.10.	<i>İz Peşinde, Korkunç Satranç, Yarasa Yarışları</i>
24.	Bilgilendirici metinlerde gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmiş görüşleri, gerekçelerle ve kanıtlarla desteklenmeyen görüşlerden ayırt eder.	T6.2.14.	<i>Mumya Dükkânı, Ölüler Ormanı</i>
25.	Hikâye edici metinlerde olay örgüsünü çözümler. <i>Olay unsurlarının birbiriyle nasıl bir etkileşim içinde olduğunu</i>	T7.2.12., T8.2.13.	<i>Korkunç Satranç, Yarasa Yarışları</i>

	<i>belirlenmesi ve olay örgüsünün çözümlenmesi sağlanır.</i>		
26.	Bilgilendirici metinleri çözümler	T7.2.13., T8.2.14.	<i>Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
27.	Bilgilendirici metinde sunulan gerekçeleri ve kanıtları değerlendirir.	T7.2.14., T8.2.15.	<i>Mumya Dükkânı</i>
28.	Aynı konu üzerinde birbiri ile çelişen bilgileri/görüşleri analiz eder. Birbiri ile çelişen bilgiler sunan iki farklı bilgilendirici metinde görüş farklılığının olgulardan mı yorum farklılığından mı kaynaklandığının belirlenmesi sağlanır.	T8.2.20.	<i>Mumya Dükkânı</i>
29.	Okuduklarındaki olay zincirlerini neden-sonuç ilişkileriyle açıklar.	T8.2.21.	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Ölüler Ormanı</i>
30	Çoklu medya kaynaklarındaki mesajları anlar ve değerlendirir.	T8.2.23.	<i>Korkunç Satranç</i>
31.	Bir eserin yazılı metni ile aynı eserin medya sunumunu karşılaştırır.	T8.2.24.	<i>Mumya Dükkânı</i>
32.	Anlamını bilmediği sözcük ve sözcük gruplarının anlamını öğrenir. Sözcükleri öğrenmek için görseller, sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçlar kullanılacaktır.	T5.2.18.,T6.2.23., T7.2.24., T8.2.29.	<i>İz Peşinde, Dehşet Mektuplar, Mumya Dükkânı, Korkunç Satranç, Yarasa Yarışları</i>
33.	Kelime ve kavramların farklı anlamlarını öğrenir ve bunları bağlama uygun şekilde kullanır.	T5.2.25.	<i>Dehşet Mektuplar</i>
34.	Okuduğu metindeki sözcük ve sözcük gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark eder.	T6.2.24., T7.2.25., T8.2.30.	<i>Dehşet Mektuplar</i>
35.	Herhangi bir olayı veya etkinliği oluş sırası içinde yazar.	T5.3.1.4., T.6.3.1.4., T7.3.1.4., T8.3.1.4.	<i>Korkunç Satranç</i>
36.	Herhangi bir işin yapılması, işlemin gerçekleştirilmesi vb. konularda işlem basamaklarını sırası ile yazar.	T5.3.2., T6.3.2., T7.3.2., T8.3.2.	<i>Korkunç Satranç</i>

37.	Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. Ör.: <i>bundan dolayı, açıkçası, bunun yanında, artık, aynı zamanda vb.</i> Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. Ör.: <i>rağmen, üstelik, ne de olsa, dolayısıyla, hiç değilse vb.</i> Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. Ör.: <i>tersine, aksi takdirde, o hâlde, başka bir deyişle, öncelikle, ilk olarak vb.</i> Duygu ve düşüncelerini ifade ederken uygun bağlama ögelerini kullanır. Ör.: <i>kısacası, özetle, başlıca, son olarak vb.</i>	T5.3.3., T6.3.3., T7.3.3., T8.3.3.	<i>Dehşet Mektuplar,</i> <i>Mumya Dükkânı,</i> <i>Korkunç Satranç,</i> <i>Ölüler Ormanı,</i> <i>Yarasa Yarışları</i>
38.	Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları görüşünü desteklemek için kullanır.	T5.3.4.5., T6.3.4.5.	<i>Dehşet Mektuplar,</i> <i>Mumya Dükkânı,</i> <i>Korkunç Satranç,</i> <i>Yarasa Yarışları</i>
39.	Yazılı kaynaklar veya çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek gerekçeler ve kanıtlar toplar, bunları doğrudan alıntı veya atıf yaparak kullanır.	T7.3.4.5., T8.3.4.5.	<i>Dehşet Mektuplar,</i> <i>Yarasa Yarışları</i>
40.	Görüşlerini destekleyen gerekçe/kanıtlar yanında, karşıt gerekçe/kanıtları da belirler ve bunlara atıfta bulunur.	T7.3.4.6., T8.3.4.6.	<i>Yarasa Yarışları</i>
41.	İçeriğe uygun atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.	T5.3.5., T6.3.5., T7.3.5., T8.3.5.	<i>Dehşet Mektuplar,</i> <i>Mumya Dükkânı,</i> <i>Korkunç Satranç,</i> <i>Ölüler Ormanı, Yarasa Yarışları</i>
42.	Gerektiğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik ve görseller kullanır.	T5.3.6., T6.3.11.	<i>İz Peşinde</i>
43.	Gerektiğinde anlatımı zenginleştirmek için çizim, grafik, görseller ve diğer çoklu medya ögelerini kullanır.	T7.3.9., T8.3.10.	<i>İz Peşinde</i>

44.	Yazdıklarını gözden geçirerek anlam bütünlüğünü bozan ifadeler, yazım ve noktalama hataları varsa bunları belirler, düzeltir ve metni yeniden yazar/düzenler.	T5.3.12.	<i>Dehşet Mektuplar, Yarasa Yarışları</i>
-----	---	----------	---

Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifleri* polisiye roman dizisinin taşıdığı özellikler, roman kahramanları, yazarın çocuklara bakış açısı ve kullandığı dil yönüyle birçok kazanımla örtüşmektedir. Eserlerinde arı-duru Türkçe kullanarak çocuklara model olan Mavisel Yener, çocukların eğlenerek ve düşünerek öğrendikleri bilgilerin didaktik şekilde verilen bilgilerden daha kalıcı olduğunun farkındadır. Bu yüzden de çocuklara vermek istediklerini açıkça göstererek değil, esere gizleyerek verir. Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifleri* roman dizisi çocukların serüven duygusuna hitap ettiği için keyif alarak okuyacakları dizidir.

5.2. Öneriler

1. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, ilköğretim çağındaki öğrencilerin okuması için 100 Temel Eser adı altında bir liste oluşturularak 2005/70 sayılı Genelge ile okullara gönderilmiş, öğretmenlerin bu listedeki kitapları öğrencilerine okutması önerilmiştir. Fakat hazırlanan bu listedeki kitaplar, öğrencilerin ve öğretmenlerin beklentilerini tam olarak karşılamamıştır; bu yüzden de eleştirilere maruz kalmıştır. Yapılan akademik çalışmalar göz önüne alınarak yeni bir liste oluşturulabilir. Bu liste içinde Mavisel Yener'in *Dolunay Dedektifleri* roman dizisine yer verilebilir.
2. Öğrenmenler okul dışında da öğrencilerin okuması için *Dolunay Dedektifleri* roman dizisini önerebilir; bu sayede eğitim okul dışında da devam etmiş olur.
3. Mavisel Yener'in çocuklara vermek istediklerini dolaylı yoldan anlatması, çocukların bu eserleri zevkle okumasında etkili olacaktır. Ayrıca olayların gerçek hayattan seçilmesi, kahramanların çocuklara uzak olmaması, mizahi bir anlatımın tercih edilmesi ve çocukların serüven ihtiyacını karşılaması okuma alışkanlığı kazandırmada yardımcı olacaktır.
4. *Dolunay Dedektifleri* roman dizisi, roman yazarının ön gördüğü kazanımlarla *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı* 'ndaki

kazanımların örtüşmesi dışında paylaşma, yardımlaşma, birlik ve beraberlik içinde olma, arkadaşlık, dostluk, ülkesini sevmek, tarihî mirasa sahip çıkma, doğayı koruma alışkanlıkları kazandırması bakımından da yarar sağlar. Bu gibi kazanımların elde edilmesi bakımından da diziden faydalanılabilir.

5. Türkçe ders kitaplarında *Dolunay Dedektifleri* roman dizisinden bölümlere yer verilebilir. Bu şekilde kazanımlar örnek olarak gösterilebilir.
6. Çalışmada Mavisel Yener'in eserlerinde yapmış olduğu yazım ve noktalama işaretlerindeki hatalarda belirlenmiştir. Çocuklar için eserler veren yazar, bu hataları düzelterek kitapların tekrar basımını yaptırabilir.
7. Yener'in romanları kurgu, dil ve anlatım gibi yönlerden bilimsel incelemelere konu olabilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş., Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bağsız, E. (2015). *Türk Polisiye Edebiyatı Temsilcisi Ümit Deniz'in Polisiye Romanlarında Kurgu*, Mersin: Mersin Üniversitesi: (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Bayram, E. G. (2004). *Türkiye'de Polisiye Roman: Osman Aysu Romanları*, Ankara: Ankara Üniversitesi: (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çeçen, M. A. (2010). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi (Hikâye örneği). *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı İçinde*. Ş. Demirel (ed.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çelikkıran, B. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Belirtilen Okuduğunu Anlama ile İlgili Kazanımların Yapılandırmacı Yaklaşım Açısından Değerlendirilmesi*. Van Yüzüncü yıl Üniversitesi. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çetişli, İ. (2009). *Metin Tahlillerine Giriş 2*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çıkla, S. (2005). Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105, 89-107.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2007). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*. Güneş, Z.(ed.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gezer, H. (2006). *Türk Edebiyatında Polisiye Roman ve Ahmet Ümit'i Polisiye Roman Kurguları*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi: (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Güleç, Ç., Geçgel, H. (2012). *Çocuk Edebiyatı-Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Gündüz, O., Şimşek, T. (2011). *Anlatım teknikleri 1: Uygulamalı Okuma Eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gündüz, O., Şimşek, T. (2012). *Anlatma Teknikleri 2: Uygulamalı Yazma Eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.

- Gündüz, O., Şimşek, T. (2014). *Anlama teknikleri 2:Uygulamalı Dinleme Eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınve Dağıtım.
- Güzel, A., Karadağ, Ö. (2013). Anlatma Becerileri Açısından “Türkçe Dersi Programı’na (6,7,8. Sınıflar)eleştirel bir bakış, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 45-52.
- <http://maviselyener.com>
- <http://listelist.com/turk-polisiye-romanlari/>
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., Sever, S. (2005). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kırkkılıç, A., Akyol, H.(ed.) (2007). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Mandel, E. (1996). *Hoş cinayet-Polisiye Romanın Toplumsal Tarihi*. (çev. N. Saraçoğlu). İstanbul: Yazın Yayıncılık.
- MEB (2015). *Türkçe Dersi(1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Moran, B. (2014). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 3*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Oğuzkan, A. Ferhan. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2013). *Anlama Teknikleri: II Dinleme Eğitimi(4.Baskı)*. Ankara: Öncü Kitap.
- Öztürk, B.(2008). *İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı Okuma Alanının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Adana. Çukurova Üniversitesi. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Sağır, M., Atalay, D.(2016). *Yeni Programa Uygun Etkinliklerle Dil Bilgisi Öğretimi*. Ankara. Pegem Akademi.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, T. (ed.) (2012). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı(2.Baskı)*. Ankara: Grafiker Yayınları.

- Şimşek, T. (2002). “Romandaki Hafîye ya da Polisiye Roman”, *Hece Türk Romanı Özel Sayısı*, 65/66/67: 529-534.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- TDK (2015). *Yazım Kılavuzu*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Temizyürek, F., Erdem, İ., Temizkan, M. (2013). *Konuşma Eğitimi-Sözlü Anlatım*. Ankara: Pegem Akademi.
- Üyepazarcı, E. Türkiye'nin İlk Polisiye Roman Yazarı Ahmet Mithat. *Vesikalık*. (148-155)<https://www.google.com.tr>(Erişim: 20.06.2017)
- Yakar, M. Y. (2014). Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Polisiye. *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*. 675-681.
- Yener, M. (2007). *Dolunay dedektifleri- İz peşinde*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yener, M. (2007). *Dolunay dedektifleri-Dehşet mektuplar*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yener, M. (2008). *Dolunay dedektifleri-Mumya dükkânı*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yener, M. (2009). *Dolunay dedektifleri-Korkunç satranç*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yener, M. (2010). *Dolunay dedektifleri Ölüler ormanı*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yener, M. (2012). *Dolunay dedektifleri-Yarasa yarışları*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yiğit, Elif (2005). *Peyami Safa'nın Server Bedî İmzalı Polisiye-Macera Türündeki Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi*, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

EKLER

EK 1. İncelenen Roman Dizisindeki Kitapların Özetleri

1. Dolunay Dedektifleri/ İz Peşinde

Ece, rüyasında ablasının kaybolduğunu görür ve onu aramaya başlar. Rüyasındaki kişi ablasını kurtarması için hayaletleri kovmasını ve mezarlığı göstererek gizem kuyusundan sarımsakları bulmasını ister. Ece, ablasının uyandırması ile uyanır. Ablasından teyzesine gitmemesini ister fakat Birce teyzesinin yanına gider. İpek Hanım, Birce'nin teyzesidir. Bilgecan ve Oğuz da İpek Hanım'ın çocuklarıdır. Tom ise İpek Hanım'ın ilk evliliğinden sonra ikinci evliliğini yaptığı İngiliz asıllı kendinden yaşça büyük biridir. Birce, teyzesinin evini görünce çok şaşırır, evi gizemli bir şatoya benzetir. Tom, teyzesi ve kuzenleri tarafından Birce çok sıcak karşılanır. Birce'nin yattığı oda alt kattadır. Garip sesler duyar ve uzun süre uyuyamaz. Aklına hayalet öyküleri gelmektedir fakat ilk gecenin korkusu Oğuz'un doğum günü heyecanı ile tamamen unutulur. Birce, Oğuz'un doğum gününde Bilgecan'ın en iyi arkadaşı Ada ile tanışır. Çocuklar her istediğini yapabilir, fakat evi izinsiz dolaşamazlar. Ada, Bilgecan ve Oğuz'un konuşmaları sırasında kaya mezarlıklarıyla ilgili söylentiye Birce duyar ve bunu çok merak eder. Ada, yarın dolunay olduğunu söyler ve onları evine çağırır.

Çocuklar evin istedikleri yerini gezemedikleri için meraklarını yenemezler ve Tom'un çekmecesinden anahtarı alarak bodrum katına inmeye karar verirler. Çocuklar bodrum katını dikkatli bir şekilde inceleyerek dolaşmaya başlarlar. Birce kapının yanındaki kolu çevirip açınca etrafa keskin bir koku yayılır ve Oğuz midesindekileri boşaltır. Çocuklar hızlıca oradan uzaklaşırlar.

Adalar'ın evine gittiklerinde Birce dayanamayıp hemen kaya mezarlıklarını sorar. Ada, bunların insanlar kolayca ulaşamamaları diye dağların tepelerindeki kayalar oyularak yapılan tapınak biçimindeki mezarlar olduğunu ve son yıllarda özellikle dolunaylı gecelerde sesler geldiği için, kayalarla ilgili söylentiler çıktığını anlatır.

Çocuklar dolunayın çıkmasıyla dağdaki mavi ışığı görür ve onu hayalete benzetirler. Ada'nın annesi onların baykuş olduğunu söylese de bu onların korkularını ve meraklarını gidermez. Bu sırada Ece'den "Dikkt, izlnyrn! Ece." mesajı gelir. Birce'yi bir ürperti kaplar. Ece'nin bu mesajıyla okuyucu iyice meraklanır ve olayları çözmek için ipucu toplamaya çalışır.

Kaya Mezarlıklarıyla ilgilenen sadece çocuklar değildir. Fahri Kozalak ve Fırat Sarıgil de kaya mezarlıklarıyla ilgili araştırma yapmaktadırlar. Ellerindeki haritayı çaldırırlar.

Mezarlıkta bir ses duyarlar fakat kim olduğunu öğrenemezler. Sadece mezarlığın içinde bir meyve torbası bulurlar.

Çocuklar tekrar Tom'un odasına girerler ve bilgisayarla uğraşırlar. Bilgisayarın ekranına bodrum katının görüntüsü gelir ve bilgisayar kilitlenir. Çocuklar odadan çıkıp bodrum katına inerler ve tüm cesaretlerini toplayarak yolun sonuna kadar gitmeye karar verdiler. Yolun sonunda çocuklar dağın tepesine ulaşırlar ve kaya mezarının içinde olduklarını anlarlar O sırada bir adamla karşılaştılar. Adam “Arhiste Dulia!” diye bağırarak oradan uzaklaşır.

Çocuklar kafalarında bir sürü soru işaretiyle dönerler. Yemekten sonra “Arhiste Dulia!” kelimesinin ne demek olduğu araştırırlar ve “iş başına, görev başına” anlamına geldiğini bulurlar. Ada bu sırrı daha fazla saklayamaz ve babasına anlatır. Babası kendilerinin de bu olayın peşinde olduğunu ve bunu kimseye anlatmamaları gerektiğini, sadece İpek Hanım'a bahsetmelerinin iyi olacağını söyler. Tom dalış okuluna gider, orada Salih'le konuşur ve bilgilerin akşama yetişmesi gerektiğini söyler. Danışmanın da çok dikkatli davranmasını, onun hakkında kimseye özel bilgi vermemesini söyler.

Oğuz, Tom'un randevu defterindeki numarayı arar ve karşısına Rumca konuşan biri çıkar. Kaya mezarındaki kişinin de Rumca konuştuğunu hatırlayınca bunun bir tesadüf olmadığını ve Tom'un bir şeyler gizlediğini düşünmeye başlar. Çocuklar, İpek Hanım'la konuşmaya karar verirler ve her şeyi anlatırlar. İpek Hanım anlayışla karşılar. Kendisinin de evin her yerini dolaşmaktan hoşlanmadığını ve Tom'la yaşamının tehlikeli olduğunu farkına vardığını söyler. Birce, Tom'un suçsuz olabileceğini söylese de kimse onu dinlemez.

Fahri Kozalak ve Fırat uçak batığına ulaşır ve oradaki şişelerin fotoğrafını çeker. Onlardan başka Kerim isminde biri de dalar ve oradaki şişeleri alarak çıkar. Bu arada İçişleri Bakanlığı Fahri Kozalak, Fırat Sarıgil ve diğerleri ile toplantı yapar. Uçak batığını anlatır, aralarında bir köstebek bulunduğunu ve bunun da Fırat Sarıgil olduğunu söyler.

İpek Hanım'ın, Ada'nın babasıyla görüşmek için evden çıkması gerekir bunun içinde Tom'a işinin olduğunu ve dışarı çıkacağını söyler fakat Tom bu durumdan rahatsız olunca vazgeçtiklerini söyler. Yunanca konuşan iki kişi Kerim'in evine gider ve onu beklerler. Bu arada Kerim ve teknede bulunan kişiler, daha sonra da Kerim'in evindekiler gözetine alınır. Çocuklar da Tom'un ve annelerinin evde olmamasından yararlanarak Tom'un çalışma odasına girerler ve bilgisayardan tüneli gözetlemeye başlarlar. Bu sırada Tom'u görürler hepsi çok korkar ve polisi arar. Bu arada İpek Hanım eve gelir. Çocuklar ona her şeyi anlatırlar. İpek Hanım çocuklarla beraber dışarı çıkıp polis merkezine gider. Polis müdürü onları odada karşılar o sırada Fahri Kozalak içeri girer kendisini sivil polis olarak tanıtır, bunu Ada da yeni öğrenir. Polis Müdürü bir buçuk senedir kaçakçılık şebekesinin peşinde olduğunu, onların

tüneli fark etmelerinin işi bozabileceğini fakat dikkatli oldukları için onları tebrik eder, kendilerine "Dolunay Dedektifleri" adını verdiklerini söyler. Daha sonra Polis Müdürü olayları anlatmaya başlar. Kaçakçılık şebekesi, II. Dünya Savaşı'nda Yunan adalarından kalkan, sağlık malzemesi taşıyan ve düşürülen uçaktaki kobra zehrinin peşindedir. İlaç yapımında yararlanılan, hatta öldürme amaçlı da kullanılabilen bu madde az bulunur ve pahalıdır. Bu arada düşen uçağın yardımcı pilotu da kazada ölmemiştir ve batığı aramaktadır. Pilot, batığa ulaştığında batığın etrafında balık adamları görmüş ve bunların kobra zehirlerinin peşinde olduğunu anlayıp polise haber vermiştir. Yardımcı pilot Tom'dur. Tom dalış yapmayı öğrenir, evin altındaki tüneli gözlem evi olarak düzenler. Çocuklar kaya mezarlarında gördükleri ışıkların aslında polisler ait olduğunu ve daha rahat çalışmak için özellikle dolunay gecelerini seçtiklerini öğrenirler. Kaçakçılık şebekesi de dalıştan çıkardıklarını kaya mezarlıklarında saklayıp yavaş yavaş götürürler. Tom tüneldeki kameralarla her şeyi izlediklerini ve ilk günden beri çocuklardan haberi olduğunu söyler. Çocuklar ve İpek Hanım, Tom'u suçladıkları için çok üzülür ve ondan özür dilerler.

Birce son akşam yemekte kötü kokunun sebebinin sarımsaklar olduğunu söyler. Birce'nin aklına Ece'nin rüyası gelir ve rüyayı anlatır. Tom, Ece'yi de Dolunay Dedektifi ilan eder.

2. Dolunay Dedektifleri / Dehşet Mektuplar

Birce kitapçada dolaşırken kitabın arasında kâğıtlar bulur ve kitapçı o kâğıtları alabileceğini söyler. Annesi yazının görmeyenler için yazıldığı belirtir, Ece de altıncı hissine güvenerek kâğıtların büyük bir sır sakladığını mırıldanır.

Bilgecan ve Ada, Sıla Hanım'ın odasına gider ve Yaratıcı Düşünce Tasarım Yarışması düzenlemek istediklerini anlatır. Yarışmayı kazananlar bilim kampına gidecektir. Fakat Sıla Hanım bunu kabul etmez. Fen Bilgisi öğretmeni Veli Bey de Sıla Hanım'la görüşür fakat onu ikna edemez. İki sorunları vardır: Birincisi parasal kaynak, ikincisi sergisinin yapılacağı yerdir. Çocuklar parasal sorunu kermesle çözmeye karar verirler. Bu sırada Müdür Bey de Veli öğretmene yarışma için izin verir. Kermes yapılır, paralar toplanır. Çocukların coşkusu gün geçtikçe çoğalır, yaratıcı düşünceler ve buluşlar ortaya çıkar. Aralarındaki birlik beraberlik artan çocuklar, hayal güçlerini kullanmaya ve yeni şeyler üretmeye başlarlar. Bu arada Ece de tarih öğretmenin verdiği ödevi yapmak için Lamia ninenin yanına gider. Ödevde en başarılı olan, bilim kampına katılacaktır. Ece soyağacı yapmak istemektedir, bu yüzden Lamia nineden akrabalarını öğrenecektir. Konuşma sırasında Lamia nine, Alliano hakkında araştırma yapmasının daha iyi olacağını söyler. Bir daha geldiklerinde oraya gitmeye karar verirler. Hafta sonu geldiklerinde Alliano antik kentine giderler. Orada yapılacak barajla Alliano zarar görecektir. Ece bunun önüne geçmek için çalışma yapmak ister.

Bilim şenliği zamanı gelir ve çocuklar buluşlarını sergiler. Şenlikte en çok oyu Bilgecan ve Ada alır. Ayrıca tüm çalışmalarda arkadaşlarına yardımcı olan Jutta da kampa katılmaya hak kazanır. Bu arada Ece de Alliano'i'yi koruma projesi ile birinci olur. Dolunay Dedektifleri bu defa Birce'siz toplanır. Avrupa'nın farklı yerlerinden kampa çocuklar gelir.

Birce'nin bulduğu kâğıtları Ada, Bilgecan ve Ece konuşup dururlar, merak içindedirler. Birce'den istemeye karar verirler. Birce'ye kampta görme engelli Portekizli bir çocuk olduğunu ve ona okutacaklarını söylerler. Akşam, Birce kâğıtları kızlara getirir.

Bir hafta sürecince buluşlarını sergilediler, İzmir'i ve Efes antik kentini gezerler. Çabucak kaynaşırlar. Bilgecan konuyu Haluk'a açar ve adı Gago olan Portekizli çocuğa kâğıtların gizemli bir şekilde ulaştığını ve bunu çok merak ettiklerini anlatır. Gago kâğıtlara bakar fakat mektupların Almanca yazıldığını söyler. Jutta Almanca bilmekte fakat göremeyenlerin alfabetasını okuyamamaktadır; Gago o alfabeyi bilmekte ama Almanca bilmemektedir. Uluslararası bilim fuarları başkanı Maurice Hilman çocuklara Socrates programı kapsamında Avrupa'daki başka bir okulda dil öğrenimi ödülü kazandıklarını söyler.

Salihli-Akhisar arasında otobüsle ilerlerken hepsi farklı düşler içindedir. Gago, Haluk'a Anadolu'nun piramitlerini görününce haber vermesini ister. Gago'nun piramit diye adlandırdığı Lidyalıların kralları için oluşturduğu yapay tepelerdir. Gago tümölüslerin, Goges adlı büyük kralın mezarı olduğunu anlatır. Çocukların hepsi Gago'nun böylesine bilgili olmasına ve öğrendiklerini aklında tutmasına şaşırır. Gago, görme özürlü olmasının bunları öğrenmesi için engel olmadığını söyler. Daha sonra Antik Sardes kentini gezerler. Gago Breyl alfabesinin ortaya çıkış hikâyesini anlatır ve bazı ülkelerde görme engelliler için yeterince özen gösterilmediğinden şikâyet eder. Bu arada kızlarda meraklarını yenemez ve Gago'ya tekrar kâğıtları hatırlatırlar.

Barcelona'da gittikleri okul antik bir binadır. Bilgecan, Ece, Ada, Jutta ve Gago İngilizce sınıfına devam ederler. Bu onlar için hem İngilizceyi öğrenmeleri hem de Barcelona'yı tanımaları için büyük bir fırsattır.

Bu arada Gago kâğıtları okumak için araştırmalar yapar ve yeni program yükleyerek kâğıtları okumayı başlar. Bunun için Jutta'dan da yardım alır. Çocuklara mektupları okurlar. Mektuplar Barselona'dan, M. Brickel adıyla yazılmıştır. Mektuplarda genetik alanındaki keşiflerden söz edilir ve bu keşifler öğrenildiğinde insanoğlunun büyük bir kargaşaya sürükleneceği yazmaktadır. Bunun için de mektuplar kabartma yazıyla yazılmıştır. Çocuklar Serdar'dan kendilerini Casa Mila'ya götürmesini isterler ve Serdar onları o adrese götürür. Fakat Bayan Brickel ile görüşemezler. Kaldıkları yere geri döndüklerinde Ece bavullarının karıştırıldığını fark eder ama neyse ki mektuplar yerindedir. O gün çocuklar akvaryumu gezmeye giderler. Fakat akvaryumda Ece, grubu kaybeder ve kaybolur. Çok korkar fakat

oanda karşısında çok da hoşlanmadığı dil okulunun temizlik sorumlusu Pao'yu görür. Yanında küçük bir çocuk vardır. Pao, Ece'nin kaybolduğunu anlar. Pao onu, polisin yanına götürürken diğerleriyle karşılaşır. Çocuklar, Pao'nun yanındaki çocuğun kimsesizler yurdunda kaldığını ve Pao'nun onu, izinli günlerinde gezdirdiğini öğrenirler. Pao'ya karşı olan önyargılarından dolayı çok üzülürler. Bu arada Pao'nun, Bayan Brickel'i tanıdığını ve haftada iki kez alışverişini yaptığını öğrenirler. Pao onlar için bir randevu ayarlar. Çocuklar, Bayan Brickel'le görüşürler ve mektupların Bayan Brickel'in babasına ait olduğunu ve babasının da 1881 doğumlu, genetik araştırmalar yapan bir bilim adamı olduğunu öğrenirler. Bayan Brickel mektupları ister ve onlarda vermek zorunda kalırlar. Bayan Brickel onlardan bu olayı unutmalarını ister. Olanları öğrenen Birce, Bayan Brickel'in söylediği tarihleri ve isimleri araştırır ve sonunda, 60'lı yılların başında DNA'nın yapısının çözümlenmesinde önemli rol oynayan çalışmalar yapan Brickel adlı bir bilim adamının olduğunu ve Ali Kılıç'la birlikte çalıştığını tespit eder. Onun Oxford'da "Genler Aracılığı ile Bilgi Aktarımı" isimli bir makale yazdığını fakat makaleye ulaşamadığını söyler. Bu arada Ece'nin projesinden etkilenen Gago da Alliano kentini için bir şeyler yapmak amacıyla Dünya Görmeyenler Birliği'ne bir mektup yazar, Türkiye'ye bir gezi düzenlemeyi ve bu büyük hareketi herkese duyurmayı planlarlar.

Bu arada ülke güvenlik biriminden iki kişi Serdar'la görüşür. Onlar Casa Mila'daki dairenin gözlem altında olduğunu ve kadına teslim edilen belgelerin de yanlış kişiye verildiğini anlatırlar. Serdar'dan durumu çocuklara anlatmasını isterler. Pao'nun çocuklar için kadınla ikinci bir görüşme ayarlayacağını ve bu görüşmede kadının konuştuklarının kayda alınacağını ifade ederler. Kadın her şeyin farkında olduğunu ve sona geldiğini söyler. Babasının öğrenilmiş bütün bilgilerin gelecek nesillere genlerle aktarıldığını, DNA'ların ansiklopedilerden de büyük bilgi depoları olduğunu bulduğunu ve bunun formüllerini Ali Kılıç'a yazdığını fakat bunun ortaya çıkmasının dünya için felaket olacağını anlatır. Dünya böyle büyük bir buluşa hazır değildir, bu yüzden birlikte bu formülleri yok etmeye karar verirler. Bay Brickel, Türkiye'ye mektupları Bayan Brickel'in yeğeninin babasının aracılığıyla göndermiştir. Formülleri her ne kadar Bay Brickel ve Ali Kılıç yok etmek isteseler de Bayan Brickel ve yeğeninin de haberi olmuştur fakat ellerindekiler, formüllerin yalnızca bir kısmıdır. Kalan kısmı ise Birce'nin bulduğu kâğıtlardadır. Yeğeni, Bayan Brickel'i Ali Kılıç'ın trafik kazasında ölmesinde Bay Brickel'in sorumlu olduğunu söyleyerek korkutur ve sırrı kimseye anlatmamasını söyler. Bu arada da mirasa konmak için, arsenik zehriyle Bayan Brickel'i zehirlenmeye çalışır fakat yardımcı kadın da Pao gibi sivil polistir. Çocukların Bayan Brickel'e verdikleri mektuplar sahtedir çünkü Pao gerçek mektupları önceden almıştır. Tüm gerçekler, görevlilerin Bayan Brickel'in evine gelmeleriyle ortaya çıkar ve formüllerin yazılı olduğu kâğıtlar yok edilir. Böylece insanoğlunun büyük bir felaketten kurtarıldığı düşünülür. Fakat

dönüş yolunda Bilgecan, yakılan mektupların sahte olduğunu, gerçek mektupların çantasında kaldığını fark eder. Bunun üzerine gerçek mektupları çöp kutusuna atarak onlardan kurtulurlar.

3. Dolunay Dedektifleri / Mumya Dükkânı

Mardin’de yaşayan gümüş ustası Bedo Armutçu bir gün dükkânını kapattıktan sonra eve dönmez ve ortadan kaybolur. Yeğeni dayısını çok merak eder ve onu bulmak için Dolunay Dedektifleri yazarına e-posta göndererek Dolunay Dedektifleri’nden yardım istediğini anlatır. Yazar da kahramanların elektronik posta adreslerini Fırat’a verir. Fırat mesaj atıp onları Mardin’e davet eder. Aileler ilk başta bu duruma sıcak bakmasalar da Ada’nın Mardin’deki amcasından bilgi aldıktan sonra ikna olurlar. Fırat annesiyle ağabeyini bir trafik kazasında kaybetmiş ve emekli olan babası Şehmus Bey’le yaşamaktadır.

Bir gece Bedo Armutçu’nun dükkânına birileri girer. Polisin ve Fırat’ın babası Şehmus Bey’ininde Bedo Armutçu’ya ait malların sayımı olmadığı için kimse bir şey çalınıp çalınmadığını anlayamaz fakat kapıda zorlama olmadığını görürler.

Birce ile Ece İzmir’den; Oğuz, Bilgecan ve Ada da Kaş’tan Mardin’e doğru yola çıkarlar. Çocukların hepsini Fırat ve babası Şehmus Bey kendi evlerinde misafir edecektir. Ev çocukların dikkatini çeker ve evi hayranlıkla incelerler. Yemek yedikleri sırada Fırat’ın çölyak hastası olduğunu öğrenirler. Çocuklar Bedo Armutçu ile ilgili sorular sorarak onun hakkında ipucu aramaya başlarlar. Bedo Armutçu’nun elektronik posta adresine bakmaya karar verirler. Çocuklar iletileri okumak istese de Fırat özel olduğu için ilk başta onlara izin vermez. Bu arada çocuklar çarşıda gezerken dükkânın adının Mumya Gümüşçülük olduğunu ve Bedo Armutçu’nun eski eserlerin benzerlerini yaptığını öğrenirler. Çocuklar, Fırat’ı ikna ederek elektronik posta yazışmalarına girerler. Oradaki iletilere bakıp şüpheli olanları araştırırlar; “theyare” adresinden gelen İngilizce mail çocukların dikkatlerini çeker. Mailde Bedo’nun elindeki parçaları bildiklerini ve telefonla aramanın tehlikeli olduğu yazıyordur. Bedo Armutçu’da yanlış olduğunu söyler ve açık adres verir. Çocuklar tehlikeli kelimesi üzerinde dururlar ve bunun ipucu olacağını düşünürler. Bu adrese mesaj atarlar ve onlardan cevap beklerler.

Ada’nın amcası Hasan’ın da işleri çok yoğundur, şehirde bir salgın vardır ve sebebi henüz bulunamamıştır. Bu yüzden çocuklardan dikkatli olmalarını ister. Çocuklar arama motoruna Bedo Armutçu yazar ve karşılına iki sonuç çıkar: Birincisi Mumya Gümüşçülük’ün web sitesi, diğeri de kaçakçılık suçuyla yargılanıp hüküm giymiş biridir.

Doktor Hasan çocukları bir zamanlar Mezopotamya’nın en ünlü kentiyken şimdilerde bir köy hâline gelen Dara’ya götürür. Orayı gezerken ensesinde zindanın duvarında gördükleri şekillere benzeyen dövmeleri olan bir adam dikkatlerini çeker. Fırat da bu sırada dayısı ve

annesi hakkında konuşur, onları anlatır. Sonrasında Şehmus Bey de çocukları Hasankeyf'e gezdirmeye getirir fakat Doktor Hasan'ın telefonu ile gezileri yarıda kesilir. Mardin'de karantina uygulaması başlamıştır. Şehirdeki hastalığın “Kırım-Kongo kanamalı ateş” benzeri bir hastalık olduğu kesinleşmiştir. Bu arada çocuklar Hasankeyf'de ensesi dövmeli adamlarla karşılaşır ve adamın onları takip ettiğinden şüphelenirler.

Çocuklar eve geldiklerinde okudukları haberi Fırat'la paylaşırlar. Haberde on iki yıl önce Mardin'de mezar soyma ve kaçakçılık suçundan mumya operasyonu çerçevesinde tutuklanan Armutçu'nun tahliye edildiği yazmaktadır. Fırat, dayısının asla böyle biri olmadığını söyler fakat çocuklar bunun tamamen bir tesadüften ibaret olamayacağını düşünerek bu haberi Şehmus Bey'e sormaya karar verirler fakat Fırat buna izin vermez.

Araştırmalara devam eden çocuklar hem Gabriel'in adamları tarafından hem de emniyet tarafından izlenmektedirler. Şehmus Bey çocukların elektronik posta adresinden ileti gönderdiğini öğrenir. Hem çocukların bu işlere karışması hem de şehirdeki salgın iyice zor duruma düşürür. Çocukların aileleri de merak etmeye başlamıştır.

Çocuklar Şehmus Bey'den Bedo Armutçu'nun hapis yatmadığını öğrenir. Oğuz'un da aklına bir fikir gelir: Nasıl çocuklar Bedo Armutçu'yu karıştırdılarsa birileri de karıştırmış olabilir. Oğuz'un şüphesi doğrudur fakat bu daha sonra ortaya çıkar.

Suriye sınırında Murat ve Gabriel, mimar Davut'a “Lapis Lazuri” taşını verirken yakalanır. Murat her şeyi itiraf eder. İki Armutçu vardır: Biri Bedo Armutçu diğeri Bedir Armutçu'dur. Armutçu'nun elektronik posta adresine bir davet göndermişler, o da açık adresini yazınca adamlar da bunun bir işaret olduğunu zannedip o adrese gitmişler, Bedo Armutçu neler olduğunu anlamadığını söylese de onu dinlemeyip kaçırmışlardır. Fakat yanlış kişiyi kaçırdıklarını sonradan fark etmişler; mal teslim edildikten sonra bırakmayı kararlaştırmışlardır. Emniyet müdürü çocukları odasına çağırır ve yanlışlıkla gönderilmiş o postayı ortaya çıkardıkları için onları tebrik eder. Bedo Armutçu'nun dükkânına giren Murat'tır. İnsülini almak için dükkâna girmiştir. Bu arada Bedo Armutçu salgına yakalanır ve hastaneye kaldırılır. Bedo Armutçu, Doktor Hasan'dan dükkândaki çekmecede bulunan bir kâğıdı ister, bu kâğıtta kûfi yazıyla yazılmış bir tarif bulunmaktadır. Bu tarif Bedo Armutçu'yu iyi eder. Bu arada çocukların içinde hâlâ bir şüphe vardır. Ya Murat Emniyet müdürüne yanlış bilgi vermiştir ya da Murat'a yanlış bilgi verilmiştir.

Çocuklar Mardin'deki karantinanın pek yakında kaldırılacağı haberini alır ve Bedo Armutçu'yu ziyarete giderler. Ece, tualete gidiyorum diyerek onlardan ayrılır, diğerleri de Doktor Hasan'ın odasına girerler. Emniyet müdürü çocukların şüphelerinde haklı olduğunu ve olayın farklı olduğunu açıklar. İki büyük kaçakçıyı yakaladıklarını söyler. Bu sırada Ece, herkesi Bedo Armutçu'nun odasına çağırır. Ensesi dövmeli adam Bedo Armutçu'yu

öldürmeye çalışırken onu yakalarlar. Çocuklar, Bedo Armutçu'nun eve geleceği sevincini yaşarken emniyet müdürü tarihi eser bulundurmaktan dolayı onu gözaltına alacaklarını açıklar.

Çocuklar için eve dönme vakti gelmiştir. Bu sırada çocuklar, Fırat'a mektup yazıp verirler. Mektupta dayısının eserleri çok iyi taklit ettiğini ve bu yüzden ayırt edemediklerini anlatırlar ve bu dedikleri doğru çıkar. Bedo Armutçu hapisten çıkarılır. O adamların aslında kûfi yazıyla yazılmış bir belgeyi okutmak için onu kaçırdıklarını ifade eder ve o belgeyi Fırat'a verir. Fırat da o belgeyi Dolunay Dedektifleri yazarına teşekkür amaçlı gönderir.

4. Dolunay Dedektifleri / Korkunç Satranç

Fahri Kozalak'ın, işi dolayısıyla Van'a gitmesi gerekir, Ada da onunla beraber gitmek ister. Fahri Kozalak otelde kalacaktır, Ada da annesinin Van'da öğretmenlik yapan kuzeni Nimet Hanım'da kalacak, Nimet Hanım'ın oğlu Kanat ile vakit geçirecektir.

Fahri Kozalak, İlhan Gür ile görüşüp Yarasa Operasyonu hakkında bilgi alır. İlhan Gür yakında yakalanıp olayın kapanacağını düşünür fakat Fahri Kozalak bunların kaçakçılık dışında başka işleri olduğunu da düşünür. İlhan Gür'e ses kayıtlarında duyduğu “iki, üç, sekiz, dokuz, iki U” biçimindeki şifreyi yazdırır.

Sağ ve sol eliyle aynı güzellikte yazabilen, okuduğunu hemen ezberleyebilen Kanat, satrançta il birinci olmuştur. Kanat, Ada'ya Eski Deneyler adlı kitabı gösterir. Türkçe yazılmış olmasına rağmen, içinde formül ve haritalar dışında tek sözcük yoktur.

Ada, Kanat, Nimet Hanım ve Güngör Bey Akdamar adasına gitmek için tekneye binerler. Teknede onlar dışında kaptan, kaptanın oğlu Kenan ve ikinci kaptan vardır. Ada, kaptana Van Gölü canavarının nerede olduğunu sorar. Kaptan onun burada yaşadığını, sadece sarımsak ve çuvaldızdan korktuğunu; ikinci kaptan ise onun uydurma olduğunu söyler. Kenan, çay getirir, onlara buranın hikâyesini bilip bilmediğini sorar ve Tamara ile çobanın aşkını anlatır. Çobanın “Ah Tamara!” diye yankılanan sesinden dolayı buranın adının Akdamar olarak kaldığını söyler.

Manastıra gelince Kenan orahakkında bilgi verir. Manastırın motiflerini, kabartmalarını hayranlıkla incelemeye başlarlar. Manastırda Ada yalnız kalır, bu sırada bir hışırtı duyar ve ansızın bir gölge belirir. Ada, Kanat'a seslenir fakat ses yoktur, korkuyla oradan çıkar. Ada gördüğünü anlatır fakat kimse ona inanmaz. Daha sonra Ada, Kenan'a kendisinin, Birce ve Bilgecan'ın elektronik posta adreslerini verir. Kanat kamerasını manastırda unuttuğunu fark eder, Kenan makineyi almak için manastıra gider fakat onu orada bir sürpriz beklemektedir. Kenan garip ayak izleri görür, koridorda ilerler ve manastırın altında bir kat daha olduğunu fark eder. Kenan, adamları görünce ne yapacağını şaşırır ve yere yığılır.

Kenan gelmeyince Kanat onu aramaya gider fakat bulamaz. Kenan'ın babası da oğlunu almaya gelir ama tek başına döner. Daha sonra gelip onu alacağını söyler.

Birce'ye "Sana buradan kart atmak istedim, Van'daki dostun" yazılı bir kartpostal gelir. Birce bu kartpostalın kimden geldiğini anlayamaz. Aynı gece elektronik posta kutusuna da "VAN..." yazılı bir ileti düşer. "Kimsiniz" diye ileti gönderir fakat cevap gelmez. Bilgecan ve Oğuz'a da haber verirler. Bilgecan, Ada'nın Van'da olduğunu söyler. Ada kartpostalı şaka olsun diye göndermiştir ama iletiden haberi yoktur.

Bu sırada Ada babasına olanları anlatır. Babası araştırır ve Kenan'ın eve dönmediğini, ailesinin de kayıp olduğu hakkında polise bilgi vermediğini söyler. Bunun üzerine Dolunay Dedektifleri toplantı yapar ve iletinin kimden geldiğini öğrenmek için Veli Abi'den yardım istemeye karar verirler.

Fahri Kozalak da işiyle ilgilenir ve uyuşturucu operasyonundan dokuz kişiyi gözaltına alır. Fakat Fahri Kozalak hâlâ işin tamamlanmadığını düşünür. Ayrıca Kenan meselesiyle de ilgilenir. Adnan Kaptan "çocuk evde" der, annesi ise "dolaşmaya gitti" der.

Oğuz, Veli Abi'den adresin Tod Puku adında birine ait olduğunu öğrenir fakat o isimde yüzlerce kişi vardır. Ada da babasından duyduğu 23892U şifresini onlardan araştırmasını ister.

Fahri Kozalak yarasa operasyonun devamı için Feza Koray'ı çağırır. Fahri Kozalak, Ada ve Feza Koray Akdamar mağarasına gider. Ada ve babası mağaranın içine girer. Mağaranın aşağısına inen merdivenlerde Kenan'ın mavi saplı çakısını bulurlar. Geri dönüşte Fahri Kozalak ilerdeki koyda bir karaltı görür ve oraya iskele olup olmadığını sorar. Kaptan orada iskele olmadığını, kayalık olduğunu, kıyıya yakın bir yerde sinemacıların çekim yaptığını anlatır.

Haber kanalları ise Van Gölü canavarının görüntülerini vermek için yarışa girerler. Çocuklarda Van Gölü canavarı hakkında konuşurlar. Daha sonra Ada, Kenan'ın ona verdiği kitabı tekrar inceler. O kitapta babasının çözmeye çalıştığı şifreyi görür. Hemen kitabı alıp babasına görür. Kriptograf olan Feza Koray kitabı alır ve araştıracağını söyler.

Birce'nin elektronik posta adresine yine bir ileti gelir: "*Van'daki çocuk ben. Amber kayalığından bu gece gidecek.*" Bu haberi alan Ada, babasına anlatır. Fahri Kozalak Amber kayalığına gezinti yapmaya karar verir. Bu sırada Ada ve Kanat da Kenan'ın evine giderler. Onları annesi karşılar. Başlangıçta çocuklara Kenan'la ilgili bir şey anlatmaz ama sonunda dayanamaz Kenan'ın kaçırıldığını ve Adnan Kaptan'ı da tehdit ettiklerini söyler. Akşam yemeğinde çocuklar olanları anlatırlar. O sırada Ada'nın aklına manastırda gördüğü gölge gelir. Feza Hanım ve Fahri Bey tekrar oraya gitmeye karar verirler.

Işıl Kaylak çekim ekibinin izin dilekçesini Feza Hanım'a verir. Orada Tod Puku'nun adını bulurlar. Aradıkları belgeyi bulmuşlardır. Fakat işler iyice karışmıştır çünkü bu belge İlhan Bey'in dosyasından çıkmıştır.

Fahri Kozalak, İlhan Gür, polis memuru Haşim Kılıç, Ada ve Kanat adaya giderler. Fahri Kozalak ve İlhan Gür manastırda aşağı inerler. İlhan Gür ileride bir şey olamayacağını söyleyerek Fahri Bey'i ikna etmek istese de o sona kadar gideceğini söyler. Fahri Bey, masanın üstünde silindir tüpler, kaynatmada kullanılan balon şeklinde cam kaplar, ölçü tartıları gibi bir sürü laboratuvar gereçleri görür. İki tane de dalgıç elbisesi vardır. İlhan Gür çıkarken kapıyı kapattığı için Fahri Kozalak oradan çıkamaz. Ada, babasını sorduğunda da çıktığını söyler. Bu sırada polis teşkilatına ait motor Ahtamara Adası'na yanaşır. Işıl Kaylak, Feza Koray ve dört polis memuru iner. İlhan Bey'e Fahri Bey'i sorarlar, içeride olduğunu öğrenince onu kurtarırlar. İlhan'ın suç ortağı olduğu ortaya çıkar. Tod Puku ile Gülnare Cabbarov görüşüp U projesi hakkında konuşurlar. Bu sırada polis memurları onları merkeze götürmek için alır. Birce'nin elektronik posta adresine yeni bir ileti gelir: *"Ben Kenan. İstanbul'dayım. Yardım edin. Adres: Akhitay sokak. Numara dokuz. Sekizinci kat."* Ada'ya haber verirler, o da babasına adresi iletir. Kenan'ı kurtarırlar ve Van'a dönüş biletini alırlar. Bu güzel haberin arkasından Oğuz da şifreyi çözdüğünün müjdesini verir. Verilen şifre uranyum elementinin şifresidir: 238 uranyumun atom ağırlığı, 92 atom numarası.

Feza Koray hepsini akşam yemeğine götürür. Fahri Bey orada yardımlarından dolayı çocuklara teşekkür eder. Ekip, gölün dibindeki zengin uranyum yataklarına ulaşmak için manastırın altındaki odayı iletişim ve çalışma amaçlı kullanmıştır. Emniyetin dikkatini çekmemek için de belgesel bahanesi bulmuşlardır. Göle çok minik, denizaltına benzer bir alet indirmişlerdir, canavar zannedilen de bu aletin kulaklarıdır.

5. Dolunay Dedektifleri / Ölüler Ormanı

Bilgecan ve Oğuz, şubat tatilini geçirmek için teyzelerinin yanına, Urla'ya gelirler. Oğuz fotoğrafçılık kursuna gittiği için makinesini yanından ayırmaz ve herkese bu konu hakkında bilgi verir. Elektrikler kesilince Oğuz ve Birce dışarı çıkıp pil almaya giderler. Bakkala girdiklerinde içerdeki kızın fotoğraf makinesi Oğuz'un dikkatini çeker. Bisikletlere binip kızı takip etmeye başlarlar. Kız, mezarlığa girip mezarların birinin önünde durur. Oranın fotoğrafını çeker. Kız gittikten sonra Oğuz mezarın yanına gitmek için biraz bekler, o sırada jipten iki adam iner ve mezarlığa doğru ilerler. Adamların birinin telefonunda Mezarlık Senfonisi çalar. Çocuklar oradan hızlıca uzaklaşırlar. Eve gelince olanları diğerlerine anlatırlar. Bir sonraki gün birlikte mezarlığa giderler. Jipten inen adamların yanında durduğu mezara yaklaşır. Mezar Kavalalı Salih'e aittir. Kızın fotoğrafını çektiği mezar ise hemen yanındaki Andrea Austen'e aittir. Doğum tarihlerinin yazılı bulunması gereken yerde "Meraklı

ve Geveze Karıncalar” yazmaktadır. Çocuklar bu olaydan şüphelenirler ve gece tekrar mezarlığa gelmeye karar verirler. Birce, Andrea Austen ve Kavalalı Salih adlarını yazarak araştırma yaparken Oğuz da çektiği fotoğrafları inceler. Fotoğraflarda Kavalalı Salih’in mezarında kırıklar görür. Bunlar yeni kırılmıştır. Çocuklar bu olayın üstüne gitmeye karar verirler, annelerine yalan söyleyip tekrar mezarlığa giderler. Gittiklerinde taze toprak dikkatlerini çekerler.

Serkan Azilkingil, Ali Nar’la görüşüp araştırma için ona para verir. Kardeşinden başka kimsenin bilmemesi ve bir sorun çıkmaması için ona dikkatli olmasını söyler.

Birce, annesine Cansu’nun doğum gününe gideceklerini söyleyip mezarlığa giderler. Mezarlık kazılıyormuş gibi gelir Oğuz’a. O sırada kız gelip birkaç fotoğraf daha çekerek uzaklaşır. Çocuklar da kızı takip etmeye başlar. Kız evinin önüne gelince birden arkasını dönerek Birce ve Ece’ye neden kendisini takip ettiklerini sorar. Kız adının Mayıs olduğunu söyler ve onları evine davet eder. Eve gelince Birce, Bilgecan’la Oğuz’a onları bırakıp gittiği için kızar. Sonra da olanları anlatır, kızın iyi niyetli olduğunu, yarın onlara gideceğini söyler. Fakat Oğuz şüpheli davranır. Yağmur yağdığı için Birce yolda ıslanır. Kapıda Mayıs’ın annesi karşılar onu, çok sıcak davranır. Birce, Mayıs’ın annesi ve üvey abisiyle tanışır. Abisi onunla Almanca konuşur. Mayıs, abisinin Viyana’dan geldiğini ve iki gün sonra Avusturya’ya döneceğini söyler. Daha sonra Birce Mayıs’a mezarda ne işi olduğunu merak ettikleri için onu takip ettiklerini anlatır. Mayıs da babasıyla sohbet etmek için mezarlığa gittiğini ve babasının kukla tasarımcısı olduğunu söyler.

Çocuklar dolaşmak için dışarı çıkarlar, o sırada mezarlık senfonisi çalar. Bu çalan telefon Mayıs’ın abisinin telefonudur. Mayıs’ın abisi iki gün önce gitmiş olmalıdır. Çocuklar, Mayıs’ın abisinin bindiği jipi takip ederler. Jip, THT Bank’ın önünde durunca bankaya girip girmeme konusunda kararsız kalırlar. Ada’nın babasına haber vermenin daha doğru olacağını düşünürler.

Ali, Viyana’daki laboratuvara parayı ulaştırmak için havaalanına gider fakat uçak seferleri iptal olmuştur. O sırada Ali ile Mayıs’ın abisi karşılaşır ve beraber Urla’ya dönerler.

Özel numaradan biri Birce’yi arayıp “Bilmediğiniz işlere burnunuzu sokmayın.” diye tehdit eder. Çocuklar Mayıs’ı konuşturmaya karar verirler, onunla buluşma ayarlarlar fakat yine istedikleri cevapları alamadan geri dönerler. Birce, bankanın müdürü ile görüşüp onları anlatır. Kavalalı Salih isimli kişinin bankada işlem yapıp yapmadığını sorar. Fakat banka müdürü bu konuda bilgi veremeyeceğini söyler. Birce, gittikten sonra Ali Nar adında birinin “K. Salih inceleme ücreti” adı altında Dr. Martin Genz adına Viyana’daki bir bankaya para yatırıldığını görür. Bilgecan, Fahri Kozalak’a her şeyi anlatır. O da onlara yardımlarından dolayı teşekkür eder fakat bundan sonrasına karışmamalarını söyler. Bu arada Güngör Nar ile

Ali Nar emniyete götürülür. Ali Nar, Kavalalı Salih Azilkingil'in babası olduğunu kanıtlamak için kemikleri çaldığını, Azilkingil ailesinin ona zarar vermemesi için de yurtdışında test yaptırdığını anlatır.

Serhan Azilkingil, kardeşi Erhan Azilkingil'e babasının kemiklerinin çalındığını ve Urla'ya gitmeleri gerektiğini söyler. Komiser, Ali Nar'ın anlattıklarını onlara anlatır fakat onlar böyle bir şeyin olamayacağını, babasının mirasına ortak olmak için böyle bir işe başvurulduğunu söylerler.

Fahri Kozalak ve çocukların akıllarında soru işaretleri vardır. Bu soru işaretleri Ali Nar'ın verdiği cevaplarla tamamen giderilememiştir.

Çocuklar beş çayı içerken Mayıs gelir. Mayıs mezarın fotoğraflarını baba adlı yarışma için çektiğini, babasının mezarında yazan "Meraklı ve Geveze Karıncalar"ın ise babasının son oyunun adı olduğunu anlatır.

Serhan Azilkingil gözaltına alınır. Fahri Kozalak ve Dursun Alhat da Erhan Azilkingil'le konuşup abisinin, babasının kemiklerini çaldığını onun kardeşi olup olmadığından şüphelendiği için DNA testi yaptırmak istediğini anlatır. Yurtdışında yaptırmaya sebebi ise gazetelere düşmelerini engellemektir.

Fahri Kozalak çocuklarla buluşup onlara işin gerçeğini anlatır. Serhan Azilkingil'in kardeşinin tırnak örneğini alarak DNA testi yaptırmak istemiştir. Mayıs'ın abisi de Andrea da Ali Nar'ın kardeşi Güngör Nar ile iskelede tanışmış, konuşmuşlar fakat Ali Nar ile Andrea arkadaşlık kuramamıştır. Havaalanında karşılaşana kadar bir daha da görüşmemişlerdir. Fahri Kozalak abisi ile ilgili olan kısmı Mayıs'tan öğrenir. Yap-bozun son parçasını da Mayıs tamamlamış olur.

6. Dolunay Dedektifleri / Yarasa Yarışları

Birce, Ece, Oğuz ve Bilgecan aileleriyle Adalar'ın taşındığı Vezirköprü'ye tatil yapmaya gelirler. Birce, kalacakları Osmanlı dönemine ait hanın önüne gelince şaşırır çünkü buraya daha önce gelmiş gibidir. Oysa ilk gelişidir. Daha sonra çocuklar odalarına çıkıp yerleşirler. Gece Birce'yi uyku tutmaz. Pencereden bakarken iki erkek görür ve bu durumdan anlam çıkarmaya başlar, farklı şeyler gelir aklına, bir süre sonra uyuyakalır. Sabah kahvaltı yaparken adamları ve masada oturan kızı diğerlerine gösterir, bildiklerinedaha sonra anlatacağını söyler. Bu sırada köpekleri Zeytin huysuzlanmaya başlar. Adalar'ın evine gittikten sonra çocuklar Vezirköprü'yü gezmek ve kütüphaneye gitmek için evden çıkarlar. Yolda Birce, gece gördüğü adamları anlatır; bu sırada Ada da Vezirköprü'nün tarihi hakkında bilgi verir, onlara bedesteni gezdirir. Burç ve babası Necmi Bey onları kütüphanenin kapısında karşılar. Onlara Taşmedrese'yi gezdirirken ora hakkında bilgi verir. Toprağın derinliklerinde

Hitit İmparatorluğu'ndan kalma, tarihte önemli rol oynayan bir şehir saklı olduğunu ve yapılan kazılarda çivi yazılı tabletler, hiyeroglifli mühürler bulunduğunu anlatır.

Birce, kütüphaneden sırtında kılıç resmi yapılmış, sarı deriden cildi olan, küçük boyutludur kitabı almak ister fakat Necmi Bey o kitabı alamayacağını söyler. Kitabın içinde Hitit tabletinin çözümlemesinin bulunduğunu ve tabletin Ankara'daki Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde olduğunu anlatır.

Bilgecan ve Ada tuvalete gitmek için kütüphaneden ayrılırlar. O sırada Bilgecan, gece Birce'nin gördüğü adamlardan birinin Taşhan'ın yan bahçesinde fotoğraf çektiğini görür. Geri döndüklerinde durumu diğerlerine anlatırlar ve artık hepsinin aklına soru işaretleri takılır.

Çocukların odalarının kapısının altından bir kâğıt atılır. Kâğıtta "Yardım Acil Rica Isırgangil Şakasıyok" yazıyordur. Kızlar olanları diğerlerine iletmek, Burç da hanın sahibi Ahmet amcadan o adamlar hakkında aldığı haberleri paylaşmak için kütüphaneye giderler. Zeytin ise yerinde duramaz, Birce tasmasını bırakınca fotoğraf çeken adamın olduğu yere gidip havlamaya başlar. Burç kütüphanenin altında tünel olduğunu, tünelin bir ucunun da Samsun limanına açıldığını babasının söylediğini anlatır. Çocuklar burayı merak etmeye başlar ve Burç'u soru yağmuruna tutarlar. Kütüphanenin planını almaya karar verirler. Daha sonra Burç, kızın dilsiz bir sporcu olduğunu ve antrenman için buraya geldiklerini öğrendiğini söyler.

Çocuklar Fahri Bey ile Şahinkaya Kanyonu'na gezi yaparlar. Bu gezi sırasında Altınkaya Barajı'nın Kızılırmak üzerinde olduğunu, Kızılırmak'ın adının nereden geldiğini, Vezirköprü'nün simgelerinden biri olan Kunduz Ormanları'na gelip orada çadır kurarak rüzgâr sörfü ve su sporları yaptıklarını öğrenirler. Burç, büyük büyük büyük dedesine misafir olarak Evliya Çelebi'nin geldiğini ve ona bir sırdan bahsettiğini fakat bu sırrı bilmediğini söyler.

Gece, Burç'un kütüphaneden aldığı planı incelerler fakat planda dehliz yoktur. Burç tekrar babasına orada dehlizin olup olmadığını sorduğunda babası ilk söylediğinin aksine orada dehliz olmadığını söyler; bu da Burç'un aklını karıştırır. Burç kütüphaneye gidip o kitabın iki sayfasının fotoğrafını çeker. Onu yerine koyarken yanındaki kitap düşer ve eline aldığı anda bunun bir kutu olduğunu fark eder. Kutuyu açtığında içinden bir plak çıkar. Onun da fotoğrafını çeker ve hızlıca oradan uzaklaşır. Burç çektiği fotoğrafları çocuklara gösterir, onlarda Veli ağabeylerinden yardım isterler. O sırada Birce de sporcu kızın adının Şükran Halkaoğlu olduğunu internetten öğrenir. Veli'den yanıt gelir ve metnin Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunan bir tablette yazılı olduğunu söyler. Metinde Nerik kentinin nerede olduğundan ve düşboğandan bahsedilmektedir. Kutunun içinden çıkan belgenin çevirisinde ise tılsımın yerini tarif eder. Taşmedrese'nin yakınına giderek tılsımın yerini

bulmaya çalışırlar. Bahçede otların yeni yolunduğunu, bunu da pos bıyıklı adamın tüneli aramak için yaptığını düşünürler. Oğuz toprağı eşelemeye devam eder o sırada eline bir eldiven gelir, iğrenerek onu sopayla alıp atar. Biraz daha eşeleyince bir kuyu bulurlar. Birce, başka taşlar olup olmadığını anlamak için elini yere sürünce eli yanar. Birce otlardan olduğunu söyleyip eldiven almasını önerir. Bu sırada Oğuz’un aklına bulduğu eldiven gelir, Birce de eline batanın ısırganotu olduğunu söyleyince Ece’nin aklına buldukları not gelir. Gece tekrar bahçeye giderler, Birce kuyunun içine girer, bunun bir tünel olduğunu anlar. İyice ilerledikten sonra merdivenleri görür fakat oraya çıkmaya cesaret edemez geri döner. Gördüklerini anlattıklarında tablette yazan yerin burası olduğunu ve buranın bir tılsım sakladığını düşünürler. Eve gidince Şükran Halkaoğulları’nın yarışmada rekor kırdığını ve yüksek tutarda para aldığını haberlerde izlerler. Daha sonra gece Ece, şifreyi bulur. Şifre, “Yardım Acil Rica Isırgangil Şakasıyok” sözcüklerinin ilk harfinden oluşan “Yarış” kelimesidir.

Çocuklar Emniyet Müdürlüğü’ne Fahri Kozalak’ın odasına girip her şeyi anlatırlar; tılsımdan, tünelden ve sporcu kızın antrenörlerinden bahsederler. O adamların da tünele girmek istediklerini söylerler. Fahri Kozalak birlikte bu işi çözeceklerini belirtir. Çocuklar oradan ayrıldıktan sonra tekrar araştırmaya başlarlar ve düşboğan otunun ısırgangil ailesinden olduğunu ve bu otun doping maddesi olarak kullanıldığını, ölümcül etkisinin bulunduğunu öğrenirler. Bu sırada Fahri Kozlak da Necmi Bey’le konuşur ve 2065 efsanesini anlatır. 2065 yılında güneş patlaması olacağını ve insan ırkının devamını sağlayacak tek yerin burası olduğunu anlatır. Büyük kargaşanın çıkmaması için buranın gizli kalması gerektiğini söyler.

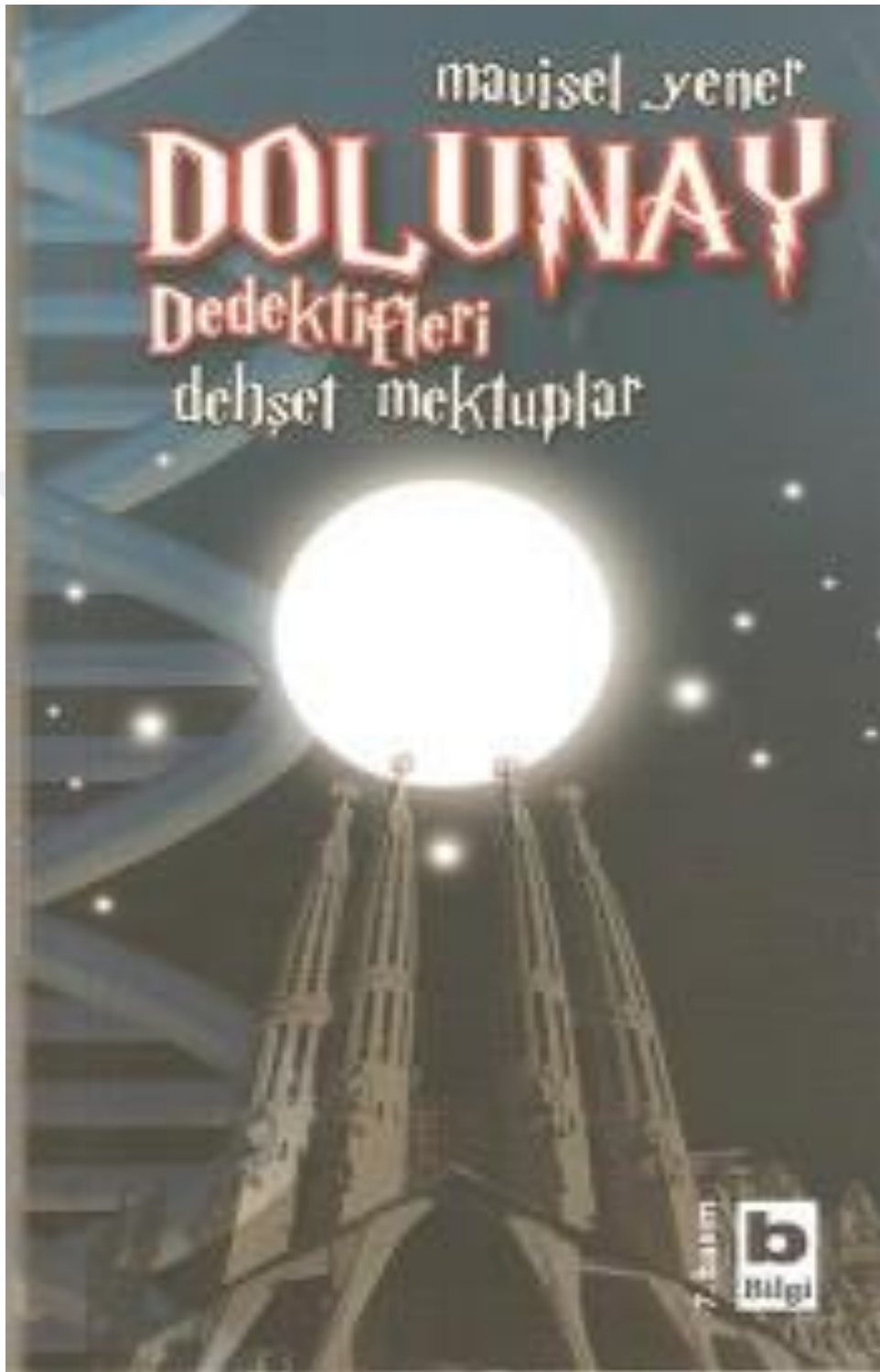
Bu yer Fahri Kozalak ile Necmi Bey arasında sır olarak kalır. Şükran Halkaoğulları’nın dopingyaptığı gerekçesiyle madalyası geri alınır, antrenörü olan babası hakkında yasal işlem başlatılır.

EK 2. İncelenen Romanların Kapak Fotoğrafları

1. Kitap: *Dolunay Dedektifleri/ İz Peşinde*

2. Kitap: *Dolunay Dedektifleri/ Dehşet Mektuplar*

3. Kitap: *Dolunay Dedektifleri/ Mumya Dükkânı*

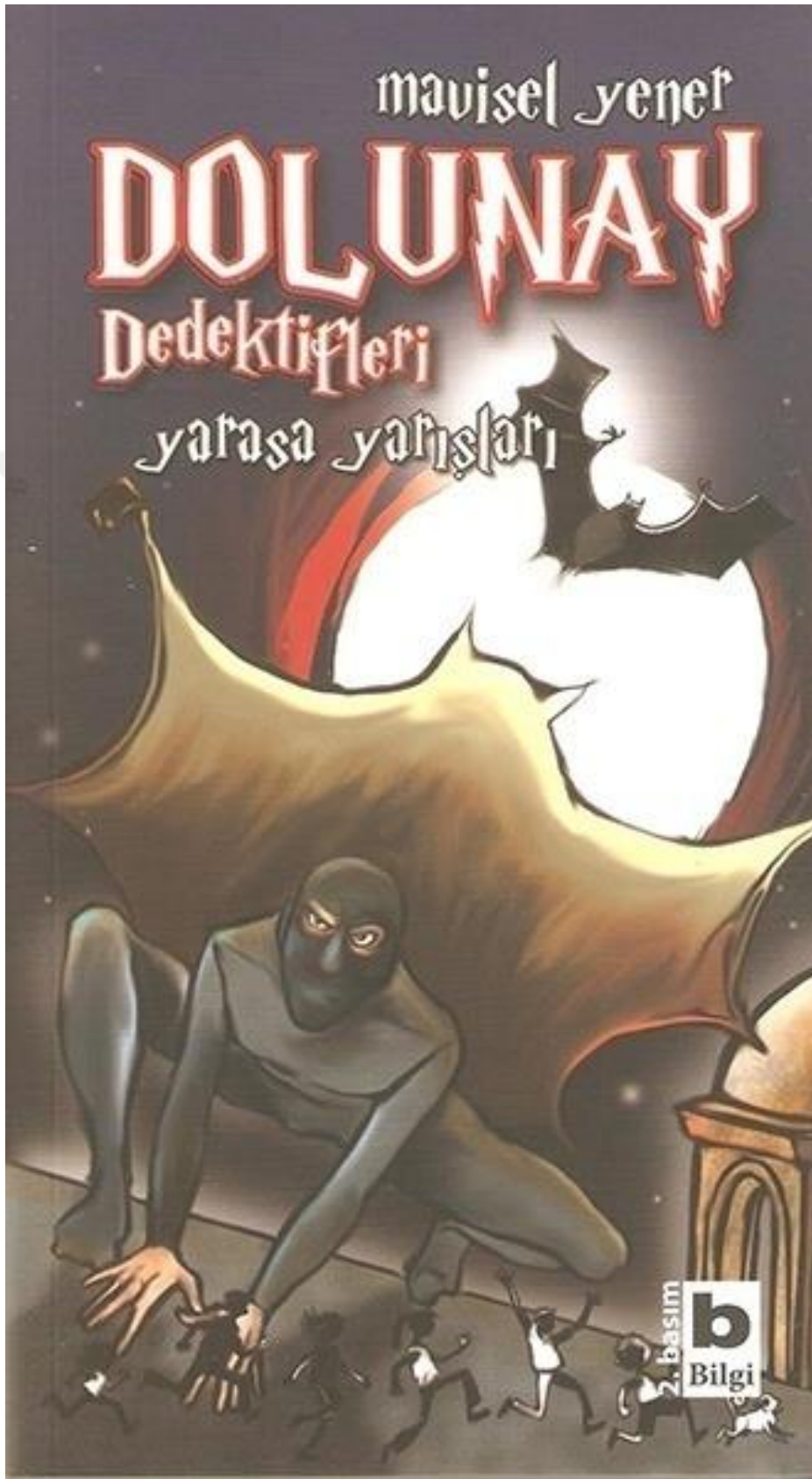
4. Kitap: *Dolunay Dedektifleri/ Korkunç Satranç*

5. Kitap: *Dolunay Dedektifleri/ Ölüler Ormanı*

6. Kitap: *Dolunay Dedektifleri/ Yarasa Yarışları*

ÖZ GEÇMİŞ

20.07.1993 tarihinde Erzurum’da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Erzurum’da tamamladı. 2011 yılında girdiği Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü’nden 2015 yılında mezun oldu. 2015 yılında atandığı Erzurum’un Çat ilçesinin Cumhuriyet Yatılı Bölge Ortaokulu’nda görev yapmaktadır.

